

EESTI ADVOKATUUR
ESTONIAN BAR ASSOCIATION

AASTARAAMAT

2015

TALLINN 2016

SISUKORD

Eesti Advokatuuri üldkogu otsused 2015	3
Eesti Advokatuuri esimehe Sten Luiga kõne Eesti Advokatuuri üldkogul 30. aprillil 2015. a Pärnu Kontserdimajas	8
Eesti Advokatuuri juhatuse aruanne 2015. a kohta Eesti Advokatuuri üldkogule 3. märtsil 2016. a Nordea Kontserdimajas	15
Riigi õigusabi korraldamisest. Kokkuvõtted 2015. aastast	44
Ülevaade Eesti Advokatuuri revisjonikomisjoni tegevusest 2015. aastal	59
Ülevaade Eesti Advokatuuri kutsesobivuskomisjoni tegevusest 2015. aastal	60
Ülevaade Eesti Advokatuuri aukohtu tegevusest 2015. aastal	61
Ülevaade Eesti Advokatuuri eetika- ja metoodikakomisjoni tegevusest 2015. aastal	79
Ülevaade Eesti Advokatuuri põhiõiguste komisjoni tegevusest 2015. aastal	81
Ülevaade Eesti Advokatuuri riigi õigusabi komisjoni tegevusest 2015. aastal	83
Ülevaade Eesti Advokatuuri konkurentsioiguse komisjoni tegevusest 2015. aastal	85
Ülevaade Eesti Advokatuuri äriõiguse komisjoni tegevusest 2015. aastal	87
Ülevaade Eesti Advokatuuri perekonnaõiguse komisjoni tegevusest 2015. aastal	89
Ülevaade Eesti Advokatuuri tööõiguse komisjoni tegevusest 2015. aastal	92
Ülevaade Eesti Advokatuuri maksuõiguse komisjoni tegevusest 2015. aastal	93
Ülevaade Eesti Advokatuuri maksejõuetusõiguse komisjoni tegevusest 2015. aastal	95
Ülevaade Eesti Advokatuuri intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjoni tegevusest 2015. aastal	98
Õnnitleme	100
Kuldmärgid. Hõbemärgid	101
Aunimetuse aasta advokaat laureaadid	102
Advokatuuri kvaliteedijuhtimise tunnistus	102
Üliõpilastööde konkursi laureaadid	102
<i>In memoriam</i>	103
Majandusaasta aruanne	104
Sõltumatu audiitori aruanne	126

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU OTSUSED 2015

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU

OTSUS nr 1

30. aprill 2015. a

Eesti Advokatuuri majandustegevuse aastaaruande ja revisjonikomisjoni aastaaruande kinnitamine

Juhindudes advokatuuriseaduse § 9 punktist 4, Eesti Advokatuuri üldkogu

OTSUSTAB :

Kinnitada advokatuuri 2014. aasta majandusaasta aruanne ja revisjonikomisjoni 2014. aasta aruanne.

Üldkogu juhatajad

Madis Päts

Hannes Vallikivi

Protokollijad

Tanel Küün

Tauno Tark

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU**OTSUS nr 2**

30. aprill 2015. a

Eesti Advokatuuri 2014. aasta eelarve täitmise aruande ja 2015. aasta eelarve kinnitamine

Juhindudes advokatuuriseaduse § 9 punktist 3, Eesti Advokatuuri üldkogu

OTSUSTAB:

1. Kinnitada Eesti Advokatuuri 2014. aasta eelarve täitmise aruanne tulude osas 828 814.80 eurot ja kulude osas 827 449.32 eurot.
2. Kinnitada Eesti Advokatuuri 2015. aasta eelarve tulude osas 849 471 eurot ja kulude osas 922 276 eurot.
3. Anda advokatuuri juhatusele õigus kasutada 2016. a majandusaastal advokatuuri eelarvelisi vahendeid 2015. a eelaves ettenähtud proportsioonides ja mahus kuni 2016. a eelarve kinnitamiseni üldkogul.

Üldkogu juhatajad

Madis Päts

Hannes Vallikivi

Protokollijad

Tanel Küün

Tauno Tark

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU

OTSUS nr 3

30. aprill 2015. a

Eesti Advokatuuri kodukorra muutmine

Juhindudes advokatuuriseaduse § 9 punktist 5, Eesti Advokatuuri üldkogu

OTSUSTAB:

Muuta Eesti Advokatuuri kodukorra (vastu võetud 2013 Eesti Advokatuuri üldkogu 24.04. otsusega) § 4 lõiget 5 järgmises sõnastuses: „(5) Advokatuuril on teenetemedal, mis antakse advokatuuri liikmetele ja kolmandatele isikutele juhatuse otsusel. Koos teenetemedaliga antakse selle saajale teenetemedali rinnamärk.“.

Muuta kodukorra § 6 lõiget 4 järgmises sõnastuses: „(4) Advokatuuri organisse kuulumise eest ja advokatuuri organis kohustuste täitmise eest ei maksta tasu, kui juhatuse otsustas teisiti. Advokatuuri esimehele ja aseesimehele makstakse nende ülesannete täitmise eest tasu juhatuse poolt määratud suuruses ja korras. Advokatuuri organisse kuulumisega ja advokatuuri organis kohustuste täitmisega kaasnevad vajalikud ja tõendatud kulutused hüvitab advokatuur.“.

Muuta kodukorra § 32 lõiget 3 järgmises sõnastuses: „(3) Advokatuuri organitesse valitavaid kandidaate võib esitada iga advokatuuri liige. Kandidaadid tuleb üles seada hiljemalt 7 kalendripäeva enne üldkogu. Hilisemat ülesseadmist ei arvestata. Kui tähtaegselt on üles seatud vähem kandidaate kui on advokatuuri organi liikmete ja asendusliikmete arv, võib kandidaate üles seada ka üldkogul.“.

Täiendada kodukorra § 32 lõikega 3¹ järgmises sõnastuses: „(3¹) Esimehe kandidaadi ülesseadmiseks tuleb esitada kandidaadi elulugu, kandidaadi kirjalik nõusolek ning motivatsioonikiri. Teiste organite liikmete kandidaatide ülesseadmiseks tuleb esitada kandidaadi kirjalik nõusolek. Nõusolekust peab tulenema, et kandidaat on nõus advokatuuri organi liikmeks ja/või asendusliikmeks valimisega. Kui kandidaat seatakse üles üldkogul, annab ta nõusoleku suuliselt.“.

Muuta kodukorra § 32 lõiget 4 järgmises sõnastuses: „(4) Hääletada võib ainult selle kandidaadi suhtes, kelle osas on esitatud tähtaegselt käesoleva paragrahvi lõikes 3¹ loetletud dokumendid, v.a kui kandidaat on üles seatud üldkogul.“.

Muuta kodukorra § 32 lõiget 5 järgmises sõnastuses: „(5) Valimiskomisjon kinnitab kandidatuuri, kelle osas on esitatud tähtaegselt käesoleva paragrahvi lõikes 3¹ loetletud dokumendid, v.a kui kandidaat on üles seatud üldkogul, ja kes vastab kandideerimiseks seadusega kehtestatud nõuetele.“.

Täiendada kodukorra § 32 lõikega 5¹ järgmises sõnastuses: „(5¹) Valimiskomisjoni poolt kandidatuuri kinnitamise järgselt on kandidaatidel õigus tutvustada ennast ja oma seisukohti suulise ettekandega. Kandidaadid esinevad vastavalt ülesseadmise järjekorrale. Ettekande jaoks antava aja määrab üldkogu juhataja(d). Advokatuuri liikmetel on õigus esitada kandidaatidele küsimusi üldkogu juhataja(te) etteantud aja piires. Üldkogu juhataja(d) annab küsimuseks sõna vastavalt märguandmise järjekorrale.“.

Muuta kodukorra § 54 lõiget 10 järgmises sõnastuses: „(10) Aukohtu istungi käiku protokollib aukohtu esimehe poolt määratud isik. Aukohtu istung helisalvestatakse, kui aukohus nii otsustab. Aukohtu istungi helisalvestis on protokolliks, kui see sisaldab haldusmenetluse seaduse § 18 lõikes 2 sätestatud andmeid. Aukohtu istungi protokoll peab kajastama asja arutamise käiku ja asja lahendamise seisukohast olulist. Advokaadil, kelle suhtes aukohtumenetlus on algatatud, on õigus nõuda selliste asjaolude protokollimist, mida ta oluliseks peab. Protokollile kirjutavad alla eesistuja ja protokollile koostaja.“.

Muuta kodukorra § 76 järgmiselt:

„§ 76. Advokaaditunnistuse ja advokatuuri liikmetunnistuse vorm

Advokaaditunnistuse ja advokatuuri liikmetunnistuse vormi ja kujunduse sätestab advokatuuri juhatus oma otsusega.“.

Üldkogu juhatajad

Madis Päts

Hannes Vallikivi

Protokollijad

Tanel Küün

Tauno Tark

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU**O T S U S nr 4**

30. aprill 2015. a

Eesti Advokatuuri sümboolika statuudi kehtetuks tunnistamine ja uue sümboolika statuudi vastuvõtmine

Juhindudes advokatuuriseaduse § 9 punktist 7, Eesti Advokatuuri üldkogu

O T S U S T A B:

Tunnistada kehtetuks Eesti Advokatuuri sümboolika statuut (vastu võetud Eesti Advokatuuri üldkogu 11. aprill 2002. a otsusega nr 5; muudetud Eesti Advokatuuri üldkogu 5. märtsi 2009. a otsusega nr 5, muudetud Eesti Advokatuuri üldkogu 1. märtsi 2013. a otsusega nr 4).

Vastu võtta Eesti Advokatuuri sümboolika statuut.

Üldkogu juhatajad

Madis Päts

Hannes Vallikivi

Protokollijad

Tanel Küün

Tauno Tark

EESTI ADVOKATUURI ESIMEHE VANDEADVOKAAT STEN LUIGA ETTEKANNE

advokatuuri üldkogul 30. aprillil 2015 Pärnu Kontserdimajas

Head kolleegid ja austatud külalised!

Advokatuuri tellimusel viidi selle aasta märtsis Turu-uuringute AS poolt läbi küsitlus, mille käigus kaardistati Eesti elanikkonna hinnangud advokatuurile ja advokaatidele. Küsitluses osales üle tuhande inimese ja kaetud on läbilõige Eesti elanikkonnast.

Umbes pooled vastanutest (47%) on arvamusel, et advokaadid on kättesaadavad ainult rikastele. Ligi 28% vastanutest arvavad, et advokaadi abi on kättesaadav kõigile ja veerandil vastanutest puudub aramus üldse. Küsitlusest võib järeldada, et ligi pooled Eesti elanikest ei kaalu advokaadi abi kasutamist, sest peavad seda endale kättesaamatuks. Kui me uurisime elanikkonna kokkupuuteid advokaaditeenusega, siis ligi 76% vastanutest ei olnud üldse advokaaditeenustega kokku puutunud. Iseenesest mõtlema panevad arvud.

Olgem realistid – kui vaadata advokaadibüroode tunnitasu ja keskmise netopalgasuhet, siis tuleb hinnanguga nõustuda. Statistikaameti andmetel on keskmine netopalk Eestis 750 eurot ja miinimumpalk 350 eurot. Nii näeme, et on inimesi, kelleni jõuab professionaalne ja usaldusväärne teenus, kuid on ka neid, kelle jaoks hinnad on liiga kõrged.

Hea uudis on see, et paljud vastanud peavad advokaate usaldusväärseteks ja vastutusundlikeks ning usaldus suureneb selle võrra, mida enam on tulnud advokaaditeenust kasutada.

Palju on vastanute hulgas ka neid, kes peavad ilmselt leppima riigi õigusabi süsteemi väljatriikimata kasvuraskustega ning kelles tekitab kokkupuude teenusega pigem rahulolematust.

Kokkuvõttes, ligi 28% nendest, kes teenust on kasutanud, ei pea saanud teenust usaldusväärseks. See on selge signaal, et teenuse ja selle osutamise kvaliteediga peame pidevalt tegelema selleks, et advokaadibüroo ja õigusteenuse kvaliteedi ning usaldusväarsuse vahele saaks tekkida võrdusmärk. Seda eriti oludes, kus advokaadibürood konkureerivad tänasel õigusturul ka kõikide muude teenusepakkujatega, kelle suhtes advokaatidele kehtestatud piirangud ja nõuded ei kehti. Head kolleegid, usinal konkureerimisel ärge palun unustage advokaadikutse väarikust ja sõltumatust!

Advokaadibüroo teenus peab olema kõrge mainega ja ei saa kunagi tavamõistes odavteenuseks, kuna kõrgelt kvalifitseeritud töötajate osakaal on kulude struktuuris suur.

Advokaadibüroo tunnihind sisaldab reeglina kõiki ettevõtluskulusid ja kasumi osakaal selles jääb teenindussektorile iseloomuliku 20–30% vahele. Sarnaselt meditsiiniteenusega, mis kasutab samuti peamiselt kõrgelt kvalifitseeritud kaadrit, on advokaaditeenuse omahind kallis. Kuid erinevalt meditsiiniteenusest puudub õigusteenuse puhul töötav mehhanism, mis võimaldaks efektiivselt tasandada majanduslikust ebavõrdsusest tingitud erinevat juurdepääsu teenusele.

Võib öelda, et ligi 95% advokaaditeenustest Eestis osutatakse turutingimustel ja umbes 5% riigi õigusabi korras selleks määratud tasude järgi.

Advokaaditeenuste turg tervikuna ja teenuse kvaliteet vastab valdavas osas arenenud riikide standarditele.

Eelmisel aastal läbi viidud küsitluste kohaselt hindavad professionaalsed menetlusosajad (kohtunikud, prokurörid ja uurijad) advokaatide kutsealaseid oskusi kõrgelt.

Advokatuuri käsutuses olevad andmed ei anna põhjust nendes järeldustes kahelda ja laekunud kaebuste sisu ei näita mitte niivõrd probleeme õigusteadmistes, pigem puudujääke advokaadi kättesaadavuses, klienditeeninduses ja kommunikatsioonis.

Aukohtusse laekuvate kaebuste arv on stabiilne ja ei taha küll ära sõnuda, kuid aasta alguses näitab pigem langustendentsi. Seda vaatamata meie liikmeskonna ja advokaadibüroode arvu pidevale kasvule.

Eesti advokaatide arv saja tuhande elaniku kohta on üsna sarnane teistele Balti- ja Skandinaavia riikidele, mis on Euroopa madalaima advokaatide arvuga riigid. Eestis on advokaate 100 000 elaniku kohta umbkaudu 70. Euroopa Liidu vanade riikideni on meil veel pikk tee käia. Euroopa Liidu keskmine on mitmeid kordi kõrgem.

Meil on praegu 943 advokaati (kellest umbes 200 on oma tegevuse erinevatel põhjustel peatanud). Advokaaditeenuste pakkumine Eestis on elav, valikuvõimalusi palju ning konkurents teenuse pakkujate vahel tihe ja eluterve.

Iga-aastaselt lisandub meile uusi advokaadibüroosid. 2014. aastal lisandus 14 uut bürood. Soovime neile edu! Kokku on meil praegu 203 bürood. Erinevalt paljudest teistest riikidest on enamus Eesti advokaate koondunud eelkõige suurematesse või keskmise suurusega büroodesse ja möödunud aasta siin suuri muutusi kaasa ei tooanud. Kõige suurem segment advokaate töötab büroodes, kus liikmete arv on 2–5, järgnevad enam-vähem võrdselt segmendid 6–10 ja üle 20. Ühemehebüroodes töötab 12% advokaatidest.

Usun jätkuvalt, et konsolideerumine suurematesse majandusüksustesse võimaldab advokaatidel lihtsamalt spetsialiseeruda, tagada abidele paremad töötingimused ning koondada ressursse tugisüsteemide arendamiseks.

Teenuse ja selle osutamise kvaliteediga peame pidevalt ja jätkuvalt tegelema selleks, et advokaadibüroo teenus ja kvaliteetne õigusteenus oleksid sünonüümid.

Olen juba praegu seda meelt, et kvaliteetne õigusabi on Eestis kättesaadav kõigile, kelle materiaalne olukord võimaldab selle teenuse tellimist.

Kuidas aga abistada neid, kelle materiaalne olukord ei võimalda kvalifitseeritud õigusabi kasutada aga vajadus oleks? Kas nende inimeste ligipääs õigusteadmisele on selle võrra piiratum võrreldes nendega, kes saavad endale lubada kvalifitseeritud õigusabi?

Kahjuks tuleb sellele küsimusele vastata jaatavalt. Oma õiguste kaitsmisel on mitmeid barjääre, mida on tarvis ületada. Kõige arusaadavamad on keele- ja hariduse barjäärid, kuid kindlasti kuuluvad siia alla ka üleelamistest tingitud hirm riigivõimu organite ees, ajapuudus, liikumispääs ja majanduslike võimaluste piirangud.

Riik, kohtud, Eesti Advokatuur, meie advokaadibürood, Notarite Koda ja muud erialaorganisatsioonid (Juristide Liit näiteks) on palju panustanud selleks, et infotehnoloogiliste vahendite ja õppematerjalide kaudu tuua õigusteadmisi inimestele lähemale. Ja ma usun, et paljudel juhtudel saavad inimesed nendest lahendustest ka abi, ehkki omal käel harrastusjuristiksi õppimine eeldab rohket vaba aega.

Kuid tõsiste kohtulike või kohtuväliste vaidluste korral jääb vajadus sõltumatu, professionaalse ja kogunud esindaja või kaitsja järele paljudel juhtudel vältimatuks.

Peame üheskoos töötama selle nimel, et kõikide meie käsutuses olevate vahenditega parandada inimeste ligipääsu õigusele.

Ma näen siin mitmeid võimalusi, millega saaksime tegeleda. Esiteks on juba hea, et teadlikkus probleemist on tõusnud ja leidnud kajastamist nii koalitsioonilepingus, Justiitsministeeriumi tööplaanis kui ka Eesti Advokatuuri arengukavas.

Advokaadibürood saavad ka ise jõudsalt investeerida ja panustada infotehnoloogilistesse lahendustesse, mis võimaldavad pakkuda klientidele juhiseid ja poolautomatiseeritud lahendusi olukordadele, kus tippspetsialisti kaasamine ei ole vajalik. Samuti võiks kaaluda piirangu lõdvendamist, mis praegu keelab advokaadibüroo kaudu või vahendusel õigusteenuse osutamise isikutel, kes ei ole advokatuuri liikmed.

Nõustun, et praegune regulatsioon taotleb maksimaalset kindlustunnet kliendile, kuid paraku piirab selline keeld vähem kvalifitseeritud juriidilise kaadri palkamist lihtsamat sorti õigusteenuse osutamiseks ja selle läbi teenuse hinna alandamist.

Tuleks soodustada ja propageerida maksuvabastuse või muude meetmetega õigusabi kindlustuse poliiside soetamist.

Kindlasti tuleks laiendada riigi õigusabi süsteemi selliselt, et suurem hulk kodanikke saaks endale teenuse tarbimist lubada kasvõi läbi omaosaluse.

Regionaalse kaetuse osas on meie organisatsioon endiselt tugevalt Tallinna poole kaldu, kuigi olukord on 1% võrra Tartu kasuks paranenud. Eriti oleks vaja pöörata tähelepanu olukorrale Ida-Virumaal, sest näiteks Narvas tegutseb 60 000 elaniku kohta ainult 8 advokaati. Seda on selgelt vähe ja elanike vajadus kvaliteetse õigusabi osas on katmata.

Olemasolevast riigi õigusabist moodustab lõviosa kaitse kriminaalasjades, tsiviilõigusliku esinduse osaks langeb umbes 25%. Peamise osa kriminaalasjadest moodustab joo-
bes juhtimine, järgnevad vägivallateod ja vargused.

Tsiviilasjades õigusabi andmine on kasvuteel, kuid peamiselt on seotud siiski väga piiratud juhtumitega (lastesse puutuvad vaidlused, kinnisesse raviasutusse paigutamised) ja tavapärastes oludes sealt abi oodata ei ole.

Tuginedes audiitorite hinnangule, advokaatidelt saadud tagasisidele ja kohtupraktikale, on advokatuuri juhatus jätkuvalt seisukohal, et riigi õigusabi eest advokaadibüroodele tasutav tunnitasu peab olema minimaalselt 60 eurot tunnis. Tunnitasus sisalduvad ju ka kõik advokaadibüroo teenusega kaasnevad kulud. Tuletagem siinkohal meelde, et õigusabi, sh riigi õigusabi, osutamine ja klientide vastav teenindamine advokaadi poolt saab toimuda üksnes advokaadibüroo kaudu.

Teenuse kvaliteet on tihedas seoses toimingute ja tegevuste eest tasutavate summade üliväikeste piirmääradega, mis ei võimalda pühendada ettevalmistusele ja osapooltega suhtlemisele piisavalt aega. Selliste summade juures on peaaegu võimatu tagada teenuse kvaliteeti või majandada mõistlikult bürood.

Advokatuuri juhatus mõistab täiesti raskusi, mida need piirmäärad kvaliteetse töö tegemisel kaasa toovad. Juba aastal 2004 taotles tollane justiitsminister, et riigi õigusabi süsteemi rahastamiseks eraldataks advokatuurile 3,8 miljonit eurot (tol ajal siis 60 miljonit krooni). Täna on aasta 2015 ja Eesti Advokatuurile eraldatud summa on ikka veel samas järgus. Mõelge ainult, mis on elukalliduse ja teenuse standarditega vahepeal juhtunud!

Milline võiks olla Eesti riigi õigusabi süsteemi tulevik? Esiteks tuleb kriitiliselt vaadata üle olemasoleva süsteemi ülesehitus, korrastada riigi õigusabi andmise ja finantseerimise alused. Leiame, et Eesti Advokatuurile peaks senisest palju suurem sõnaõigus olema küsimustes, kellele, mis mahus ja milliste tähtaegade jooksul riigi õigusabi määratakse.

Esmase ja teise tasandi riigi õigusabi osutamine võiks osaliselt olla ümber kujundatud advokaadibüroodele suunatud hanke vormis, mis võimaldaks paindlikult kaasata büroode oskusteavet konsultatsioonide ja menetlusabi andmisel vähekindlustatud elanikkonnale.

Pilootprojekt haldusasjade hankega on saanud kohtusüsteemist igati positiivset tagasisidet. Hanke korraldamine eeldab mõistliku ühikuhinna kokkuleppimist riigiga ja piisavate vahendite ettenägemist vastavalt mõistlikele piirmääradele ja prognoositud mahtudele.

Riigi õigusabi süsteem tervikuna vajab rehabiliteerimist. Advokatuur ei pea sunnitööd 21. sajandi Eesti liberaalse turumajandusega ühiskonnas kohaseks meetmeks. Positiivse poole pealt niipalju, et käesolevaks ajaks on moodustatud *ad hoc* töögrupp Justiitsministeeriumi ja advokatuuri esindajatest, kes analüüsivad probleeme olemasolevas süsteemis ning pakuvad välja lahendusi riigi õigusabi süsteemi tulevaseks korralduseks.

Tehtud on põhjalik eeltöö, analüüsitud teiste Euroopa Liidu riikide süsteeme ning juba mais peaks olema töögrupi järgmine kokkusaamine.

Õiguse mõistmine on sotsiaalse stabiilsuse hoidmise oluline instrument ja vähene ligipääs õigusemõistmisele ja õigusnõustamisele toob kaasa pettumuse riigis tervikuna.

Advokatuuri juhatus teeb kõik endast oleneva, et jõuda koostöös Justiitsministeeriumiga ühisele arusaamisele süsteemi vajaduste, korralduse ja finantseerimise aluste suhtes, tagada advokaadibüroodele mõistlik tasu ning selle läbi Eesti elanike parem ligipääs kvaliteetsele õigusabile.

Tänase ettekande viimases plokis mõni sõna ka meie kutseorganisatsiooni käekäigust möödunud aastal.

Aasta on kulunud kiiresti ja toimetusi on olnud palju nii juhatusel kui ka kantseleil. Nagu igal aastal, siis umbes 50% juhatuse ja kantselei koguessursist kulub riigi õigusabiga seotud strateegiliste ja operatiivsete küsimuste lahendamise peale.

Aasta 2014 esimene pool möödus advokatuuri 95. juubeli tähistamise lainel. Advokatuuri juubeliaasta üritused sujusid igati hästi. Lisaks futuristlikule konverentsile ja pidulikule juubeliüritusele sai koostöös rahvusraamatukoguga koostatud advokatuuri ajaloonäitus, mis on tänaseks kogunud hulga külastajaid nii rahvusraamatukogus, Riigikogus kui ka erinevates kohtumajades üle Eesti.

Juubeliaastal taastati tiitli „Aasta advokaat“ väljaandmine ning esimesed laureaadid kuulutati välja 12. juunil advokatuuri pidulikul juubelivastuvõtul Estonia Kontserdisaalis. Aunimetus anti välja kolmes kategoorias:

- organisatsiooni ehk advokatuuri kategooria – vandeadvokaat ja advokatuuri kutsesobivuskomisjoni esimees Urmas Ustav;
- advokaaditöö kategooria – vandeadvokaat Anti Aasmaa;
- ühiskondliku- ja vabatahtliku tegevuse kategooria – vandeadvokaat Ene Ahas.

Järgmised küsitlused korraldame ja laureaadid nimetame novembris-detsembris.

Aastal 2014 sündis kolleegide initsiatiivil lisaks juba moodustatud 6 komisjonile 4 uut valdkonnapõhist komisjoni: maksejõuetusõiguse komisjon, maksuõiguse komisjon, tööõiguse komisjon ja konkurentsioiguse komisjon. Tore, et noorematest komisjonidest kaks – tööõiguse ja maksejõuetuse komisjon – panid juba õla alla tänase üldkogu konverentsi läbiviimisele.

Eelmisel aastal viisime lõpule kantselei ja juhatuse tööprotsesside kaardistamise ja korraldamise. Väliste konsultantide, kantselei ja juhatuse ühistööna valmis juhtimissüsteemide käsiraamat, mis hõlmab advokatuuri peamisi tegevusvaldkondi. Eesti Advokatuur läbis 25. augustil 2014 edukalt ISO 9001:2008 standardi kohase sertifitseerimise, mille viis läbi rahvusvaheline sertifitseerimisbüroo Bureau Veritas.

Loodame samuti, et meie poolt eelmisel aastal esitatud ettepanekud advokatuuri-seaduse kohendamiseks ei jää kalevi alla ja saame liikuda edasi oma organisatsiooni moderniseerimise programmiga enne juhatuse volituste lõppemist.

Kui me eelmisel aastal läbi viidud küsitluse najal veendusime, et professionaalsed menetlusosalised hindavad advokatuuri koostööpartnerina üsna kõrgelt, siis tundsime sellel aastal huvi, et mida arvavad või teavad kodanikud advokatuurist? Nagu näha, siis pisut üle poole vastanutest usaldab advokatuuri, 16% ei usalda ja ligi kolmandikul puudub aramus.

Tulemuste saldo põhjal võiks öelda, et usalduse-mitteusalduse skaalal järgneme institutsioonide pingereas kohtutele. Samas on advokatuuri puhul kõige rohkem neid, kes ei oska meie puhul midagi arvata. On ka loomulik, et institutsioonid, kes on pidevalt pildil, koguvad rohkem hinnanguid ja advokatuuri tegemisi teatakse vähem. Peame töötama kindlasti selle nimel, et usaldust oleks rohkem ja advokatuuri nähtavus ühiskonnas parem.

Mõni sõna veel eksamikorrast. Nagu näha, siis eksami sooritanute protsent ületab meil oluliselt mittesooritanute protsenti. Oleme lisanud seaduse muutmise paketti ettepaneku, et kaotada ära eksami sooritamiste arvu ajalised ja korralised piirangud.

Eksamiküsimuste mitmeti mõistetavuse suhtes on aeg-ajalt ikka veel kaebusi, kuigi käivitusraskused paistavad olevat taandunud ning kaebuste arv langenud.

Juhatus on oma istungitel vestelnud kõikide kolleegidega, kes eksami edukalt läbinud. Eksamikorralduse süsteemiga rahulolu on ootuspäraselt tihedas seoses testi sooritamise või mittesooritamisega. Jätkame pingutusi, et süsteemi usaldusväarsus leiaks lõplikult kinnitust.

Minu hinnangul vastavad arengud advokatuuris meie arengukavas toodud eesmärkidele. Peame pidevalt püüdlema selles suunas, et piiratud ressursi tingimustes võimalikult efektiivselt järgida meie missiooni, milleks on advokaatide kutsealaste õiguste kaitse ja õigusteenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse korraldamine.

Praeguse juhatuse ametiaeg kestab veel alla aasta ning järelejäänud ajaga püüame viia eelkõige lõpule juba alustatud tegevusi ja algatusi. Tahaks väga loota, et jõuame veel tegeleda meie sise- ja väliskommunikatsiooni parandamise küsimustega ning abistada piisavalt meie vabatahtlikke komisjone nende tegevustes.

Enne veel, kui ma oma ettekande lõpetan, soovin tänada kõiki kolleege, kes on advokaadi ameti ühiskonnas nähtavana hoidnud ning oma õiguslikke seisukohti inimestega jaganud.

Eriti on silma jäänud aramusavaldused kolleegidelt advokaadibüroodest Sorainen, Glikman Alvin ja Partnerid, Raidla Lejins Norcous, Tark Grunte Sutkiene, Hedman, Glimstedt, Rask, Aivar Pilv ja paljud teised.

Eraldi sooviks ka tänada kolleeg Helen Häält Advokaadibüroost Concordia, kelle artiklid Lastekaitse Liidu ajakirjas „Märka Last“ on leidnud endale kindla lugejaskonna.

Head kolleegid!

Vabakutseliste juristide organisatsioonina on meie missiooniks tagada kõrgete eetiliste väärtuste järgimine, advokaadikutse hea maine ja kvaliteetse õigusteenuse mõistlik kättesaadavus.

Ma väga loodan, et advokatuurist ei lahkuta kunagi jäädavalt, säilitatakse sidemed ja minnakse vaid selleks, et mõne aja pärast kogemuste võrra rikkamana naasta.

Ajapuudus ei võimalda kahjuks lugeda üles kõikide meie komisjonide töid ja tegemisi, mida on olnud tõesti palju. Suur tänu teile kõigile! Tahan sellel aastal eraldi esile tõsta eetika- ja metoodikakomisjoni tegemisi Martin Tamme eestvõtmisel ning äriõiguse komisjoni tegemisi Karin Madissoni juhtimisel.

Lõpetuseks tänan hea koostöö eest meie koostööpartnereid ministeeriumist, kohtusüsteemist, prokuratuurist ja teistest kutsekodadest – oleme aasta jooksul nii mitmedki olulised küsimused suutnud lahendada kiiresti ja tulemuslikult hoolimata ametkondlikest barjääridest.

Täna teid kõiki tähelepanu eest!

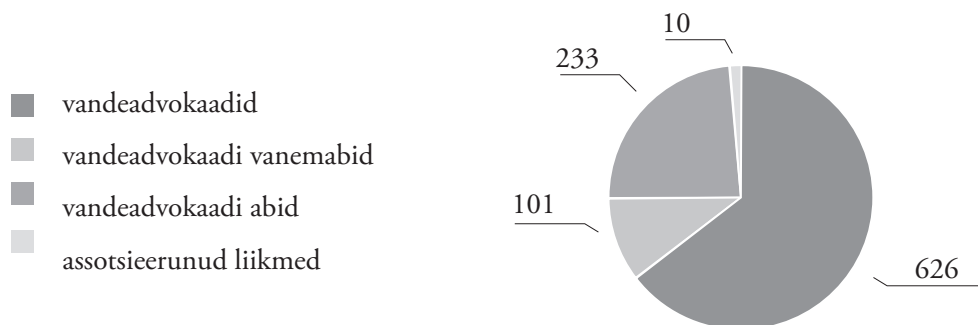
EESTI ADVOKATUURI JUHATUSE ARUANNE 2015. A KOHTA

Eesti Advokatuuri üldkogule 3. märtsil 2016. a Nordea Kontserdimajas

Alljärgnevalt toodud andmed on Eesti Advokatuuri juhatuse üldkogule esitatava aruande osa ja neid esimehe ettekandes üldjuhul ei korrata.

1. Advokatuuri liikmeskond

Seisuga 31.12.2015. a oli Eesti Advokatuuris 970 liiget, neist:

Seisuga 31.12.2015 oli 212 advokaati, kelle liikmesus advokatuuris oli peatatud erinevatel põhjustel.

Advokatuuri liikmetest on naised 45,15% ning mehi 54,85%.

Vanuselisel jaguneb advokatuuri liikmeskond:

üle 60aastased	7,68 %
50–60aastased	11,54 %
35–50aastased	44,60 %
kuni 35aastased	36,18 %

Advokatuuri on 2015. aastal vastu võetud või omistatud kõrgem kutse nimetus järgmistele isikutele:

VANDEADVOKAADID: Kristjan Tamm, Oliver Nääs, Aidi Kallavus, Jevgeni Tverdohlebov, Kristi Relvik, Piret Pallo, Tauno Tark, Rait Sarjas, Robert Sarv, Kristjan Kotkas, Epp Lumiste, Kaija Koik, Janar Urres, Martin Lepp, Karin Oras, Tanel Molok, Kristjan Mägi, Reesa Paatsi, Margus Kõiva, Gerly Lõhmus, Maksim Kozlov, Sven Veltmann, Peep Rajavere, Tõnu Mets, Liina Käis, Marko Pilt, Marika Kütt, Piibe Lehtsaar, Juulika Aavik, Andi Tubin, Kelli Ristal, Margo Põbo, Vitali Šipilov

VANDEADVOKAADI ABID: Veiko-Joel Kokk, Kristel Tuul, Tavo Tiits, Sandra-Kristin Noot, Eva-Liisa Pärtel, Olivia Kranich, Mattias Tammeaid, Risto Sidok, Deniss Matvejev, Britta Pärk, Grete Lüüs, Siim Maripuu, Sandor Elias, Jaan Särak, Siiri Kuusik, Anneliis Räpo, Aleksei Vassiljev, Liisi Kents, Mark Uska, Indrek Kangur, Teet Lehiste, Artjom Luik, Kevin Siivelt, Toomas Metsma, Kaisa Laidvee, Jesse Sakari Kivisaari, Edgar-Kaj Velbri, Gerda-Johanna Pello, Kristina Promet, Kaisa-Maria Velomäe, Maria Pihlak, Maret Kruus, Rainer Ratnik, Tõnu Kolts, Marelle Leppik, Birgit Aasa, Silver Reinsaar, Mati Kaalep, Ilja Sipari, Annika Soom, Meris Velling, Stig Hendrikson, Asso Prii, Katri Tšesnokov, Liina Saaremets, Alla Kuznetsova, Heili Püümann

Advokatuuri liikmesuse on erinevatel põhjustel peatanud: Virgi Kobin, Ilona Nurmela, Anna Liiv, Mikk Läänemets, Viktoria Ivanova, Andreas Kotsjuba, Holger Nõmm, Kai Villman, Piibe Lehtsaar, Teele Viilup, Piia Kulm, Signe Schwarze, Eva Mägi, Virge Murak, Tuuli Säärts, Gea Gustavson, Aidi Kallavus, Kati Raudsepp, Triin Väljaots, Kätlin Hinnov, Rutt Värk, Olga Christensen, Riin Rehepapp, Martin-Kaspar Sild, Marii Sulamägi, Kristiina Kaarna, Silja Elunurm, Mario Rosentau, Jaan Tedder, Neve Uudelt, Monika Kukke, Mare Tannberg, Merit Helm, Mari Agarmaa, Hele Jonsson, Angelina Mihhaljova

Advokatuuri liikmesuse on taastanud: Marina Lapidus, Karin Ploom, Merit Helm, Viktoria Ivanova, Piibe Lehtsaar, Triin Raudsepp, Tatjana Dobolina, Indrek Teder, Tiia Tafenau, Kaia Kuusler, Kristiina Kaarna, Heili Haabu, Karin Henno, Liina Sõmer, Anna Liiv, Mihkel Kolk

Advokatuurist on välja arvatud: Liis Halling, Priit Tartu, Grete-Maarja Stelmak, Tapio Antero Kinanen, Meelis Krautmann, Karola Sisask, Niina Agarjova, Anton Filjajev, Lauri Almann, Mango Kask, Väino-Rein Villik

2. Advokatuuri juhtimine

1. märtsil 2013. aastal toimunud advokatuuri üldkogul valiti järgnevak kolmeks aastaks advokatuuri uus esimees ja juhatus. Juhatuse koosseisus 2015. aastal muudatusi ei toimunud. 2015. aastal toimus 25 juhatuselise istungit, sh 3 elektroonilist istungit. Istungitel olid päevakorras advokatuuri kui kutseorganisatsiooni igapäevatööd puudutavad küsimused, advokaadi kutse-eeskiri põhimõtete järgimine kutsetegevuses, advokatuuri puudutavate eelnõude ja seadusloome küsimused. Suurima osa juhatuselise poolt arutatud teemaderingist moodustasid riigi õigusabi korraldamisega seotud küsimused.

Advokatuuri kantslerina jätkas 2015. aastal Kristel Voltenberg ning kantsleilise sekretärina (alates sügisest büroojuhina) Anu Kaup. Assistentina asus augustikuus tööle Maris Lallo. Pearaamatupidajana jätkas Sirje Martin ning juristi abina asus 2015. a tööle Reelika Paart. Advokatuuri juristina õigusloome ja välissuhtluse valdkonnas töötas sügiseni Katrin Kose ning tema lapsehoolduspuhkuse ajal täidab vastavaid tööülesandeid Merit Aavekukk-Tamm. Riigi õigusabi juristina asus maikuust tööle Anastassia Malõševa ning juristina juhatuselise järelevalvetegevuse korraldamisel ja aukohtu abistamisel oktoobrikuust Jane Róuk. Jurist-koolitusspetsialistina jätkas Elis Allas. Seoses

riigi õigusabi infosüsteemi töökorralduse muutumisega jätkasid 2015. a sügisest töötamist kaks täiskohaga haldurit – Maarja Pender ja Rita Mesi.

Lisaks 2013. ja 2014. aastal loodud erialakomisjonidele loodi 2015. a alguses konkurentsioiguse komisjon. Kokku on kodukorra alusel moodustatud 10 komisjoni: eetika ja meetodikakomisjon, põhiõiguste komisjon, äriõiguse komisjon, perekonnaõiguse komisjon, tööõiguse komisjon, riigi õigusabi komisjon, maksuõiguse komisjon, maksejõuetusõiguse komisjon, intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjon ning konkurentsioiguse komisjon.

ISO 9001:2008 kvaliteedijuhtimise standardile vastavus

Eesti Advokatuurile on 2014. aastal väljastatud ISO 9001:2008 kvaliteedijuhtimise sertifikaat. Sertifikaat on väljastatud kehtivusega kuni 25.08.2017 tingimusega, et organisatsioon jätkuvalt täidab heakskiidetud juhtimissüsteemi nõudeid.

17. augustil 2015. a viis Bureau Veritas Estonia Eesti Advokatuuris läbi korralise auditi ning leidis, et Eesti Advokatuuri juhtimissüsteem on loodud ja rakendatud arvestades auditi aluseks olevate standardite nõudeid, juhtimissüsteem aitab kaasa organisatsiooni poliitika ja eesmärkide saavutamisele ning on suunatud pidevale parendamisele, siseaudit ja juhtkonnapoolne ülevaatus on usaldusväärselt läbi viidud. Mittevastavusi auditi käigus ei leitud.

Advokatuuri kvaliteedijuhtimise tunnistus (AKT)

Eesti Advokatuuri juhatus otsustas 31.08.2015. a istungil kiita heaks advokatuuri kvaliteedijuhtimise tunnistuse taotlemise aluseks olevad dokumendid ja korra, teha need advokatuuri liikmetele teatavaks ning alustada tunnistuste taotlemiseks ja väljaandmiseks vajalike tegevustega.

AKTi väljastamise raames hinnatakse konkreetse advokaadibüroo teeninduskvaliteedi taset, eeskätt läbi advokatuuriseaduses, kodukorras, eetikakoodeksis ja advokatuuri juhendites-kordades kehtestatud nõuete.

Advokatuuri juhatus 24.11.2015. a istungil otsustati väljastada esimene Eesti Advokatuuri kvaliteedijuhtimise sertifikaat Advokaadibüroole In Jure.

3. Osalemine õigusloomes

Alljärgnevalt on toodud ülevaade advokatuuri seisukohtadest olulisemates küsimustes õigusloomes.

3.1. Advokatuuriseaduse eelnõu

Justiitsministeerium esitas advokatuurile arvamuse avaldamiseks advokatuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu. Advokatuur esitas oma arvamustepanekud, milles arvestati ka Rahandusministeeriumi ning Eesti Kohtunike Ühingu poolt eelnõu suhtes esitatud märkustega.

- 1) Eelnõu § 22¹ kohaselt „(1) Emeriitadvokaadi nimetuse võib juhatus anda vanaduspensioniealiseks saanud isikule emeriitadvokaadi statuudis sätestatud korras. Emeriitadvokaadi statuudi kehtestab Eesti Advokatuuri üldkogu.
- (2) Emeriitadvokaadi statuudis nähakse ette:
  - 1) emeriitadvokaadi nimetuse andmise ja äravõtmise kord;
  - 2) emeriitadvokaadi õigused ja kohustused suhetes advokatuuriga;
  - 3) muud sätted, mis reguleerivad emeriitadvokaadi tegevust.
- (3) Emeriitadvokaat lähtub oma tegevuses emeriitadvokaadi statuudist ja allub juhatusse järelevalvele. Emeriitadvokaat ei või osutada õigusteenust advokaadina. Emeriitadvokaat on vabastatud kutsekindlustuslepingu sõlmimise ja täiendusõppe kohustusest.“

Kuna emeriitadvokaadid on advokatuurist välja arvatud isikud, s.o nad ei ole advokatuuri liikmed, siis seetõttu ei laiene nendele AdvS sätted, mis puudutavad kutsekindlustuslepingu ja täiendusõppe kohustust. Samuti ei või nad osutada õigusteenust advokaadina, kuid läbi emeriitadvokaadi staatuse saavad nad kaasa rääkida advokatuuri arengut puudutavates küsimustes.

Advokatuur tegi ettepaneku eelnõus selgelt sätestada, et emeriitadvokaat ei ole advokatuuri liige ning seeläbi puudub eelnõu § 22¹ lõikes 3 vajadus sätestada õiguseid ja kohustusi, mis tegelikult kohalduvad vaid advokatuuri liikmetele.

Advokatuur pakkus välja eelnõu § 22¹ järgmises sõnastuses:

- (1) Emeriitadvokaadi nimetuse võib juhatus anda vanaduspensioniealiseks saanud advokatuurist välja arvatud isikule emeriitadvokaadi statuudis sätestatud korras. Emeriitadvokaadi statuudi kehtestab Eesti Advokatuuri üldkogu.
  - (2) Emeriitadvokaadi statuudis nähakse ette:
    - 1) emeriitadvokaadi nimetuse andmise ja äravõtmise kord;
    - 2) emeriitadvokaadi õigused ja kohustused suhetes advokatuuriga;
    - 3) muud sätted, mis reguleerivad emeriitadvokaadi tegevust.
  - (3) Emeriitadvokaat lähtub oma tegevuses emeriitadvokaadi statuudist.
- 2) Eelnõu § 31 täienduse lõike 5 kohaselt „(5) Advokaadieksami, samuti käesoleva seaduse § 34¹ lõikes 6 nimetatud eksami ning korduseksami sooritamise tasu suurus ei või olla suurem kui 200 eurot. Korduseksami sooritamine on alati tasuline.“

Kuna advokatuuriseaduse muudatused peaksid olema pikaajalised ning teenima oma eesmärki mitmeid aastaid, siis advokatuuri hinnangul ei ole eksamitasu täpse numbrilise summa, sh ülempiiri, fikseerimine seaduses otstarbekas. Kulutused advokaadieksamitele ning eksamineeritavate arv on aastate lõikes muutuvad; majanduse areng toob objektiivselt kaasa oma mõjud. Alternatiivina pakkus advokatuur välja advokaadieksamite tasu maksimaalse suuruse sidumise vandeadvokaadi abi aastase liikmemaksu summaga ehk eelnõu § 31 lõike 5 järgmises sõnastuses:

„(5) Advokaadieksami, samuti käesoleva seaduse § 34¹ lõikes 6 nimetatud eksami ning korduseksami sooritamise tasu suurus ei või olla suurem kui vandeadvokaadi abi liikmemaksu aastane summa. Korduseksami sooritamine on alati tasuline.“

Kuna advokatuuriseaduse § 9 punkti 9 kohaselt on advokatuuri üldkogu pädevuses advokatuuri liikmemaksu suuruse kehtestamine ning eelnõu § 9 punkti 9 muudatuse

kohaselt ka muude tasude maksmise ja kulude hüvitamise tingimuste ja korra ning tasu suuruse määramine, siis advokatuuri poolt välja pakutud lahendus toetab eelnevalt esitatud põhimõtteid, on paindlik ning toetab ka aastate lõikes advokatuuri võimalikke muutuvaid vajadusi. Advokaadid tasuvad liikmemaksu igakuiste maksetena (mitte aastamaksuna). Viimasest tulenevalt pakkus advokatuur sõnastust, mis nimetab konkreetsemalt liikmemaksu aastast summat. Liikmemaksud, sh erisused vandeadvokaadi abidele ning vandeadvokaatidele ja advokatuuri assotsieerunud liikmetele, on esitatud advokatuuri kodulehel ja kõigile avalikult kättesaadavad.

Antud alternatiiv liikmemaksu näol pakub nii advokatuuri liikmetele kui ka kolmandatele isikutele, kes veel ei ole advokatuuri liikmed, kuid kaaluvad liikmeks saamist, advokatuuri hinnangul piisavalt ettenähtava teadmise ja kindluse. Liikmemaksu suuruse kehtestamine toimub advokatuuri üldkogul ehk sisuliselt liikmemaksu suuruse otsustavad advokatuuri liikmed kollegiaalselt. Üldkogu toimub ning seetõttu ka küsimus liikmemaksu suuruse muutmisest saab tõstatuda vaid kord aastas. Eeltoodu alusel võib eeldada, et advokatuuri liikmeskond seisab liikmemaksu mõistliku suuruse eest ning seeläbi on kaitstud ka kolmandate isikute, kes veel ei ole advokatuuri liikmed, huvid.

- 3) Eelnõu § 35 täienduse lõike 7 kohaselt „(7) Advokaat, kelle liikmesus või kutsetegevus on peatatud, maksab liikmemaksu 1/10 liikmemaksu määra. Juhatus võib põhjendatud juhtudel isiku avalduse alusel isiku liikmemaksu maksmise kohustusest vabastada.“

Advokatuur selgitas, et antud liikmemaksu määra kehtestamine tagab advokatuuri kui Eesti ühe suurima, ligi 1000 liikmega, kutseorganisatsiooni täiendavad rahalised allikad. Küsimuse all ei ole pelgalt kulutused täiendõppe korraldamisele, vaid ka igapäevased advokatuuri halduskoormuse kulud. Ka peatatud liikmete osas toimub registri pidamine, nende teadete edastamine, peatamise aluste muutmiste otsuste tegemine jms.

Eelnõu seletuskiri ei selgitanud antud sätte jõustumise põhimõtteid. Ministeeriumi ja advokatuuri vahelise meilivahetuse käigus selgus, et antud sätte jõustub alates 01.03.2016 advokatuuri nende liikmete suhtes, kes alates sellest hetkest oma liikmesuse peatavad. Advokatuur oli antud põhimõttega nõus. Mis hõlmab advokatuuri liikmeid, kelle liikmesus on peatatud varem kui 01.03.2016, siis vastavalt ministeeriumi poolt kavandatule jõustuks 1/10 liikmemaksu määra tasumine nendele kohustuslikuks alates 01.01.2018. Kuna eelnõu seletuskirjas sellekohane selgitus puudub, siis palub advokatuur põhjust antud jõustamissättele. Advokatuur pakkus omalt poolt välja, et juba varasemalt peatatud liikmete 1/10 liikmemaksu tasumise kohustuse võiks siduda AdvS § 82³, mille kohaselt „(1) Vandeadvokaadi vanemabid peavad sooritama vandeadvokaadieksami ja vajaduse korral korduseksami hiljemalt 2018. aasta 28. veebruaril.“

Selleks ajaks on advokatuuri liikmeskond korrastunud ning advokatuuri liikmed on vandeadvokaadid ning vandeadvokaadi abid, st kaob vandeadvokaadi vanemabi kutsenimetuse. Kõigil kutseühenduse liikmetel on olnud piisavalt aega otsustada oma seisund liikmeskonnas ning sellega kaasnevad kohustused.

- 4) Seoses eelnõu § 35 täiendusega lõikega 1¹, mis sätestab mh advokatuuri liikmesuse peatamise tähtaja kuni viieks aastaks, selgitas advokatuur järgmist. Advokatuuri senisele praktikale tuginedes muutub pikemaajaliselt oma liikmesuse peatanud liikmete seotus kutseorganisatsiooniga pinnapealseks. On esinenud juhtumeid, kus liikmesuse peatamise alus on muutunud (näiteks juhtumid, kus liige on asunud tööle advokatuuriseaduse mõttes liikmesuse peatamise aluseks mitteoleval töökohal, mis eeldaks liikmesuse peatamise lõpetamist), kuid liige ei ole sellest teavitanud advokatuuri. Samuti on juhtunud, et liige on asunud elama ja ka töötama välismaale ning jätnud sellest, mh oma muutunud kontaktandmetest, advokatuuri teavitamata. Nii kaob advokatuuril kui kutseorganisatsioonil side oma liikmetega ja vastupidi. Tähtaja sätestamine seaduses annab kutseorganisatsioonile senisest selgemad lähtekohad organisatsiooni ja selle liikmete vaheliste suhete reguleerimisel ning liikmete üle kohase arvestuse pidamisel.
- 5) Eelnõu § 35 täienduse lõike 4¹ kohaselt ei vabasta liikmesuse peatamine isikut eelnõu § 34¹ sätestatud täiendusõppe kohustusest, v.a sätestatud juhtudel. Liikmesuse peatamise kestel täiendusõppe osalise säilitamise vajadus on tingitud juhtudest, kus isik asub tööle ametikohale, kus õigusteaduse õppekava haridus on nõutav, kuid on suurenenud oht üldise õiguslase kvalifikatsiooni languseks. Näitena võib tuua töötamist pangas laenuosakonna juhatajana, kus töövaldkond on vaid ühe õigusharu spetsiifiline ning täiendusõppe läbimine laiemal kvalifikatsiooni säilimiseks on vajalik.

Kui isik ei täida täiendusõppe kohustust, siis advokatuuri liikmesust ei taastata.

- 6) Eelnõu § 44 täienduse lõike 7 kohaselt „(7) Advokatuuri edastatud teated loetakse advokaadile kättesaadavaks, kui need on saadetud käesoleva paragrahvi lõike 6 alusel advokatuuri veebilehel avaldatud elektronposti aadressil.“

Advokatuur selgitas, et advokatuur teavitab oma liikmeid peamiselt advokatuuri organi otsustest ning ka kehtiv advokatuuriseadus nimetab neid teadeteks. Advokatuuri liikmetel on kohustus advokatuuri teavitada, kui nendega seotud andmetes toimub muudatusi. Kuna antud sätte näol ei ole tõepoolest tegemist advokaadi tegevust reguleeriva normiga, siis sellest tulenevalt ning edastatavate teadete selguse osas pakkus advokatuur välja sätte uue asukoha ning sõnastuse järgnevalt:

Eelnõu § 6 täienduse lõike 5 kohaselt „(5) Advokatuuri edastatud otsused ja teated loetakse advokaadile kättesaadavaks, kui need on saadetud käesoleva seaduse § 44 lõike 6 alusel advokatuuri veebilehel avaldatud elektronposti aadressil.“

- 7) Eelnõu § 52 muudatuse kohaselt „Advokaadiühingu või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutseva advokaadi ärinimes peab sisalduma sõna «advokaadibüroo» või «advokaat». Advokatuuri juhatus kontrollib vajaduse korral, et advokaadiühingu ärinimi ei oleks kliente eksitav.“

Advokatuur selgitas, et juhatuse kontroll on vajalik advokaadiühingu ärinime sisulise kontrolli teostamiseks. Kui advokaadibüroo registreerib äriregistris oma ärinime, siis registripidaja kontroll on praktikas formaalne, s.o teostatakse küll formaaljuriidiline kontroll, kuid ei kontrollita, kas ärinimi vastab ka äriseadus-

tiku § 12 lg 2 nõudele, mille kohaselt ei tohi ärinimi olla heade kommetega vastuolus. Ärinimi ei tohi olla kliente eksitav ning advokaadiühingu ärinimi ei tohi olla mh vastuolus advokatuuri eetikakoodeksiga. Eeltoodu ilmestamiseks võib näiteks tuua olukorra, kus registripidaja on eelnevalt registreerinud ärinime „Mari Mets õigusbüroo“ ning nüüd soovitakse registreerida ärinime „Mari Mets advokaadibüroo“. Formaalselt on kõik nõuded, sh nii ÄS kui AdvS sätestatud nõuded, täidetud, kuid klientide jaoks võib tegemist olla eksitava ärinimega. Veelgi enam eksitav oleks olukord (kahjuks analoogne olukord on ka esinenud), kus eelnevalt on samas linnas registreeritud ärinimi „Mari Mets õigusbüroo“ ja ka „Metsa Õigusbüroo“ ning uue samas piirkonnas tegutseva äriühingu nimena soovitakse registreerida „Mari Mets Advokaadibüroo“. Või konstrueeritud näide ebasobivast ärinimest, kus ärinimena soovitakse registreerida näiteks „Vanatoide advokaadibüroo“, mille puhul formaaljuriidiliselt oleks nimi korrektne, kuid advokatuuri eetikanormidega esineks vastuolu. Sellistel juhtudel on vajalik, et advokatuuri juhatusel oleks õigus vajadusel teostada advokaadiühingu ärinime kontroll ning lisaks kohustada advokaadiühingut ärinime muutma, et see vastaks seadusest ja advokaadi kutse-eetikast tulenevatele sisulistele nõuetele. Sellest tulevalt teeb advokatuur ettepaneku sõnastada eelnõu § 52 muudatus järgnevalt:

Eelnõu § 52 muudatuse kohaselt *„Advokaadiühingu või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutseva advokaadi ärinimes peab sisalduma sõna «advokaadibüroo» või «advokaat». Advokatuuri juhatus kontrollib vajaduse korral, et advokaadiühingu ärinimi vastaks äriseadustiku § 12 sätestatud nõuetele ning ei oleks kliente eksitav. Advokatuuri juhatusel on õigus kohustada advokaadiühingut muutma ärinime. “*

- 8) Mis puudutab eelnõu sätteid advokatuuri juhatuse poolt riigi õigusabi osutamiseks loodava sihtasutuse osas, siis antud olukorras nõustus advokatuur nende eelnõust väljajätmisega, s.o eelnõu § 12 täiendus punktiga 17¹, § 50 täiendus lõikega 2¹, § 52 täiendus lõikega 2, § 53 täiendus lõikega 1¹ ning § 64¹ täiendus lõikega 5.

3.2. Kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu

Justiitsministeerium edastas advokatuurile märkuste tegemiseks kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, mille eesmärgiks on tugevdada kannatanu positsiooni kriminaalmenetluses.

Advokatuuri hinnangul on eelnõus esitatud ettepanekud vajalikud, sest tuginevad paljuski Riigikohtu poolt juba varasemalt välja toodud seisukohtadele ja ohvriabi rahvusvahelistele regulatsioonidele. Muudatused aitavad kaasa õigusselgusele ja menetluspõhimõtete konkretiseerimisele ning välistavad (vähemalt osaliselt) seni aeg-ajalt menetlustes kerkivaid vaidlusi ja küsitavusi. Eeltoodust tulenevalt toetab advokatuur eelnõud ja peab muudatusi vajalikuks eelkõige kannatanu õiguste efektiivsemaks tagamiseks ning kriminaalmenetluses tsiviilhagi regulatsiooni täpsustamise seisukohalt. Advokatuur soovis eelnõuga seoses märkida järgmist.

KrMS § 37 lõigete 4 ja 5 osas leidis advokatuur, et põhimõtteliselt on kannatanu kaasamise ja vastava menetlusotsuse vaidlustamise regulatsioon vajalik ja mõistlik. Küsitav

on, kas selle praktikas toimimine on piisavalt põhjalikult läbi mõeldud. Näiteks, mis saab siis, kui kannatanu kaasamise taotlus esitatakse esimese astme kohtus pärast kohtuliku uurimise lõppu või lausa pärast kohtuvaidlusi. Esmapilgul tundub, et sellisel juhul tuleb kohtulik uurimine igal juhul uuendada, aga see oleks menetluse kui terviku seisukohalt äärmiselt küsitava väärtusega. Lõige 5 näeb ette kaasamise taotluse esitamise apellatsioonkaebuses, aga apellatsiooniõigust reguleeriv säte (KrMS § 318) ei näe ette, et apellatsiooni saaks üldse esitada isik, kes esimese astme menetluses polnud kohtumenetluse pool, aga kes leiab, et ta oleks pidanud olema kaasatud kannatanuna. Selline võimalus on ette nähtud vaid isikule, kes oleks pidanud olema kaasatud kolmanda isikuna. Advokatuuri hinnangul peaks siinkohal täiendavalt analüüsima, kuidas sätestada isenesest õiged põhimõtted nii, et need ka praktikas toimiksid ja ei tekitaks menetluses täiendavaid probleeme.

KrMS § 38 lõike 1 punkti 2 uue sõnastuse ja KrMS § 38¹ lõike 3 osas tõi advokatuur välja viiteveea. KrMS §-s 240 ei ole lõikeid ja seal ei saa ka olema lõiget 4. KrMS § 240 lõike 4 asemel peaks olema viide KrMS § 240 punktile 4. Sama viga on KrMS § 38¹ lõike 3 sõnastuses.

Advokatuur toetas ettepanekut, mille kohaselt määratakse alaealisele kannatanule kriminaalmenetluses eriesindaja juhul, kui (1) seaduslikud esindajad ei saa alaealist kannatanut huvide konflikti tõttu esindada, (2) kui laps on perekonnast eraldatud või (3) kui tegemist on saatjata alaealisega välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse tähenduses (KrMS § 41 ja RÕS § 6 muutmine). Advokatuuri hinnangul ei peaks aga esindaja määramine olema piiratud eelnõus loetletud kolme erijuhtumiga (kvalifitseeriva alusega), vaid alaealisele kannatanule tuleks professionaalseid õigusteadmisi omav esindaja, advokaat, määrata igal juhul, sh riigi õigusabi korras. Kuna alaealine kannatanu või tema seaduslik esindaja ei pruugi piisavalt teada kannatanu õigusi ega oska kannatanu huvide eest seista, võivad kannatanu huvid advokaadist esindaja osavõtuta jääda kaitseta. Väite paikapidavust on kahjuks kinnitanud viimasel ajal ajakirjanduse vahendusel ka avalikkuse ette jõudnud juhtumid.

Kuna eelnõuga laiendatakse isikute ringi, kellel on õigus saada õigusteenust riigi õigusabi korras, on vajalik arvestada ka advokatuurile riigieelarvest täiendavate rahaliste vahendite eraldamise vajadusega. Siinkohal on oluline välja selgitada, kui palju on/võib olla alaealisi kannatanuid kokku ning vastavalt sellele hinnata tehtavate muudatuste rahalist mõju.

Eelnõukohaselt on kavas välja töötada süsteem või sisemine töökorraldus, millega saavad alaealise kannatanu esindajaks advokaadid, kellel on valmisolek töötada alaealiste kannatanutega. Siinjuures tuleb muuhulgas arvestada riigi õigusabi infosüsteemi arendamisega kaasnevate kuludega, mis võimaldab luua eraldi filtrid ja väljad vastavate spetsiifiliste taotlustega tegelemiseks. Arenduse maksumuse täpseks hindamiseks tuleb pöörduda Registrate ja Infosüsteemide Keskuse poole, et prognoosida vajalik töötundide arv ning sellele vastav kulu.

Advokatuur nõustus Justiitsministeeriumiga, et vajalikud on eelnõus nimetatud muudatustega seotud koolitused advokaatidele, et tagada kvaliteetne riigi õigusabi osutamine alaealistele kannatanutele. Advokatuur on valmis lisama vastavad koolitused

advokaatide täiendusõppe kavadesse, parema kaasatuse tagamiseks jagama oma liikmete seas koolituste kohta informatsiooni ning omalt poolt panustama vajalike koolituste korraldamisse ning läbiviimisesse.

3.3. Tarbijavaidluste direktiivi ülevõtmine

Riigikogu majanduskomisjoni menetluses oli tarbijakaitseaduse eelnõu nr 37 SE. Eesti Advokatuur tegi ettepaneku muuta eelnõud selliselt, et advokatuuri aukohtu pädevuses oleks lahendada lepitusmenetluse korras advokaadi ja tarbija vahelisi tsiviilvaidlusi.

Kuigi advokatuuri liikmed osutavad õigusteenust ka tarbijatest klientidele ja direktiivi ülevõtmine mõjutab otseselt advokatuuri liikmeid, puudus eelnõus volitusnorm, mille alusel oleks advokatuuri aukohus pädev lahendada vaidlusi lepitusmenetluse korras. Direktiiv ei laiene küll advokatuuri aukohtumenetlusele kui distsiplinaarmenetlusele, kuid laieneb kliendilepingust tulenevatele vaidlustele tarbijatega. Muudatusest tulenevalt kuuluks advokaatide kliendilepingust tulenevate vaidluste lahendamise ainupädevus advokatuuri aukohtule.

Arvestades kliendilepingust tulenevate vaidluste spetsiifikat, ei ole mõistlik, et taolised vaidlused kuuluksid nt tarbijavaidluste komisjoni pädevusse. Õigusabiteenuse osutamise lepingust tulenevad vaidlused on valdavalt seotud küsimusega, kas advokaat haldusmenetluses, kohtueelses menetluses või kohtumenetluses oleks pidanud tegema teatud täiendavaid toiminguid, et tagada isiku huvide parem esindatus ja kaitse. Seega peab vaidlust lahendav üksus hindama, kas ja mida oleks advokaat saanud menetluslikult teha ning kui advokaat oleks täiendavaid toiminguid teinud, siis kas see oleks muutnud kliendi positsiooni soodsamaks. See tähendab, et tuleb süüvida kõigisse materjalidesse, kuulata ära mõlema poole selgitused ja tunda väga hästi nii vaidlust puudutavat õigusvaldkonda kui ka kohtumenetluse nüansse. Kõige pädevam oleks taolisi vaidlusi lahendada kohus, kuid kuna direktiivist tulenevalt peab siiski tarbijatel olema võimalus vaidluste kohtuväliseks lahendamiseks, peaks taoliste vaidluste kohtuvälise lahendamise üksuseks olema advokatuuri aukohus. Vastavalt advokatuuri seaduse § 15 lõikele 3 kuulub aukohtusse neli advokatuuri üldkogu valitud vandeadvokaati, kaks kohtunike täiskogu valitud kohtunikku ja Tartu Ülikooli õigusteaduskonna nõukogu määratud õigusteadlane. Seega on advokatuuri aukohus vaieldamatult kompetentne nimetatud vaidlusi lahendada. Isikud, kes ei ole kursis vaidlusaluse õigusvaldkonnaga ja ei tunne kohtumenetlust, ei oleks pädevad vaidlust lahendada.

Advokaatide kliendilepingust, mis on sõlmitud tarbijaga, tulenevate vaidluste kohtuvälise lahendamise sobivaim vorm on lepitusmenetlus. Vaidluste kohtuvälise lahendamise peaks pakkuma tarbijale lihtsa, kiire ja odava kohtuvälise lahenduse vaidlustele. Kui aga vaidluste lahendamise üksuse otsus on advokaadi jaoks siduv, siis on see oluliselt ressursi raiskavam, kuna sama vaidluse lahendamise menetlusele kulub topeltaeg ja raha. Esiteks tegeleb siduva menetlusega vaidluse kohtuvälise lahendamise üksus, seejärel tegeleb sama asjaga kohus. Kui otsus on advokaadi suhtes ebasoodne, tähendab see suure tõenäosusega seda, et advokaat jätkab vaidluse lahendamist kohtumenetluses. Sellises olukorras on tarbijast klient sunnitud esiteks läbima mahuka sisulise

vaidluse aukohtus ning seejärel vähemalt sama mahuka kohtumenetluse. Arvestades, et advokaadil on paremad teadmised nii menetlusest kui ka õigusest üldisemalt, peaks tarbijast klient enda õiguste paremaks kaitsmiseks palkama advokaadi ka aukohtu menetluses. See aga tähendab, et kohtuvaidluse kohtuvälise lahendamise tagajärjel on lahendus tarbija jaoks oluliselt keerulisem, aeganõudvam ja kulukam. Taoliste keeruliste vaidluste korduv lahendamine nii vaidluse kohtuvälise üksuse kui ka kohtu poolt on ebamõistlikult ressursikulukas.

Vastava sisuga pädevusnormi lisamiseks võiks tarbijakaitseseaduse eelnõud täiendada ettepanekuga täiendada advokatuuriseaduse §-i 15 lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Aukohus võib lahendada lepitusmenetluse korras kliendilepingust, sh tarbijaga sõlmitud kliendilepingust, tulenevaid vaidlusi advokatuuri kodukorras sätestatud alustel ja korras. Lepitusmenetluse alused ja täpsem kord kehtestatakse kodukorras ja juhatuse kinnitatud töökorras.“.

Advokatuuri väljapakutud muudatusettepaneku kohaselt on aukohtu pädevuses ka muude kliendilepingust tulenevate vaidluste lahendamine lepitusmenetluse korras, kui nii on sätestatud advokatuuri kodukorras. Direktiivi tingimustele vastav vaidluste lahendamise täpsem kord kehtestatakse advokatuuri kodukorras ja advokatuuri juhatuse kinnitatud töökorras. Advokatuuri kodukord sätestab üldised pädevusnormid ja advokatuuri juhatuse kehtestatud töökord sätestab nt menetluse algatamise- ja menetlemise korra, otsuse tegemise, avaldamise ja täitmise korra ning muu asjakohase.

3.4. Vahekohtumenetlust puudutavate seaduste ning inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni protokollist nr 16 tulenevalt menetlusseaduste muutmise eelnõu väljatöötamiskavatsus

Justiitsministeerium saatis advokatuurile arvamuse avaldamiseks vahekohtumenetlust puudutavate seaduste ning inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni protokollist nr 16 tulenevalt menetlusseaduste muutmise eelnõu väljatöötamise kavatsuse.

Väljatöötamiskavatsuses on välja pakutud kaks erineva lähtealusega muudatuste paketti. Neist esimese järgi säilitatakse praegune regulatsioon, mille kohaselt ei ole alaliste vahekohtute moodustamisele ja tegevusele avalik-õiguslikke piiranguid seatud, kuid laiendatakse tunnustamismenetlust kõigile vahekohtuotsustele, ka Eesti alaliste vahekohtute omadele, ning seatakse täiendavad piirangud ja nõuded vahekohtukokkulepetele tarbijatega. Teise võimaliku muudatuste paketi järgi kehtestatakse alaliste vahekohtu asutamisele piirangud nii õigusliku vormi kui ka asutajate ringi osas ning antaks Justiitsministeeriumile õigus hinnata sisuliselt vastavate nõuete täitmist ja mitte lülitada vahekohut vastavasse nimekirja.

Väljatöötamiskavatsuse osas esitati ministeeriumile Raidla Ellex Advokaadibüroo ja vandeadvokaat Toomas Vaheri ning Advokaadibüroo COBALT ja vandeadvokaat Triinu Hiobi seisukohad, mis peaausjalikult toetasid muudatuste paketti nr 1 ning olid lühidalt järgmised.

Raidla Ellex Advokaadibüroo hinnangul saab muudatuste paketti nr 1 suures osas toetada ning arvamus konkreetsete väljapakutud muudatuste kohta on järgmine.

1) Senise regulatsiooni, mille kohaselt alaliselt tegutsevate vahekohtute moodustamisele ja tegevusele ei ole avalik-õiguslikke piiranguid seatud, säilitamine – toetada ettepanekut. Hästi arenenud vahekohtutraditsiooniga riikides ei ole tavapäraselt alaliste vahekohtute moodustamisele avalik-õiguslikke piiranguid sätestatud ja puuduvad veenvad põhjused valida Eestis teine tee.

2) Eestis alaliselt tegutseva vahekohtu otsustele kohtu poolt tunnustamise ja täidetavaks tunnustamise menetluse loomine – toetada ettepanekut. Hästi arenenud vahekohtu traditsiooniga riikides on tavapärane, et kõik vahekohtu otsused läbivad kohtus tunnustamismenetluse. Eesti eripärase regulatsiooni, mille järgi Eestis alaliselt tegutseva vahekohtu menetluses tehtud otsust tunnustatakse automaatselt, põhjendatus on küsitav. Kuigi vahekohtu institutsioon teostab mõistagi teatud kontrolli menetluse kvaliteedi osas, viib menetluse läbi ikkagi konkreetne vahekohtu koosseis (vahekohtunik või -kohtunikud) ning institutsioon ei taga tegelikult menetluse õiglust ja õiguspärasust. Ka Eesti alalise vahekohtu menetluses võib vahekohtu pidamise koht olla välisriigis ja menetlus alluda seetõttu mõneti teistsugustele põhimõtetele (nt vaidluse arbitreeritavuse osas).

3) Piirangu sätestamine, mille järgi tarbijaga enne vaidluse tekkimist sõlmitud vahekohtu kokkulepped ei ole tarbijale siduvad – toetada ettepanekut. Muudatuse sõnastusest peaks küll tagajärg ilmnema täpsemalt: sellised vahekohtu kokkulepped oleksid tühised.

4) Kohustuse kehtestamine selgitada tarbijale enne vahekohtu kokkuleppe sõlmimist kirjalikult vahekohtumenetluse ja riikliku kohtumenetluse olulisi õiguslikke erisusi – toetada ettepanekut, kuid ilmselt oleks selgitamisele mõistlik sätestada kirjaliku vormi nõude asemel kirjalikku taasesitamist võimaldava vormi nõue. Ka selline vorm peaks täiel määral täitma eesmärki teavitada tarbijat vahekohtu kokkuleppe sõlmimise tagajärgedest.

5) Tarbijaga sõlmitavas vahekohtu kokkuleppes vahekohtumenetluse koha kokkuleppimise piiramine selliselt, et vahekohus võib üksikuid toiminguid teises kohas teha üksnes tarbija nõusolekul või märkimisväärsete takistuste esinemisel – toetada ettepanekut, kuid oluline on lõplikus regulatsioonis tagada, et tarbija keeldumine ei saaks takistuseks teatud toimingute läbiviimiseks vahekohtumenetluses. Näiteks vaatlust ei pruugi olla võimalik läbi viia kokkulepitud vahekohtumenetluse kohas, kui vaadeldav koht asub mujal.

6) Vahekohtu kokkuleppe kehtivuse piiramine juhul, kui tarbija elukoht, tavapärane elukoht või töökoht ei olnud kokkuleppe sõlmimise ajal või menetluse alustamise ajal vahekohtumenetluse kohas – toetada ettepanekut mõõndusega. Ettepanekust võiks järeldada, et nii vahekohtu kokkuleppe sõlmimise kui ka menetluse alustamise ajal tarbija elu- ja töökoha muus kohas olek tooks kaasa vahekohtu kokkuleppe võimaliku kehtetuse. Siiski tuleks regulatsioonis lähtuda vaid tarbija elukohast, tavapärasest elukohast ja töökohast vahekohtukokkuleppe sõlmimise hetkel. Algselt kehtiv vahekohtukokkuleppe ei peaks muutuma teise poole jaoks tuginematuks, kui tarbija pärast vahekohtu kokkuleppe sõlmimist, kuid enne menetluse algust, vahetab elu- ja

töökohta. Lisaks võib isiku faktiline elu- ja töökoht olla tuvastamatu, mistõttu tuleks lähtuda tarbija enda poolt avaldatud elu- ja töökohast. Vältida tuleks regulatsiooni, mis võimaldaks tarbijal hiljem tugineda väitele, et ta tegelikult ei elanud või töötanud kohas, mis oli vahekohtu kokkuleppe teisele poolele teada tema elu- või töökohana, või et teine pool ei kontrollinud elu- või töökoha andmete vastavust tegelikkusele.

7) Alalistele vahekohtutele asja materjalide säilitamise kohustuse kehtestamine – antud regulatsioon on ebavajalik. Kui Eesti alalise vahekohtu menetluses tehtud otsused peavad läbima kohtuliku tunnustamismenetluse, on otsuse tunnustamist ja täitmist sooviva isiku koormus tõendada, et vahekohus on võlgnikku menetlusest teavitatud. Selles osas oleks tõenäoline tulevase regulatsiooni sarnasus käesoleval ajal välisriigi vahekohtute otsuste täitmise regulatsiooniga (TsMS § 622 lg 1 p 2 (TsMS § 754 lg 2 viitel)). Seega peaks toimima alaliste vahekohtute eneseregulatsioon – nende egiidi all tehtavate vahekohtu otsuste tunnustamise tagamiseks tuleb korraldada vajalikus osas asja materjalide säilimine. Seejuures ei pruugi olla tarvilik kõigi asja materjalide säilitamine, vaid vajalikud on materjalid selles ulatuses, milles õigustatud pool vajab neid selleks, et vahekohtuotsuse tunnustamise menetluses tõendada kohustatud poole teavitamist menetlusest ja tema võimalust selles osaleda.

Arvamus muudatuste paketi nr 2 kohta – muudatuste paketti nr 2, millega seataks alaliste vahekohtute moodustamisele avalik-õiguslikud piirangud, mitte toetada. Arvesse tuleb võtta eeskätt järgmisi aspekte.

Alaliste vahekohtute moodustamisele piirangute seadmine on põhjendamatult piirav meede ja eesmärk on võimalik saavutada tunduvalt leebema meetmega (kõigi vahekohtu otsuste allutamiselega tunnustamismenetlusele). Meede võiks takistada Eestis vahekohtu traditsiooni arengut, kuna uute alaliste vahekohtute moodustamine muutuks ebatõenäoliseks või ei oleks sellised vahekohtud tõenäoliselt mõeldud laiapõhjaliselt erinevate vaidluste lahendamiseks kõige erinevamate isikute vahel. VTK-s nimetatud üleriigilised ettevõtjate ühendused, v.a ETKK, ei ole pidanud vajalikuks vahekohtuid asutada, mistõttu on küsitav, kas nad sooviksid seda teha edaspidi. Kui ka majandusvaldkondadel põhinevad ühendused looksid vahekohtud, siis ilmselt eeskätt eesmärgiga lahendada vaidlusi vastava valdkonna ettevõtjate vahel. VTK-s nimetatud ICC Eesti poolt, kes tõepoolest ühendab ettevõtjaid sõltumata nende suurusest ja tegevusalast, vahekohtu moodustamist tuleb pidada äärmiselt ebatõenäoliseks. ICC Eesti on Rahvusvahelise Kaubanduskoja ICC rahvuslik komitee. ICC juures tegutseb rahvusvaheline arbitraazikohus ja rahvuslik komitee täidab ka teatud funktsioone selle vahekohtu tarbeks ning oma vahekohtu loomine kätkeks nähtavasti konflikti.

Meetme ebaproportsionaalsus ilmneb ka sellest, et kuigi ajend VTK ja võimaliku regulatsiooni jaoks tuleneb Eestis tarbijaid puudutanud nn *pocket-arbitration* juhtumitest, rakenduks piirang kogu vahekohtu maastikule.

Eesti on UNCITRAL mudelseaduse riik, mis loob rahvusvahelise kuvandi teatud põhimõtete järgimisest ja kvaliteedi tagamisest Eesti vahekohtumenetluses. UNCITRAL mudelseaduse riigid ei ole üldjuhul sätestanud alaliste vahekohtute asutamisele avalik-õiguslikke piiranguid. VTK-s esiletoodud riikidest, kes on piiranguid kehtestanud, mitmed ei ole UNCITRAL mudelseaduse riigid, sh ei ole seda Läti, kes praeguseks on

piirangud kehtestanud. Euroopa Liidus on avalik-õiguslikke piiranguid vahekohtutele seadnud vaid väga üksikud riigid. Kuvandi kahjustamine võiks pärssida Eestis edaspidi vahekohtu traditsiooni arengut ning ühtlasi tuua Eesti ettevõtjatele veelgi enam kaasa sunnituse lahendada vaidlusi välispartneritega väljaspool Eestit.

Kontseptuaalselt on küsitav alaliste vahekohtute moodustamise piiramine olukorras, kus Eesti ja ka kõik teised Euroopa Liidu liikmesriigid samas tunnustavad *ad hoc* vahekohtumenetlust. Alalistele vahekohtutele oluliste avalik-õiguslike piirangute seadmine võiks kaasa tuua *ad hoc* vahekohtumenetluse osakaalu suurenemise Eestis, kuid on kaheldav, kas seda trendi on mõistlik seadusega toetada.

Problemaatiline on võimalik lahendus, mille kohaselt Justiitsministeeriumil oleks õigus kanda alalised vahekohtud nimekirja, kontrollides nende asutamise legitiimsust. Õigustmõistva jõu, isegi kui see ei esine mitte kohtuvõimu, vaid privaatautonomiaal põhineva vahekohtu vormis, allutamine riigi täitevvõimule oleks meelevaldne.

Advokaadibüroo COBALT peamised seisukohad:

Esitatud muudatuste pakettidest toetada muudatuste paketti nr 1 alljärgnevate märkuste ja ettepanekutega. Vahekohtumenetlust puudutavate seaduste väljatöötamiskavatsuse puhul ei tohi tähelepanuta jätta, et Eesti on niinimetatud mudelseaduse riik ning selleks, et Eestis üldse tekiks arvestatav vahekohtumenetluse praktika (mille soodustamine on igati riiklikes huvides), tuleb lähtuda UNCITRAL-i mudelseadusest. Väikeriigi erisused (ka ajutised), mis ei vasta UNCITRAL-i mudelseadusele, pärivad vahekohtumenetluse arengut. Erisused tekitavad kasutajates ebakindlust, mis toob kaasa selle, et Eestisse vahekohtumenetluse ei pöördata ning vaidlused allutatakse vahekohtule mõnes teises riigis. Ajutised või n-ö üleminekuaja lahendused on pealegi visad kaduma ning tekitavad tarbetut segadust. Eesti eesmärgiks peab olema seega UNCITRAL-i mudelseaduse võimalikult täpne järgimine. Küsimused, mida UNCITRAL-i mudelseadus ega New Yorgi konventsioon ei reguleeri, tuleb reguleerida nii, et üheski aspektis ei tekiks vastuolu eelnimetatud instrumentide loogikaga. Võimalikult analoogset regulatsiooni tuleks rakendada ka siseriikliku vahekohtumenetluse suhtes, sest TsMS-i regulatsioon ei tee vahet, kas vahekohtumenetlus on siseriiklik (Eestist pärit poolte vahel) või rahvusvaheline (üks või kõik osapooled on pärit välisriigist ning Eesti on valitud üksnes vahekohtu asukohariigiks).

Kumbki muudatuste pakett ei vasta päris täpselt vahekohtumenetluse olemusele, UNCITRAL-i mudelseadusele ega New Yorgi konventsiooni mõttele. Vahekohtumenetluse olemusega on siiski mõnevõrra lähedasem muudatuste pakett nr 1. Selle kohaselt kaotatakse ära Eestis alaliselt tegutsevate vahekohtute otsuste täitmise osas kehtiv erisus, mis annab Eestis alaliselt tegutsevatele vahekohtutele põhjendamatu eelise *ad hoc* ja välisriigi vahekohtute ees. Riiklik kontroll vahekohtute asutamise ning nende reglementide üle, mida näeb ette muudatuste pakett nr 2, on sobimatu eraviisiliste vaidluste lahendamise reguleerimiseks. Riigi poolt kontrollitud vahekohtumenetlus, nagu näeb ette muudatuste pakett nr 2, muutuks oma olemuselt sisuliselt riiklikuks kohtumenetluseks, mille eest pooltel tuleb maksta. Vahekohtumenetlus ei ole alternatiivne kohtusüsteem, vaid autonoomne, poolte lepingulistel põhimõtetel eksisteeriv vaidluste lahendamise võimalus. Riigi huvi vahekohtumenetluse sekkumisel on eel-

kõige õigustatud siis, kui vahekohtuotsuseid asutakse täitma riikliku sunnijõu abil täitemenetluses. Seega tuleb väljatöötamiskavatsuses esile toodud probleemid lahendada sundtäidetavaks tunnistamise menetluse kaudu. Ka võimalike tarbijaeisuste kehtestamisel tuleb hea seista, et riiklik regulatsioon ei pärsiks vahekohtumenetluse eeliseid ega läheks vastuollu vahekohtumenetluse loogikaga, milleks on poolte kokkuleppe alusel nendevaheliste vaidluste allutamine vahekohtule poolte poolt valitud tingimustel.

Probleemi kirjeldusest

1. Probleem on taandatud väljatöötamiskavatsuse vormi punktis 4 välja toodud ühele punktile, mille kohaselt on Eesti alaliste vahekohtute otsused sundtäidetavad ilma kohtu poolt tunnustamiseta ja täidetavaks tunnustamiseta (TsMS § 753 lg 1 teine lause, TMS § 2 lg 1 p 6).
  - 1.1. Kui Eesti alaliste vahekohtute otsused ei oleks ilma kohtuliku kontrollita sundtäidetavad, ei tõusetuks ka probleem, et kohtutäitur ei saa otsustada selle üle, kas alalise vahekohtu otsuse aluseks olev vahekohtukokkuleppe oli kehtiv, kas vahekohtu poolt lahendatud küsimus oli arbitreeritav ning kas otsus on kooskõlas avaliku korraga.
  - 1.2. Samas ei peaks üldse nägema probleemi selles, et alalise vahekohtu legaalfinitsiooni ja asutamise reegleid ei ole kehtestatud, mistõttu alaliste vahekohtute loomine ja alalise vahekohtuna tegutsemine ei ole piiritletud ega jälgitav; või et nõudeid alalise vahekohtu reglemendile ei ole kehtestatud, mistõttu võivad reglemendid sisaldada sätteid, mis ei taga kostja õigusi vahekohtumenetluses. Vahekohtumenetluse läbiviimiseks ei pea pooled alati pöörduma alaliselt tegutseva vahekohtu poole, vaid võivad vaidlused lahendada ka *ad hoc* vahekohtumenetluses. Vahekohtuotsuse õigusjõud ei sõltu sellest, kas tegemist on alalise vahekohtu või *ad hoc* vahekohtu otsusega. Mõlemal juhul on tulemiks vahekohtuotsus, millel on poolte suhtes samasugune toime, nagu jõustunud kohtuotsusel (TsMS § 746).
  - 1.3. Teadvustamist vajab, et vahekohtumenetlus ei ole samastatav siseriikliku kohtumenetlusega. Probleemina ei saa seega ka käsitleda vahekohtu olemuslikke tunnusojooni, sh seda, et kohus ei saa hinnata vahekohtuotsuste materiaalsoiguslikku õiguspärasust või et vahekohtul puudub kohustus toimikuid koostada, säilitada jne, kui vahekohtumenetluse pooled ei ole selles just kokku leppinud.
2. Kehtiv regulatsioon, mille kohaselt Eestis alaliselt tegutsevate vahekohtute otsused on ilma kohtuliku kontrollita sundtäidetavad, ei ole advokatuuri hinnangul kooskõlas New Yorgi konventsiooniga.
  - 2.1. TsMS § 754 lg 1 kohaselt välisriigi vahekohtute otsuseid tunnustatakse ja võetakse Eestis täitmisele üksnes vastavalt New Yorgi 1958. aasta välisriigi vahekohtu otsuste tunnustamise ja täitmise konventsioonile (edaspidi New Yorgi konventsioon) ja teistele välislepingutele. New Yorgi konventsiooni artikli 3 teine lause sätestab, et New Yorgi konventsiooni alusel tunnustatavatele ja täidetavaks tunnustatavatele vahekohtuotsustele ei tohi kohaldada oluliselt rangemaid tingimusi või kõrgemaid lõive või makse kui kohaldatakse kohalike vahekohtuotsuste tunnustamisel või täidetavaks tunnustamisel.

- 2.2. TMS § 2 lõike 1 punkt 6 kohaselt on täitedokumendiks Eestis alaliselt tegutseva vahekohtu otsus, samuti muu vahekohtu täidetavaks tunnistatud otsus. TsMS § 753 lg 1 teine lause sätestab, et Eestis alaliselt tegutseva vahekohtu menetluses tehtud otsust tunnustatakse ja täidetakse kohtu poolt tunnustamata ja täidetavaks tunnistamata. Samas välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisele ja täitmisele kohaldatakse vastavalt välisriigi kohtulahendite tunnustamise kohta sätestatud, kui seadusest või välislepingust ei tulene teisiti (TsMS § 754 lg 2). Ehk kui Eestis alaliselt tegutseva vahekohtu otsus on täitedokumendiks ilma kohtuliku kontrollita, siis välisriigi vahekohtuotsus, olgu see alaliselt tegutseva või *ad hoc* vahekohtu otsus, tuleb eelnevalt kohtu poolt täidetavaks tunnistada.
  - 2.3. On oluline vahe, kas otsust tuleb kohtu poolt tunnustada ja täidetavaks tunnistada või mitte. Selline eristamine ei ole New Yorgi konventsiooni artikli 3 teise lause mõistes lubatav. Erand, mis sisuliselt seab eelisesisusesse täitedokumendiks Eestis alaliselt tegutseva vahekohtu otsuse, on seega vastuolus ka ratifitseeritud välislepinguga.
3. *Ad hoc* vahekohtute ning alaliselt tegutsevate vahekohtute otsuste täidetavaks tunnistamise menetlus vajab ühtlustamist.
    - 3.1. Kehtiva regulatsiooni kohaselt on täitedokumendiks Eestis alaliselt tegutsevate vahekohtute otsused. Eestis tehtud *ad hoc* vahekohtute otsused on sundtäidetavad üksnes siis, kui kohus on need TsMS § 753 alusel tunnustanud ja täidetavaks tunnistanud. Puudub õigustus, miks Eestis alaliselt tegutsevate vahekohtute otsused peaksid olema koheselt sundtäidetavad samas, kui Eestis tehtud *ad hoc* vahekohtute otsused ning välisriigi (nii *ad hoc* kui ka alaliselt tegutsevate) vahekohtute otsuste täitmiseks riikliku sunnijõu abil tuleb esitada eelnevalt avaldus vahekohtuotsuse tunnustamiseks ja täidetavaks tunnistamiseks.
    - 3.2. Alaliselt tegutsevate ja *ad hoc* vahekohtute otsuste oluliselt erinev kohtlemine ei ole põhjendatud. Vahekohtuotsuseid teevad ja konkreetse asja menetlust juhivad siiski vahekohtunikud, mitte alaliselt tegutsevad vahekohtud kui institutsioonid. Alaliselt tegutsevad vahekohtud on sisuliselt teenuse osutajad, kes abistavad pooli ja vahekohtunikke menetluse administratiivsetes küsimustes. Kui pooled leiavad, et neil puudub vajadus alaliselt tegutseva vahekohtu poolt pakutava teenuse järele, võivad nad sama hästi allutada oma vaidluse nende poolt valitud vahekohtunikule TsMS-is sätestatud põhimõtete alusel või kohaldades soovi korral rahvusvaheliselt tunnustatud UNCITRAL-i Arbitraažireegleid. See, kas pooled soovivad oma vaidlusi lahendada alaliselt tegutseva vahekohtu egiidi all (nn institutsionaalne vahekohtumenetlus) või *ad hoc* vahekohtumenetluses, on poolte lepingulise autonoomia küsimus.
    - 3.3. New Yorgi konventsioon ega ka UNCITRAL-i mudelseadus ei tee vahet, kas tegemist on alalise vahekohtu või nn *ad hoc* vahekohtu otsusega. Eestis tunnustatakse New Yorgi konventsiooni alusel (formaalse) kohtuliku kontrolli käigus täidetavaks nii Lätis tehtud *ad hoc* vahekohtu otsus kui ka Lätis alaliselt tegutseva vahekohtu otsus täpselt samas menetluses ja samadel alustel. Ka UNCITRAL-i mudelseadus näeb ette, et vahekohtuotsus, olgu see alalise

vahekohtu või *ad hoc* vahekohtu otsus, tuleb kohtu poolt täidetavaks tunnistada (vt UNCITRAL-i mudelseaduse artiklid 35 ja 36).

- 3.4. Teadvustamist vajab ka see, et teise riigi (registreeritud) alaline vahekohus võib Eestis läbi viia vahekohtumenetlust. Sellisel juhul on tegemist Eestis tehtud alalise vahekohtu otsusega. Üheks selliseks näiteks on ICC (Rahvusvahelise Kaubanduskoja) Arbitraažikohus. Ehkki Rahvusvahelise Kaubanduskoja Arbitraažikohus on alaline vahekohus, ei ole tegemist nähtavasti Eestis alaliselt tegutseva vahekohtuga TsMS § 753 lg 1 teise lause ning TMS § 2 lg 1 p 6 mõistes. Rahvusvahelise Kaubanduskoja peakorter on Pariisis. Kehitiv regulatsioon seab eelisseisundisse seega kitsalt üksnes Eestis alaliselt tegutsevad vahekohtud.
- 3.5. Arvestades eeltoodut, pole põhjendatud alaliste vahekohtute üle kehtestada rangemat kontrolli, kui seda on võimalik teha *ad hoc* või välisriigi vahekohtumenetluse üle. Ühtlasi ei ole seega põhjendatud, et alaliste vahekohtute otsused on täitedokumentid, samas kui *ad hoc* ja välisriigi vahekohtu otsus tuleb kohtu poolt eelnevalt täidetavaks tunnistada formaalse kontrolli käigus.

Lahendus

1. Muudatuste pakett nr 1

- 1.1. Probleemi lahendamiseks on piisav, kui kaotada Eestis alaliselt tegutsevatele vahekohtutele antud põhjendamatu eelis, mille kohaselt Eestis alaliselt tegutsevate vahekohtute otsused on sundtäidetavad ilma kohtuliku kontrollita.

Muudatuste pakett nr 1 saab toetada kahte esimest punkti:

- säilitada senine regulatsioon, mille kohaselt ei ole alaliselt tegutsevate vahekohtute moodustamisele ja tegevusele (sh nende reglementidele) avalik-õiguslikke tingimusi sätestatud;
- luua Eestis alaliselt tegutseva vahekohtu menetluses tehtud otsustele kohtu poolt tunnustamise ja täidetavaks tunnistamise menetlus, sh tarbijatega seotud probleemide vältimiseks. Muudatus eeldab Eestis alaliselt tegutsevate vahekohtute osas sätestatud erisuse kaotamist TsMS § 753 lg 1 teises lauses ja TMS § 2 lg 1 p-s 6. Selle tagajärjel vajavad ka Eestis alaliselt tegutsevate vahekohtute otsused kohtulikku kontrolli, kui neid soovitakse riigi sunnijõuga täita.

- 1.2. Muudatuste paketi nr 1 lahenduses esile toodud täiendavad punktid keskenduvad üksnes vahekohtumenetlusele tarbijaga. Kuna formaalne kohtulik kontroll on piisav selleks, et vältida Eestis alaliselt tegutsevate vahekohtute otsuste kuritarvitamist täitemenetluse raames, ei ole põhjendatud täiendavate tarbijate erisuste loomine. Vastasel juhul tekivad tarbetud küsimused, näiteks, mis tagajärg on sellel, kui vahekohus (alaline või *ad hoc*) rikub planeeritavat kohustust, mille kohaselt tuleb selgitada enne vahekohtu kokkuleppe sõlmimist tarbijale kirjalikult vahekohtumenetluse ja riikliku kohtumenetluse olulisi õiguslikke erisusi.

2. Muudatuste pakett nr 2

- 2.1. Piirangute seadmine sellele, kes võib vahekohtuid asutada, ei lahenda mitte ühtegi väljatöötamiskavatsuse probleemi kirjelduses esile toodud sisulist probleemi.

- Muudatuse paketi nr 2 kehtestatakse alalise vahekohtu asutamise piirangud selliselt, et sätestada võimalus asutada alaliselt tegutsev vahekohus ainult seaduse alusel või mittetulundusühingu õiguslikus vormis või mittetulundusühingu poolt, kusjuures mittetulundusühingu asutajaks või liikmeks tohib olla ainult juriidilisest isikust ettevõtjate üleriigiline ühendus, kellel on vähemalt 50 liiget. Alaliselt tegutseva vahekohtu reglement peab vastama seadusele ja headele kommetele.
- 2.2. Muudatuste paketi kohaselt kontrolliks Justiitsministeerium ettevõtjate üleriigilise ühenduse nõude täitmist, st kas vahekohus on asutatud seaduse alusel või mittetulundusühingu õiguslikus vormis või mittetulundusühingu poolt, kusjuures mittetulundusühingu asutajaks või liikmeks tohib olla ainult juriidilisest isikust ettevõtjate üleriigiline ühendus, kellel on vähemalt 50 liiget.
  - 2.3. Õigustehniliselt on osäühingud, aktsiaseltsid, mittetulundusühingud jne „asutatud seaduse alusel“ (TsÜS § 24). See, et sellise mittetulundusühingu asutajaks või liikmeks on ainult juriidilisest isikust ettevõtjate üleriigiline ühendus, kellel on vähemalt 50 liiget, on aga põhjendamatult kõrge nõudmine Eesti oludes. Eesti Elektritööstuse Liidul on näiteks ainult 6 liiget. Puudub põhjendus, miks selline liit ei võiks soovi korral asutada alalist vahekohut. Kindlaarvulise liikmelisuse nõude kehtestamine ei ole võimalik.
  - 2.4. On arusaamatu, mis tähendus on sellel, kas mõni alaline vahekohus on Justiitsministeeriumi peetavas nimekirjas või sellel, kui Justiitsministeerium on keeldunud mõnda vahekohut sinna lisamast. On ju samas selgitatud, et „*alaliselt tegutsev vahekohus, kes nimekirja kandmist ei taotle, vastutab ise asutamismõnede täitmise eest. Sellise vahekohtu otsuse täitmise menetluses tuleks jätta vastav formaalne kontroll kohtutäiturile, kes kontrollib, kas alaline vahekohus vastab asutamismõnedele (õiguslik staatus, asutajate ring ja poolte võrdsuse põhimõtte tagatus reglemendis)*“. Kavandatava nimekirja õiguslik tähendus ei ole selge.
  - 2.5. See, et vahekohtumenetluse reglemendis on tagatud poolte võrdsus, ei tähenda, et poolte võrdsus on tagatud ühes konkreetsetes vahekohtumenetluses. Reglemendid on lakoonilised, poolte kokkuleppel võib neist kõrvale kalduda. Ühtlasi ei saa nõustuda, et kohtutäituritele saab anda otsustusõiguse selle üle, kas poolte võrdsuse põhimõtte on reglemendis tagatud. Tegemist on õigusliku hinnanguga. Kuid nagu märgitud, ei tähenda see, kas reglemendi kohaselt tuleb pooli kohelda võrdselt (seda nõuab ka TsMS § 732 lg 1, mis kohaldub igale Eestis toimuvale vahekohtumenetlusele), et poolte võrdsuse põhimõtet konkreetsetes vahekohtumenetluses ei ole rikutud.
3. Isegi, kui eksisteeriks riiklik kontroll selle üle, kes võivad vahekohtuid asutada, jääb selgusetuks, kuidas lahendab alaliselt tegutsevate vahekohtute nimekirja väljatöötamiskavatsuses kirjeldatud probleeme. See, et Justiitsministeerium lülitab mingi formaalsetele tingimustele vastava alalise vahekohtu oma nimekirja, ei taga, et alaliselt tegutseva vahekohtu egiidi all peetud vahekohtumenetluses otsust teinud vahekohtunikud olid sõltumatud ja erapooletud. Ühtlasi ei taga vahekohtumenetlus alaliselt tegutsevas vahekohus seda, et vahekohtu otsuse puhul ei võiks esineda TsMS-i §-s 751 sätestatud tühistamise aluseid, nagu vahekohtu kokkuleppe mittekehtivus, küsimuse mittearbitreeritavus või vastuolu avaliku korraga.

3.5. Menetlustoimingule väljakutsutud isiku või tema lähedase ilmutamata jätmisel tervise seisundist tingitud põhjendatud takistuse kohta menetlejale esitatava tõendi vorm ja väljaandmise kord

Sotsiaalministeerium esitas Eesti Advokatuurile arvamuse avaldamiseks tervise- ja tööministri määruse „Menetlustoimingule väljakutsutud isiku või tema lähedase ilmutamata jätmisel tervise seisundist tingitud põhjendatud takistuse kohta menetlejale esitatava tõendi vorm ja väljaandmise kord“ eelnõu. Advokatuur esitas eelnõu suhtes oma arvamused paneelkord.

- 1) Eesti Advokatuur tegi ettepaneku, et antud eelnõu ja regulatsioon advokaatidele, kui oma põhitöös menetluses osalevatele isikutele, ei kohalduks. Kuna menetlusseadustikega on määratud menetlusosaliste ring, siis see eeldaks ka vastavaid menetlusseadustike muudatusi. Advokatuur juhib tähelepanu, et teadaolevalt ei nõuta prokuröridelt eelnõus viidatud tõendi esitamist. Nii kohtunike kui ka prokuröride puhul on peetud piisavaks tagatiseks menetluses põhjusetu puudumise osas nende tegevuse üle järelevalvet teostava organi kontrolli. Antud korda võiks rakendada ka advokaatide puhul, mil oleks vastava vajaduse tekkimisel piisav pöörduda advokatuuri aukohtu või juhatuse poole.
- 2) Juhul kui määrus rakendub ka advokaatide suhtes, ei saa nõustuda asjaoluga, et perearst väljastab advokaadi haigestumisega seotud delikaatseid isikuandmeid – eelnõus kirjeldatud tõendina käsitletavat dokumenti aga just selliseid andmeid sisaldavad. Ei ole proportsionaalne eirata advokaatide isiklikku õigust privaatsusele ja delikaatsete isikuandmete konfidentsiaalsusele menetluse kiirema kulgemise huvides.
- 3) Eelnõu kohaselt väljastab perearst tõendi alles peale esimest tervishoiuteenuse osutamise toimingut. Valdav enamus haigestumisi toimuvad olukorras, mil menetlusalune isik ei ole võimeline enne menetlustoimingut perearsti poole pöörduma, et viimane saaks talle tervishoiuteenust osutada. Perearsti koju tellimine võtab aga aega ning sellisel juhul ei ole isikul, kes haigestub vahetult enne menetlustoimingut, võimalik vormikohast tõendit esitada. Antud olukorras tuleks perearstil olukord fikseerida telefoni teel ning tõend edastada elektrooniliselt.
- 4) Komplitseeritud võivad olla olukorrad, kus kohtunik peab vahetult enne menetluse algust otsustama, kas esitatud tõendil olev informatsioon annab piisava põhjenduse menetlusosalise menetlusel mitteosalemiseks. On kaheldav, et kohtunikul on võimalik võtta objektiivne seisukoht sellest, kas isik on konkreetsel menetlustoimingul võimeline osalema või mitte ja kohaldama selle teadmise põhjal isikule näiteks aresti või sundtoomist, kui tõend sisaldab endas näiteks vaid paarilausest ladinakeelset diagnoosi ja väljavõtet haigusloost. Sellisel juhul tuleb kohtul antud asjale paluda EKEI hinnangut ning menetlustoiming lükatakse edasi. Samuti on tõenäoline, et EKEI ekspert soovib hinnangu andmiseks haigusloo kohta lisaandmeid, mida perearst sellisel juhul niikuinii esitama peab.
- 5) Võiks kaaluda ka erivormi nõude kaotamist ning mittekutselistele menetlusosalistele ette näha kohustuse esitada tõend asjaolu kohta, miks nad ei saa menetlustoimingul osaleda. See tõend võib olla töövõimetusleht, arsti teatis vms. Kui tõendit ei ole koheselt võimalik hankida, siis saab kohtult paluda tõendi esitamiseks tähtaega. Kohtul on pädevus tõendit hinnata ning kui tekib kahtlus, et isik on menetlustoimingule põhjusetu ilmutamata jätnud, siis on perearstilt võimalik välja nõuda

haiguslugu EKEI jaoks hindamiseks ning seejärel kohaldada sunnivahendeid. Kui kohtul tekib kahtlus, võib ka kutselise menetlusosalise käest nõuda tõendit menetlustakistuse kohta ning põhjendamatu menetlustoimingust kõrvalhoidmise korral teavitada kutseühingut.

3.6. Kohtute seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu

Justiitsministeerium esitas Eesti Advokatuurile arvamuse avaldamiseks kohtute seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Advokatuur esitas järgnevad arvamusedepanekud.

1) Advokatuuri diskretsioon teiste õiguskutsete esindajate vastuvõtmisel advokatuuri ilma vandeadvokaadi eksamit sooritamata

Eelnõu § 26 lõike 3¹ kohaselt: „(3¹) *Vandeadvokaadina võib advokatuuri liikmeks võtta isiku, kes on vähemalt kolm aastat tegutsenud kohtunikuna, kohtunikuna Euroopa Kohtus, Euroopa Inimõiguste Kohtus või Euroopa Liidu Üldkohtus, notarina, õiguskantslerina või prokurörina, välja arvatud abiprokurörina.*“

Võrreldes hetkel kehtiva regulatsiooniga laiendatakse nende isikute ringi, kes on advokaadieksami sooritamises vabastatud. Seega kaob eksaminõue isiku suhtes, kes on vähemalt kolm aastat tegutsenud kohtunikuna, notarina või prokurörina.

Advokatuur toetas eelnõu põhimõtet, millega soovitakse suurendada vastastikust horisontaalset liikumist professionaalset kõrgtaset eeldavate õiguskutsete vahel, kuid on seisukohal, et advokatuuri juhatusele peab jääma diskretsioon teiste õiguskutsete esindajate advokatuuri vastuvõtmise osas. Advokatuur on ka varasemalt, 03.03.2015, toimunud kutsete vahelise liikumise nõupidamisel väljendanud seisukohta, et advokatuurile kui kutseorganisatsioonile peab jääma õigus säilitada autonoomia ehk õigus otsustada oma liikmeskonna üle. See eeldab teatud ulatuses kutsesobivuse ja isikuomaduste kontrolli muu meetodi kui advokaadieksami kaudu, mis on muidu tavapärase meede tuvastamiseks isiku sobivust advokaadi kutsetöök.

Seaduse eelnõu seletuskirja kohaselt jääks advokatuurile pädevus hinnata kandidaadi isiksuseomadusi ja teha kandidaadi sobivuse kohta lõplik otsus. Vastavalt AdvS § 31 lg-le 1 on advokaadiksam advokatuuri astuda soovija või advokaadikutse taotleja erialateadmiste ja isiksuseomaduste kontroll. AdvS § 32 lg 4 kohaselt hinnatakse advokatuuri astuja isiksuseomaduste sobivust advokaaditegevuseks eksami ja selle käigus toimuva vestluse alusel. Advokaadiksamit viib läbi kutsesobivuskomisjon. Seega on kandidaadi isiksuseomaduste kontroll advokaadiksamit osa, kuid eelnõu kohaselt on ülalnimetatud õiguskutsete esindajad eksamist vabastatud. Seetõttu tuleb isiku sobivust vandeadvokaadi kutsetöök hinnata mõne muu meetodi kaudu.

2) Advokatuuri ettepanekud eelnõu ja seletuskirja täiendamiseks

AdvS § 12 lg 14 kohaselt korraldab advokatuuri juhatus advokaatide kutsesobivuse korraldamist. AdvS § 12 lg 18 kohaselt täidab juhatus ka muid seadusest tulenevaid või advokatuuri juhtimisega seonduvaid ülesandeid.

Advokatuur tegi ettepaneku vandeadvokaadi kandidaadi kutsesobivuse hindamiseks korraldada vestlus advokatuuri juhatusega, kes selgitaks välja teise õiguskutse esindaja kutsesobivuse. Näiteks erineb ettevõtjana tegutsemine (advokaadibüroo pidamine) ning advokaadi kutse-eesitika kohtuniku ja prokuröri ameti harjumuspärastest reeglitest. Vajadusel saab juhatus kandidaadi suunata lisaks veel vestlusele advokatuuri kutsesobivuskomisjoni. Advokatuuri vastuvõtmise otsustaks juhatus hääletamise teel hääletenamusega. Seoses sellega töötab advokatuur välja ka advokatuurisisesse korra teiste õiguskutsete esindajate advokatuuri vastuvõtmise osas.

Advokatuuri seisukoha kohaselt peab advokatuuri juhatusele jääma diskretsioon teiste õiguskutsete esindajate advokatuuri vastuvõtmise osas.

Eeltoodust tulenevalt tegi advokatuur ettepaneku eelnõu täiendada ning lisada AdvS § 26-le uus lõige 3² ning sätestada see järgnevalt:

„(3²) Käesoleva paragrahvi lõikes 3¹ nimetatud alusel isiku advokatuuri vastuvõtmiseks viib juhatus isikuga läbi vestluse, mille eesmärk on hinnata isiku vastavust käesoleva seaduse § 23 lg 1 p 5 nõuetele. Juhatus otsustab isiku vastuvõtmise vestluse tulemuste alusel.“

Kuna juba praegu on teatud isikud (ja eelnõu vastuvõtmisel nende isikute ring laieneb), kelle puhul kutsesobivuskomisjoni otsus advokatuuri vastuvõtmisel puudub täielikult, siis vältimaks mitmeti mõistetavust advokatuuri juhatuse otsustuspädevuse osas isikute advokatuuri liikmeks vastuvõtmisel, teeb advokatuur ettepaneku sätestada AdvS § 12 p 6 järgnevalt:

„6) otsustab advokatuuri vastuvõtmise ja vandeadvokaadi kutsenimetuse andmise“.

Samuti palus advokatuur seaduse eelnõu seletuskirja täiendada osas, mis puudutab advokatuuri juhatuse diskretsiooni teiste õiguskutsete esindajate advokatuuri vastuvõtmisel.

4. Eesti Advokatuuri täiendkoolitustest

Eesti Advokatuuri 2015. aasta täiendkoolituste kava koostamisel lähtuti sellest, et tasuta koolitused toimuksid kõigis olulisemates õigusvaldkondades. Lisaks arvestati 2014. aasta kevadel läbiviidud küsitlusel saadud ning advokatuuri liikmete poolt jooksvalt edastatud tagasisidet.

2015. aastal oli planeeritud 22 erinevat koolitust, neist 19 tasuta ja 3 tasulist koolitust. Toimusid kõik tasuta koolitused ning 1 tasuline koolitus. Tasuline koolitus „Praktiline läbirääkimiskoolitus advokaatidele“ toimus kolmes erinevas etapis, iga etapp kolmes grupis. Huviliste vähesuse tõttu jäid ära kaks tasulist koolitust: „Maksuõigus“ esimesel poolaastal ja „Konfliktid läbirääkimised“ teisel poolaastal.

Toimusid ka koolitused koostöös teiste organisatsioonidega. Koostöös Eesti Noorte Advokaatide Ühinguga toimus koolitus „Kohtuniku roll ühiskonnas ning praktilisi

soovitusi kohtumenetluses“. Teisel poolaastal toimus ühiskoolitusena kohtunikele, advokaatidele ja prokuröridele ümarlaud teemal „Probleemid ja võimalikud lahendused kutseliste menetluses osalejate vahelises suhtluses kohtuasja ajamisel“. Ümarlaud toimus nii tsiviilkohtumenetlusest kui ka kriminaalmenetlusest. Seoses probleemiga, et paljud kohtulahendid ei ole üheselt arusaadavad ja täidetavad, toimus nii Tartus kui ka Tallinnas koolitus „Kõik, mida lahendiga saada tahetakse, peab olema selgelt kirjas lahendi resolutiivosas“.

5. Advokaadi kutsetegevus ja kutse-eesitika

Juhatusel poolt teostatud järelevalve

Advokaadibüroode kontrollimine

Eesti Advokatuuri juhatusel 27.01.2015. a istungil kinnitati juhatusel 2015. aasta järelevalvetegevuse plaan, mis nägi ette 20 advokaadibüroo kontrolli üle Eesti. Lisaks otsustas juhatus teostada järelevalvet kahes advokaadibüroos, mis muutsid oma tegevuskohta. Mõlema büroo poolt esitatud advokaadibüroo plaanilt selgus, et büroo ruumideks on eluruumid. 2015. aastal pöörati erilist tähelepanu advokaadibüroodele, mis tegutsevad advokaatide eluruumides, advokaadibüroode osakondadele ning advokaadibüroodele, mille advokaadid tegutsevad ka pankrotihalduritena. Samuti võeti arvesse advokaadibüroo advokaatide peale esitatud kaebuste arvu. Lõpliku valiku tegemisel lähtuti juhuvaliku põhimõttest. Kontrolli eesmärgiks oli hinnata, kas advokatuuri liikmed juhivad oma tegevuses seadusest ja kutse-eesitika nõuetest ning välja selgitada, kas esineb vajadus täiendavate juhendite või kordade väljatöötamiseks.

Järelevalve käigus kontrolliti advokaadibüroo pidamist ja asjaajamist reguleerivate sätete järgimist ning õigusteenuse osutamisega seonduvate nõuete täitmist, sh rahapesu- ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadusest tulenevate nõuete järgimist. Ühtlasi tutvuti sellega, kuidas advokaadibüroos on korraldatud kliendi ülesande vastuvõtmine, kliendilepingu sõlmimine, õigusteenuse osutamine ning korraldatud kliendimaterjalide hoidmine ja tagatud kutsesaladuse hoidmine.

Kontrollitud büroodest esines puudusi 18 bürool, mis peamiselt seisnesid selles, et puudus ühtne kliendiregister, puudus menetluses olevate asjade nimekiri, advokaatide poolt kasutatavatel arvutitel puudusid salasõnad, advokaadibüroos puudus teave advokaatide vastuvõtuaegade kohta, advokaadibüroode osanike ringis olid ka isikud, kes ei ole vandeadvokaadid või puudus kliendilepingu säte selle kohta, et advokaadibüroo pidajal või advokaadil on õigus leping erakorraliselt etteteatamistähtaega järgimata üles öelda, kui majandus- või kutsetegevuses tehtavas tehingus osalev isik või klient ei esita, hoolimata sellekohasest nõudmisest, dokumente ja asjakohast teavet või kui esitatud dokumendid ja andmed ei kõrvalda kohustatud isiku kahtlust, et tehingu või ärisuhte eesmärgiks võib olla rahapesu või terrorismi rahastamine. Enamus advokaadibüroodel puudus rendilepingutes klausel, mis välistab rendileandja pandiõiguse advokaadibüroos olevate andmekandjate suhtes ning ühe büroo üürilepingus oli sätestatud üürileandja õigus lepingu lõppemisel või ülesütlemisel siseneda vabalt ruumidesse ning tõsta sealt välja kõik asjad vabalt valitud kohta, sh utiliseerida, kui rentnik

ei vabastata ruume ega anna üle otsest valdust. Esines ka juhtumeid, mil kliendimaterjale hoiti viisil, mis ei taga materjalide kutsesaladuse hoidmist, kliendilepingutel puudus büroopidaja allkiri ning advokaadibüroos ei olnud vastu võetud iseseisvaid protseduurireegleid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustuse täitmiseks. Viies advokaadibüroos tuvastati sellised puudused, mille likvideerimiseks tuli anda büroopidajale täiendav tähtaeg ning kahe advokaadibüroo osas tuli teostada korduskontroll, millest üks jääb 2016. aasta esimesse poolde.

Kutsekindlustuse olemasolu

2015. aastal jätsid kaks advokaadibürood advokatuuri juhatusele esitamata andmed kutsekindlustuse kohta. Seoses sellega pöörduiti korduvalt büroopidajate poole ning vastavad kutsekindluse poliisid edastati advokatuurile.

Advokaadibüroode tegevuse lõpetamine juhatuse järelevalve all

Advokatuuri juhatuse järelevalve all on tehtud toiminguid ja lõpetatud tegevus järgmistes advokaadibüroodes: Advokaadibüroo Priit Tartu, Advokaadibüroo Tapio Kinanen ja Advokaadibüroo Vares & Partnerid.

Advokaatide ja advokaadibüroode tegevus

Advokatuur pöördus kahel korral varasemalt tegevuse lõpetanud advokaadibüroo endiste büroopidajate poole, kuivõrd hoonete, kus advokaadibürood varasemalt asusid, seal olid jätkuvalt viidad advokaadibüroodele. Advokatuur palus nimetatud viidad eemaldada. Ühel juhul on seda tehtud, teise büroo osas võtab advokatuur kasutusele täiendavad meetmed.

Advokatuuri juhatust teavitati advokaadibüroo asutamisest. Kuivõrd advokaadibüroo kujundati ümber varasemalt tegutsenud õigusbüroost, pidas juhatuse vajalikuks kontrollida üle ega advokaat ei ole varasemalt õigusbüroo vahendusel õigusteenust osutanud. Kontrollides õigusbüroo 2014. aasta majandusaasta aruannet nähtus, et 2014. aastal oli osaühingu tegevus passiivne ja müügitulu ei olnud. Seega ei tuvastanud advokatuur advokaadi tegevuses minetusi.

Eesti Advokatuur tuvastas, et ühe advokaadibüroo kodulehe andmetel töötab advokaadibüroos vandetõlk-sekretär. Advokatuur juhtis büroopidaja tähelepanu asjaolule, et advokaadibüroos ei ole lubatud tegutseda muul ettevõtjal peale advokaadiühingu või välismaa advokaadiühingu filiaali ning et Eestis võib vandetõlgi kutsenimetuse all vandetõlgi kutsetegevusega tegeleda üksnes isik, kellele on antud vandetõlgi kutse. Advokaadibüroo töötaja ei kuulunud aga Eestis tegutsevate vandetõlkide nimekirja. Büroopidaja eemaldas oma kodulehelt viivitamatult vandetõlgi nimetuse ning selgitas, et tõlgi ametinimetuse oli internetilehel vandetõlginäidatuna kirjas eesmärgiga näidata klientidele, et büroos on kohapeal võimalus tõlkida vajalikke tekste või vestlusi ning et tõlk ei ole teinud tõlketööd klientidele, kes ei ole advokaadibüroo kliendid, läbi advokaadibüroo ega pakkunud neile tõlketeenust.

Eesti Advokatuur tuvastas, et ühe advokaadibüroo kodulehel olev teave oli üksnes inglisekeelne ning koduleht ei võimaldanud valida eestikeelset versiooni. Seega palus

advokatuur büroopidajal viia advokaadibüroo koduleht kooskõlla advokatuuriseaduses toodud nõuetega. Büroopidaja selgitas, et päringu tegemise hetkel oli üleval ajutine kodulehe lahendus, kuid selgituse esitamise ajaks oli valminud kodulehe esmane versioon inglise keeles ning sarnase struktuuriga täismahus eestikeelne koduleht on väljatöötamisel. Täitmaks kuni eestikeelse versiooni valmimiseni advokaadibüroo kodulehele seatavaid miinimumnõudeid, on olemasolevale kodulehele lisatud eestikeelsele versioonile täpsustav teade kodulehe valmimise kohta ning sealt on kättesaadav peamine informatsioon advokaadibüroo kohta.

Eesti Advokatuur tuvastas, et advokaadibüroos töötav jurist oli esindanud iseseisvalt kohtumenetluses isikuid. Kohtute infosüsteemi kohaselt oli jurist esitanud menetlusdokumente e-posti aadressilt, mis oli seostatav advokaadibürooga. Büroopidaja selgituste kohaselt ei osutanud jurist kolmandatele isikutele iseseisvalt õigusteenust advokaadibüroo vahendusel, vaid MTÜ nimel. Büroopidaja kinnitas, et advokaadibüroo töötajad, kes pole advokaadid, ei osuta isikutele õigusabiteenuseid advokaadibüroo kaudu või vahendusel. Kuivõrd juristi tegevus väljaspool advokaadibürood ei ole piiratud TLS § 23 toodud konkurentsipiiranguga, siis ei ole bürool õigust piirata tema ettevõtlusalaseid ja muid tegevusi väljaspool advokaadibürood, mh ei ole õigust piirata tegevust MTÜ-s. Advokaadibüroo oli teadlik, et jurist tegutses kuni advokatuuri liikmeks vastuvõtmiseni MTÜ-s, mh esindas MTÜ-sse pöördunud isikuid kohtus. See polnud büroo hinnangul käsitletav AdvS § 40 lg-s 3 nimetatud keelu rikkumisena, kuna tegemist polnud õigusteenuse osutamisega advokaadibüroo kaudu või vahendusel. Advokaadibüroo ei olnud ka MTÜ liige. Nimetatud meiliaadressi domeen, millelt esitati kohtule menetlusdokumente, kuulus MTÜ-le ning kuivõrd MTÜ oli teinud advokaadibürooga koostööd ning MTÜ-l puudus eraldiseisev koduleht, siis tingis see ka MTÜ domeeni suunamise advokaadibüroo veebilehele. Eelnev ei tähendanud, et kolmandates isikutes oli üritatud luua muljet, nagu tegutseks MTÜ või tema liikmed ja töötajad advokaadibüroo vahendusel. Jurist ei kasutanud MTÜ-ga seotud isikutega suhtlemisel advokaadibüroo domeeni, e-postiaadressi, signatuure, sümboolikat, blankeette ega muid viiteid.

Advokatuur tuvastas, et ühe advokaadibüroo veebilehe info kohaselt konsulteerivad advokaadibüroo juristid kliente erinevates õigusvaldkondades. Samuti nähtus, et üks jurist oli edukalt esindanud nii eraisikuid kui ka ettevõtteid tsiviilmenetluses ja muudes vaidlustes ning teine jurist esindas oma kliente kohtumenetluses. Büroopidaja selgitas, et advokaadibüroo juristidel oli kohtus esindamise kogemus ajast, mil nad veel advokaadibüroos ei töötanud ning kodulehel sooviti töötajate töökogemused ja tööalased tegevused välja tuua. Advokaadibüroo eesmärgiks ei olnud jätta muljet, nagu osutaks juristid õigusteenust iseseisvalt, kuid büroopidaja mõõnis, et selline mulje võis kodulehel olevast infost ekslikult jääda. Advokaadibüroo eemaldas eksitavad viited oma kodulehelt.

Eesti Advokatuur tuvastas, et ühe advokaadibüroo kodulehel oleva informatsiooni kohaselt oli advokaadibüroo kontaktisikuks isik, kes ei ole Eesti Advokatuuri liige ning advokaadibüroo pidaja assotsieerunud liikme kontaktaadressiks oli toodud Soomes asuva büroo aadress. Kuivõrd assotsieerunud liikmetelt eeldatakse alalist tegutsemist Eestis, siis kontrollis advokatuur, kas assotsieerunud liige tegutseb jätkuvalt ala-

liselt Eestis ning kuidas on korraldatud advokatuuri mitteliikmeks oleva isiku töökorraldus advokaadibüroos. Assotsieerunud liige kinnitas, et tegutses Eestis alaliselt kuni 2015. aastani ja kirjeldas detailselt, mil viisil on assotsieerunud liikme alaline tegutsemine Eestis korraldatud. Lisaks kirjeldas advokatuuri mitteliikmeks oleva isiku tegutsemise aluseid advokaadibüroos ning seoses suurema osa põhiklientuuri lahkumisega Eestist, palus advokaat end advokatuurist välja arvata.

2015. aastal omas advokatuuri ees võlgnevusi kokku viis isikut. Neist kaks nõuet on tasutud, üks nõue on maha kantud, üks nõue on antud täitmiseks kohtutäiturile ning ühe võlgniku suhtes on alustatud pankrotimenetlust.

Kutsenimetuse kasutamine ja kutsestandarditele vastavuse viitamine

Ajalehes Äripäev ilmus uudislugu „Uus advokaadibüroo eristub konkurentidest selge hinnakirjaga“. Artiklist nähtuvalt olid advokaadibüroodest lahkunud advokaadid asutanud uue õigusbüroo. Advokatuur juhtis ajalehe toimetuse tähelepanu asjaolule, et tegemist ei ole advokaadibürooga nagu artikli pealkirjas oli viidatud, vaid õigusbürooga. Lisaks ei olnud tegemist advokaadibüroodest lahkunud, vaid välja arvatud isikutega, kes ei ole enam advokaadid. Advokatuur palus vajalikud muudatused internetipõhises väljaandes viivitamatult sisse viia ning järgmises paberkanjal ilmuvast väljaandes markeerida vastavad eksitused. Eeltoodut ajalehetoimetuse ka tegi. Samuti pöördus advokatuur kõnealuse õigusbüroo poole, kuivõrd õigusbüroo internetilehel oli toodud mh välja, et õigusbüroo ühendab tippasemel advokaadibüroo kogemuse väikese õigusbüroo kliendisõbralikkusega. Advokatuur asus seisukohale, et sellise lause kasutamise puhul on tegemist eksitava kauplemisvõttega ning antud juhul soovitakse kasutada turundusel advokaatide head mainet. Täiendavalt oli nimetatud internetilehel toodud välja, et teistest advokaatidest ja juristidest eristab ühte õigusbüroo töötajat mitmeaastane väikeettevõtte juhi kogemus. Advokatuur juhtis tähelepanu, et nimetatud isik on Eesti Advokatuurist välja arvatud ning seega ei ole tema näol tegemist advokaadiga, mistõttu ei ole ka asjakohane tuua esile tema võrdlust advokaatidega. Õigusbüroo eemaldas oma kodulehelt eksitavad viited.

Ajalehes Äripäev ilmus kommentaar „Hoiu-laenuühistuga liitumine eeldab korralikku kodutööd“, mille autoriks oli märgitud advokaat. Advokatuur juhtis tähelepanu, et kommentaari autor on Eesti Advokatuurist välja arvatud ja seega ei ole tegemist advokaadiga. Ajaleht tänas tähelepanu juhtimise eest ning markeeris järgmises numbris ära vastava eksituse.

Otsingumootoris www.google.ee oli kajastatud erinevate advokaatide ja advokaadibüroode nimede osas aktiivseid linke, mis olid seotud internetileheküljega www.notaribüroo.ee. Antud lingid suundusid lehele www.õiguabi.ee, jättes advokaadi või advokaadibüroo nime aadressiväljale alles. Eesti Advokatuuri hinnangul oli tegemist ebaausa kauplemisvõttega, kuivõrd võis aru saada, et antud advokaadid osutavad õigusteenus www.notaribüroo.ee või www.õiguabi.ee internetilehe vahendusel. Seega palus advokatuur likvideerida sellised lingid, kus viidatakse mõnele advokaadile või advokaadibüroole. Arendaja vabandas ebamugavuste pärast ja selgitas, et selline olukord ei olnud tekitatud pahatahtlikult ning eemaldas ebaõiged viited.

Advokatuur tuvastas, et otsingumootoris www.google.ee reklaamib õigusbüroo ennast, kasutades väljendeid, mis viitavad advokaatidele. Advokatuuri hinnangul on taolise viite kasutamine käsitletav kui eksitav kauplemisvõte, mistõttu tegi advokatuur ettepaneku kõrvaldada eksitavad viited viivitamatult. Õigusbüroo esindaja tänas tähelepanu juhtimise eest ja tõi välja, et tõenäoliselt nende teenusepakkuja ei teinud vahet juristil ja advokaadil, sest mõlemad on sisuliselt juristid, kuid sama päeva jooksul lubati viga ära parandada. Paari kuu möödumisel olid viited endiselt üleval, mistõttu palus advokatuur uuesti viia õigusbürool sisse vastavad muudatused, et ei reklaamitaks end läbi terminite „advokaat“ ja „advokaadibüroo“. Lisaks tuvastas advokatuur täiendaval kontrollimisel, et õigusbüroo kasutab veebiaadresse, milles sisalduvad sõnad „advokaadid“ ja „advokaadibüroo“, kus õigusbüroo reklaamib end advokaadibüroona ning kinnitab, et õigusbüroos töötavad advokaadid. Advokatuur juhtis taaskord õigusbüroo tähelepanu eksitavale kauplemisvõttele ning palus eksitavad viited eemaldada. Kuivõrd õigusbüroo ei ole advokatuuri pöördumistele vastanud, pöördub advokatuur selles osas Tarbijakaitseameti poole.

Otsingumootoris www.google.ee reklaamib mitu õigusbürood ennast, kasutades väljendit „advokaat“. Lisaks kasutatakse ühe õigusbüroo kodulehe inglisekeelses versioonis juristide puhul väljendit „attorney“, mis eesti keelde tõlkides vastab sõnale „advokaat“. Advokatuur on juhtinud õigusbüroo pidajate tähelepanu eksitavatele viidetele ning palunud need eemaldada.

Advokatuurile sai teatavaks, et ühe MTÜ poolt hallataval internetilehel on avaldatud reklaam, kus pakutakse õiguabiteenust advokaadi poolt, kes on võitnud üle 500 asja. Eesti Advokatuurile teadaolevalt ei tegutse MTÜ-s ühtegi advokaati. Lisaks on samal internetilehel reklaamitud erinevaid tooteid ja teenuseid, mis ei seostu mingil moel õigusteenuse osutamisega ning mis tekitavad küsimusi veebilehe sisu eetilisusest. Advokatuur pöördus veebilehte haldava MTÜ poole selgitamiseks välja, millise advokaadi teenuseid veebilehel reklaamitakse.

6. Välissuhtlus

2015. aastal osales Eesti Advokatuur jätkuvalt CCBE tegevuses. Advokatuuri esindajate koosseis CCBE komiteedes ja töögruppides ei ole aruandeperioodil muutunud. Advokatuuri esindajad CCBE-s on:

1. delegatsiooni juht – Hannes Vallikivi;
2. õigusabi – Katrin Orav;
3. kutsekindlustus – Katrin Orav;
4. konkurents – Hannes Vallikivi;
5. äriõigus – Maivi Ots;
6. kutse-eesitika – Ants Karu;
7. kriminaalõigus – Jaanus Tehver;
8. rahapesu tõkestamine – Hannes Vallikivi;
9. Euroopa eraõigus – Ene Soop;
10. FAL2 ja ETP – Katrin Kose, Merit Aavekukk-Tamm.

Olulisemad teemad CCBE-s on olnud:

- CCBE alustas TRAINAC projektiga, mille eesmärgiks on analüüsida kriminaalmenetlust käsitlevate direktiivide riiklikel tasanditel rakendamist.
- CCBE on tegutsenud aktiivselt juristkonna õiguste kaitsel riikliku jälitustegevuse eest – muuhulgas sekkunud edukalt ka asjakohases kohtuvaidluses (*Prakken d'Oliveira ning the Dutch Association of Criminal Defense Lawyers (NVSA) vs Holland*) ning saavutanud tulemust, kus juristkonna suhtes riiklike institutsioonide poolt jälitustegevuse teostamine kuulutati põhiõiguste rikkumiseks.
- CCBE on samuti olnud aktiivne juristkonna väljendusvabaduse õiguste kaitsel, sekkudes muuhulgas ka kohtuvaidlusesse Euroopa Inimõiguste Kohtus *Morice vs Prantsusmaa*. Kohtuotsusega tuvastati, et Prantsusmaa on toime pannud rikkumise Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni artikli 6 § 1 ning artikli 10 suhtes.
- CCBE avaldas raporti „*European Judicial Training 2015*“, mis annab liikmesriigiti ülevaate juristkonna koolitamise erisustest EL õiguse või mõne teise liikmesriigi temaatikal.
- CCBE eestvedamisel toimus 10. detsembril 2015 üleeuroopaliselt järjekorras teine *European Lawyers Day*, mille puhul korraldasid liikmesriigid konverentse ja seminare, keskendudes sel korral sõnavabaduse temaatikale.
- 2015. aastal oli CCBE presidendiks Maria Ślżak.
- CCBE presidendiks 2016. aastal valiti Michel Benichou.
- CCBE avaldab igakuiselt uudiskirja, mis on leitav nii CCBE kui ka advokatuuri kodulehe kaudu.

Lisaks arvukatele CCBE päringutele ja küsimustikele, mis on suunatud CCBE tegevuses vajalike otsuste eelnõude või seisukohtade väljatöötamiseks, on Eesti Advokatuur vastanud teiste riikide advokatuuride päringutele Eesti seadusandluse ja regulatsioonide kohta.

Advokatuuri juhatus saab jätkuvalt kutseid esindajate lähetamiseks mitmesugustele välisriikides toimuvatele üritustele. Arvestades advokatuuri eelarve piiratud võimalusi, on juhatus võtnud seisukoha lähetada esindajad üksnes Eesti Advokatuuri jaoks olulist tähtsust omavatele üritustele.

Eesti Advokatuuri esindasid:

- Esimees Sten Luiga 12.–14. veebruaril 2015. a Viinis toimunud *European Presidents' Conference*, kus keskseks aruteluteemaks oli „*Power rules Law?*“.
- Juhatus liige Jüri Leppik 11.–13. juunil 2015. a Hamburgis toimunud *Annual Conference of the German Bar Association*.
- Vandeadvokaat Ene Soop 4.–5. juunil Strasbourgis *HELP Network Conference*.
- Juhatus liige Jaanus Tehver 9. mai 2015. a Brüsselis CCBE kriminaalõiguse komitee istungil.
- Aseesimees Hannes Vallikivi 29.–30. mai 2015. a Gdanskis CCBE Plenaaristungil.
- Esimees Sten Luiga, aseesimees Hannes Vallikivi ning kantsler Kristel Voltenberg 3.–5. septembril Riias *Nordic Baltic Presidential Meeting*.
- Kantsler Kristel Voltenberg 19. septembril 2015. a Kopenhaagenis *CEEBA (Chief Executives of European Bar Associations) Conference*.

- Aukohtu esimees Andres Aavik 1.–3. oktoobril 2015. a Minskis konverentsil teemal „Aktuaalsed küsimused advokaaditegevuses SRÜ- ja Balti riikides“.
- Juhatuse liige Andrus Lillo 5.–7. novembril 2015 Berliinis toimunud *15th Berlin Conference of the European Lawyers' Profession „The Lawyer in the year 2025“*.
- Juhatuse liige Jaanus Tehver esindab advokatuuri eksperdina CCBE TRAINAC projektis.

Koostöö Moldova Riigi Õigusabi Nõukoguga

Moldova Riigi Õigusabi Nõukogu kontakteerus Eesti Advokatuuriga palvega, kas Eesti Advokatuur oleks valmis jagama enda kogemusi riigi õigusabi korraldamisel. Eesti Advokatuuri ja Moldova Riigi Õigusabi Nõukogu esindajad kohtusid 2014. aastal ja arutasid võimalikke koostöövorme. Leiti, et efektiivsem oleks koostööd teha läbi eraldiseisva projekti. Antud projekti raames tutvub 7-liikmeline Moldova delegatsioon Eesti riigi õigusabi süsteemiga ja riigi õigusabi kvaliteedi tagamise mehhanismidega; kaks Eesti eksperti külastavad Moldovat, et jagada teadmisi ja kogemusi kvaliteetse riigi õigusabi osutamisel 16 Moldova riigi õigusabi osutajale.

Koostöö aluseks on Välisministeeriumi poolt toetatud arengukoostööprojekt „Eesti kogemuste ja parima praktika tutvustamine ja jagamine riigi õigusabi asjades Moldovaga“. Projekt viiakse ellu perioodil 01.08.2015–01.08.2016. Projekti eesmärk on arendada ja tugevdada Moldova riigi õigusabi süsteemi läbi Eesti Advokatuuri kogemuse riigi õigusabi korraldamisel. Projekti raames jagab Eesti Advokatuur kogemusi ja parimat praktikat ennekõike küsimustes, kuidas korraldada efektiivne riigi õigusabi osutamine ja tagada, et osutatav õigusabi oleks kvaliteetne.

Liitumisest läbipaistvusregistriga

Eesti Advokatuur liitus Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni poolt loodud läbipaistvus-registriga. Veebiregister annab kodanikele ja organisatsioonidele laialdast teavet Euroopa poliitika kujundamise osas ja on hea näide ELi institutsioonide uuendusmeelsest koostööst.

7. Advokatuuri liikmete ühistegevusest

2015. aastal jätkus ühiste teatrikülastuste traditsioon. Külastati mitmeid erinevaid etendusi erinevates teatrites. Traditsiooniks on juba kujunenud iga-aastane Nukuteatri jõuluetenduse külastus, milleks sel korral oli „Vaata, Madlike, lund sajab“.

Eesti ja Soome Advokatuuride vaheline meeskondlik tenniseturniir Eesti Advokatuuri rändkarikale toimus 2015. aastal 28.–29. augustil Kulosaari Tennisekeskuses Helsingis. Kui eelneval kolmel aastal väljus turniirist võidukalt Eesti Advokatuuri võistkond, siis sel korral tuli tunnistada põhjanaabrite paremust. Eesti Advokatuuri esindasid Raiko Lipstok, Kalle Pedak, Ivo Mahhov, Kaido Ehasoo, Paul Järve ja Marko Paabumets. Järgmisel aastal toimub turniir Haapsalus.

5.–6. detsembril toimus Vilniuse Šarunas Marciulionise korvpalliakadeemias juba kümnendat korda rahvusvaheline advokaatide korvpalliturniir, millest võtsid osa 16

meeskonda, sh Türgist, Poolast, Eestist, Lätist ja Leedust. Tegemist on korvpalliturniiriga, mis on lahutamatu osa õigusnädala kavast, mille organiseerijateks spordiklubi ADVOCO koostöös Leedu Advokatuuriga. Turniiri võit läks Leedu Advokatuuri korvpallimeeskonnale ADVOCO, teise koha saavutas advokaadibüroo Motieka ja Audzevičius meeskond ning kolmandaks tuli Eesti Advokatuuri meeskond. Eesti Advokatuuri meeskonnas mängisid Kristjan Mägi, Janar Urres, Raiko Lipstok, Indrek Kangur, Toomas Mälberg, Paavo Koch ja Kristo Teder.

18. detsembril toimus Eesti Advokatuuri jõuluüritus „Vabakava Vabal Laval“. Üritusel kuulutati välja aunimetuse aasta advokaat laureaadid. Õhtu muusikaliseks meelelahutajaks oli ansambel Legend (solistideks Marvi Vallaste, Rolf Roosalu ja Lauri Pihlap). Õhtusse jätkus mitmeid ootamatusi ning üllatusi.

Korvpallimeeskond

8. Advokatuuri liikmete osalemine heategevusprojektides

8.1 Hea nõu lastega peredele

Eesti Advokatuuri ja MTÜ Lastekaitse Liit koostööprojekti „Hea nõu lastega peredele“ (käivitus 01.06.2010) raames nõustati 2015. aastal 158 abivajajat. Kokku on aastate jooksul nõustatud üle 1000 isiku. Tasuta nõustamised toimuvad Tallinnas; lisaks on loodud Skype sillad Hiiumaa ja Sillamäega Lastekaitse Liidu kohalike liikmesorganisatsioonide vahendusel.

Lisaks nõustamisele panustavad Eesti Advokatuuri liikmed Eesti laste heaolu tõstmisse ka läbi seminaride „Samal poolel – lapse poolel“, mis on suunatud kohalike omavalitsuste lastekaitse- ja sotsiaaltöötajatele. Seminaridel tutvustatakse õigusakte, muu-

datusi ja praktikaid perekonnaõiguslikes küsimustes ning haakuvatel teemadel. Projektiga on advokatuuri kutsel liitunud ka Notarite Koda.

Koostöös Lastekaitse Liiduga ilmuvad advokaatidelt regulaarsed nõuandartiklid ajakirjas „Märka Last.“ Suure populaarsuse tõttu on need artiklid tõlgitud ka vene keelde. Lisaks on Eesti Advokatuuril alates 2015. aastast lastega perede juriidilise nõustamise rubriik ajakirjas „Pere ja Kodu“.

Projekti raames nõustasid abivajajaid 2015. aastal: Ene Ahas, Tiina Mare Hiob, Helen Hääl, Ene Mõtte, Marje Mängel, Katrin Orav, Piret Simm, Eve Selberg, Veronika Selge, Oksana Sobko, Eva Tibar ja Helen-Lumelille Tomberg.

8.2 Koostöö Heateo Sihtasutusega

Aunimetuse aasta advokaat kandidaatide ülesseadmisel tõstis Heateo Sihtasutus esile koostööd Advokaadibürooga Borenius (nüüdne COBALT). Advokaadibüroo Borenius on alates 2014. a vabatahtliku töö alusel nõustanud spordil põhinevat ennetusprogrammi SPIN, mis aitab vähendada 10–16aastaste noorte riskikäitumist jalgpalli ning sotsiaalseid oskusi arendavate tegevuste kaudu. Vandeadvokaatide Kristel Raidla-Taluri ja Egon Taluri eestvedamisel nõustati MTÜ SPINi loomiseks vajalike lepingute koostamist ja läbirääkimist. Panustasid ka mitmed teised eksperdid. Kevadest 2015 alates on advokaadibüroo toetanud Heateo Sihtasutust uudse innovaatilise rahastusmudeli – ühiskondliku mõju osakute mudel (*Social Impact Bond* – SIB) väljatöötamisel.

RIIGI ÕIGUSABI KORRALDAMISEST. KOKKUVÕTTED 2015. AASTAST

Analüüsidest riigi õigusabi korras advokaatide määramise taotlusi 2015. aastal, saab välja tuua järgmised olulised muutujad: taotluste esitamine määratud kaitseks kriminaalmenetluses langes võrreldes 2014. aastaga umbes 6%; samas isiku esindamisel tsiviilasja kohtueelses menetluses ja kohtus kasvas taotluste arv võrreldes 2014. aastaga 10,8%. Ka teistes riigi õigusabi liikides toimus 2015. aastal võrreldes eelmisega protsentuaalselt üsna suuri muutusi – kasvas taotluste esitamine isiku esindamiseks kriminaalasja kohtueelses menetluses ja kohtus (25,7%), isiku esindamiseks halduskohtumenetluses (64,1%) ning haldusmenetluses (288,9%), isiku esindamiseks täitemenetluses (40%), isiku esindamiseks teistmismenetluses (60%) ning isiku esindamiseks õigusdokumendi koostamiseks (62,5%). Samas langes taotluste esitamine liigis isiku esindamine väärteoasja kohtuvälises menetluses ja kohtus (9,2%) ning isiku muu õigusnõustamise või muu esindamise osas (48,8%).

Alltoodud tabelist (Tabel 1) nähtub, et riigi õigusabi infosüsteemi sisestati 2015. aastal kokku 15789 riigi õigusabi saamise taotlust, millest kiireloomulised, kus advokaat tuleb leida loetud tundide või isegi tunni jooksul, olid 7427 taotlust (-47%). 2014. aasta kiireloomuliste taotluste protsent oli ligikaudu 46%. Kokkuvõtvalt vähenes 2015. aasta taotluste arv võrreldes 2014. aastaga (16110) umbes 2%. Riigi õigusabi sai umbes 13319 inimest, mis tähendab, et umbes 16 protsendile inimestest määrati riigi õigusabi korduvalt. Kõige rohkem taotlusi oli määratud kaitseks kriminaalmenetluses – kokku 10454, mis on tellimuste koguarvust -66%. Teisena sisestati enim taotlusi isiku esindamises tsiviilasja kohtueelses menetluses ja kohtus, kokku aasta jooksul 4604 taotlust ehk 29% kogu taotluste arvust.

Tabel 1

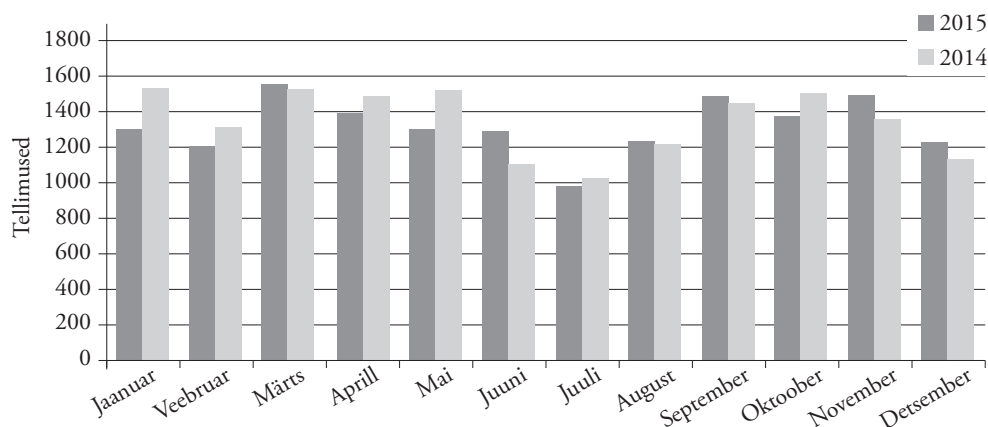
Statistika võrdlus	2015	2014	Muutus %	Osakaal % (2015)
määratud kaitse kriminaalmenetluses	10454	11199	-6,7	66,2
kriminaalasja kohtueelses menetluses ja kohtus	269	214	25,7	1,7
väärteoasja kohtuvälises menetluses ja kohtus	157	173	-9,2	1,0
tsiviilasja kohtueelses menetluses ja kohtus	4604	4154	10,8	29,2
halduskohtumenetluses	64	39	64,1	0,4
haldusmenetluses	35	9	288,9	0,2
täitemenetluses	14	10	40,0	0,1
teistmismenetluses	8	5	60,0	0,1
õigusdokumendi koostamine	39	24	62,5	0,2
muu õigusnõustamine või muu esindamine	145	283	-48,8	0,9
Tellimusi KOKKU	15789	16110	-2,0	100,0

Kui vaadelda esitatud taotlusi kuude lõikes (Joonis 1), siis suurimas mahus esitati tellimusi märtsis (1550 tellimust). Kõige vähem esitati taotlusi juulis (979 tellimust). Suvekuudel on tellimusi ootuspäraselt vähem, kui teistel kuudel. Aasta teises pooles

on taotlusi esitatud ligikaudu 4% võrra vähem, kui esimeses pooles. 2015. aasta jõulukuu oli taotlustevaene. Nimetatu üheks põhjuseks võib tuua pühade langemise tööpäevadele. Kuude võrdluses ületas märtsis, juunis, augustis, septembris, novembris ja detsembris esitatud taotluste arv eelmise aasta näitajaid.

Joonis 1

2015. ja 2014. aastal esitatud tellimused kokku kuude lõikes

Vaadeldes esitatud taotlusi piirkondade lõikes (Tabel 2) nähtub, et enim taotlusi esitati jätkuvalt Tallinnast, Tartust, Jõhvist ja Narvast. Kõige vähem esitati taotlusi Kärblast ning Kohtla-Järvelt. Kõige suurem hulk taotlusi sisestati Tallinnas 6491, neist määratud kaitseks kriminaalmenetluses 4183. Tallinna taotlused moodustasid kogu tellimuste arvust 41%, teisel kohal oli Tartu (11%) ning kolmandal kohal Jõhvi (7,6%). Ida-Viru piirkonnas (Narva, Kohtla-Järve ja Jõhvi) oli esitatavate taotluste osakaal kokku ~15%.

Tabel 2

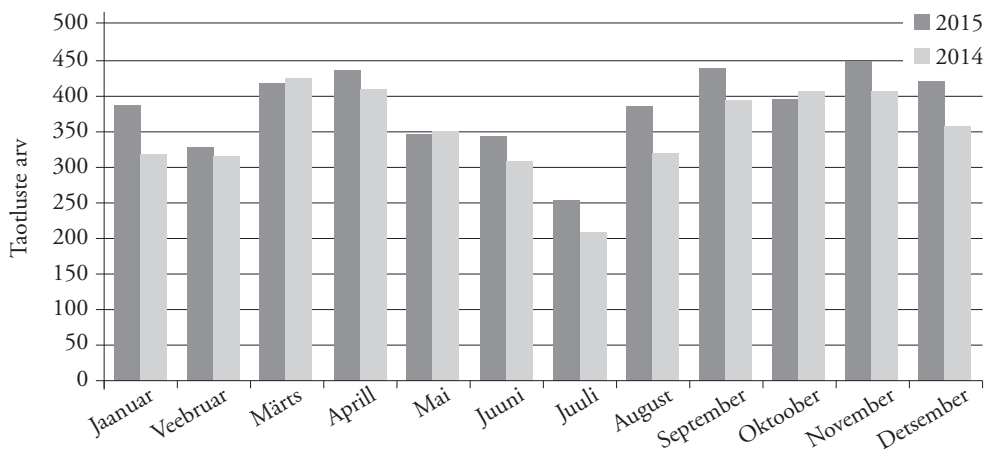
Aasta statistika 2015

	Kokku	Haapsalu	Jõgeva	Jõhvi	Kohtla-Järve	Kuressaare	Kärbla	Narva	Paide	Põlva	Pärnu	Rakvere	Rapla	Tallinn	Tartu	Valga	Viljandi	Võru	
01.01.2015–31.12.2015																			
Määratud kaitse kriminaalmenetluses	10454	166	333	780	14	177	32	820	198	274	621	541	275	4183	1183	265	340	252	
Isiku esindamine kriminaalasja kohtueelses menetluses ja kohtus	266	1	8	20	1	2		7	2	17	5	117		29	9	6	30	12	
Isiku kaitsmine väärteoasja kohtuvalises menetluses ja kohtus	158	4	2	7		3	2	5	3	3	29	9	3	45	18	15		10	
Isiku esindamine tsiviilasja kohtueelses menetluses ja kohtus	4600	40	145	348	8	45	7	299	68	68	213	234	89	2121	504	127	163	73	
Isiku esindamine halduskohtumenetluses	64	1	1									1	6	49	6				
Isiku esindamine haldusmenetluses	36			4									9	18	5				
Isiku esindamine täitemenetluses	14		1					1					1	3	7	1			
Isiku esindamine teistmisenetluses	9										2		1	5	1				
Õigusdokumendi koostamine	41			13				2				1		6	10	3	2	4	
Isiku muu õigusnõustamine või muu esindamine	147	1		22	4			11			5	8		32	5	5	6	37	
Üldkokkuvõte	15789	213	490	1194	27	227	42	1145	329	362	876	926	368	6491	1748	422	541	388	

Eriliselt tähelepanuväärne on tsiviilasjades esitatavate riigi õigusabi taotluste osakaalu jätkuv märgatav suurenemine. 2015. aastal suurenes tsiviilasjade osakaal kokku 10,8%. Alloleval tulpdiagrammil (Joonis 2) on välja toodud tsiviilasjade täpsemad näitajad kuude lõikes 2015. aastal võrrelduna 2014. aastaga. Andmetest nähtub, et tsiviilasjades toimub esitatud taotluste jätkuv selge kasv. Tegemist ei ole mõne kuu kui erandi näitajatega, see on läbiv trend. Vaid märtsis, mais ja oktoobris esitati vähem taotlusi kui 2014. aastal. Õigusriigis, kus veel kümme aastat tagasi moodustasid kriminaalasjad kõigist riigi õigusabi asjadest 95%, tsiviilasjad vaevu 5%, on selline trend igati tervitav, kuid riigi õigusabi riigieelarvelise eraldise samaks jäädes ei ole võimalik kasvavat mahtu mõistlikult teenindada. Mõistlikkuse küsimus on siinkohal seotud nii õigusabi kvaliteediga, õigusabi osutajate piisava kaetusega üle Eesti piirkondlikus mõttes kui ka õigusabi osutamisele asumise kiirusega (omakorda eelnevast tulenevalt).

Joonis 2

2015. ja 2014. aastal esitatud tsiviilasjade tellimused kuude lõikes

Lisaks võib statistiliselt välja tuua, et 2015. aasta jooksul esitati nädalavahetustel ja riigipühadel 3% kogu taotluste arvust. Tööpäeval esitati keskmiselt 61 taotlust.

Prokuratuur sisestas RISi kokku 4684 taotlust, uurimisasutused 5033 taotlust ning kohtud 6072 taotlust.

Keskmiselt osutas aasta jooksul riigi õigusabi 100 advokaati. Taotlusi võttis aasta jooksul täitmiseks 179 erinevat advokaati, neist 18 advokaati võtsid täitmiseks ühe taotluse.

Ülevaade riigi õigusabi süsteemist, korraldusest ja probleemidest. 2015. aastal enim tähelepanu pälvinud küsimused.

Riigi õigusabi toimimisest

Justiitsministeeriumis valmis 2015. aasta lõpus analüüs riigi õigusabi korraldamise stsenaariumidest. Analüüsi eesmärgiks oli anda ülevaade riigi õigusabi osutamise ja süsteemi korralduse hetkeseisust, probleemidest süsteemi haldamisel ning analüüsida erinevaid võimalikke stsenaariume riigi õigusabi teenuse osutamiseks ja teenuse osu-

tamise süsteemi korraldamiseks. Viimati analüüsis Justiitsministeerium riigi õigusabi süsteemi toimivust 2007. aastal. Seekord võeti vaatluse alla riigi õigusabi süsteem tervikuna. Lisaks riigi õigusabi süsteemile on analüüsi osaks ka nn esmatasandi õigusnõustamise teenus, kuna selle riikliku õigusabiteenuse kaudu saavad nõu vähekindlustatud isikud eelkõige tsiviil- ja haldusajades.

Analüüsis tegi Justiitsministeerium mitmed ettepanekud hetkel kehtiva riigi õigusabi süsteemi muutmiseks ja tõhustamiseks. Ettepanekud olid järgmised:

1. Anda advokatuurile õigus otsustada riigi õigusabi määramine teovõimelistele isikutele tsiviil-, haldus- ja kriminaalajades, kus on kaalutlusruum, ning panna advokatuurile esmatasandi õigusnõustamise kohustus.
2. Piirata ühele isikule tsiviil-, haldus- ja kriminaalajades osutatava riigi õigusabi mahtu 30 tunnile aastas, v.a advokaadi kohustusega asjad. Kui see tundide arv saab täis, kohustuks riigi õigusabi saaja edaspidi õigusabi eest ise tasuma. Erandina võiks riigi õigusabi osutamist jätkata erilisel põhjusel.
3. Piirata riigi õigusabi osutamist haldusajades ja tsiviilajade puhul hagita ajades, v.a eestkostesajad. Riigi õigusabi osutada (nõustamine ja kaebuse või avalduse koostamine) kuni hetkeni, kui kohus võtab isiku kaebuse või avalduse menetlusse. Edasikaebamise korral tuleks riigi õigusabi uuesti taotleda.
4. Arvestades joores juhtimise juhtumite, kokkuleppemenetluste ning lühimenetluste mõju eelarvele, tuleks:
  - lõpetada riigi õigusabi andmine moorsõiduki joores juhtimise ajades, v.a kui asja lahendamist jätkatakse üldmenetluses. Sellisel juhul oleks riigi õigusabi võimalik uuesti taotleda ning riigi õigusabi taotluse põhjendatust võiks kohtu asemel hinnata nt advokatuur;
  - kokkuleppemenetluse juhtumite puhul anda riigi õigusabi kuni prokuröriaga kokkuleppe sõlmimiseni;
  - lühimenetluses anda riigi õigusabi kuni kaitsja poolt toimiku tutvustamiseni.

Justiitsministeerium koostas valminud analüüsi põhjal dokumendi projekti „Riigi õigusabi poliitika alused ja strateegilised suunad“, millega püüti määrata kindlaks riigi poolt vähekindlustatud isikutele osutatava õigusabi eesmärk, põhimõtted ja vastavad tegevussuunad.

07.12.2015 toimus Justiitsministeeriumis ministeeriumi ja advokatuuri esindajate vaheline kohtumine, mille raames arutati eelviidatud dokumendi projektis märgitud põhieesmärkidest tulenevaid edasisi tegevusi. Justiitsministeeriumi esindajad tegid ettepaneku moodustada töögrupp, mis hakkaks tegelema riigi õigusabi reformi elluviimisega. Advokatuuri esindajad asusid seisukohale, et enne vastava töögrupi moodustamist tuleb täpsemalt kaardistada planeeritavad tegevused, eeskätt tuleb selgitada õiguslik raamistik, sh otsustada, kellele ja millistel alustel tulevikus riigi õigusabi antakse, millised on võimalikud kärpekohad, pidades silmas riigi õigusabi mahte. Tuleb välja selgitada seadusandluse muutmise vajalikkus ja ulatus. 07.12.2015 kohtumisel jõuti ühisele arusaamale, et riigi õigusabi mahtude ülevaatamine ja vähendamine sõltub enamasti sellest, kellele ja mis alustel on tuleviku perspektiivis võimalik riigi õigusabi anda. Selleks on esmajärjekorras vajalik poliitiline tahe ja otsustus riigi õigusabi süsteemi ümberkorraldamine läbi viia. Samuti arutleti kohtumisel esmatasandi õigusnõustamisega seonduvate probleemide üle ja tõdeti, et esmatasandi õigusabi tagamine

praegusel kujul toodab advokatuurile kulu, kuna selle raames aidatakse põhiliselt täita riigi õigusabi saamise taotlused ehk õigusabi vajavad isikud suunatakse otse riigi õigusabi süsteemi, mis ei ole efektiivne lahendus. Justiitsministeeriumi nägemuse kohaselt peaks hindama esmatasandi õigusnõustamise konsolideerimist advokatuuri (nt hankemenetluse läbiviimise tulemusena leida lepingupartner(id), kes hakkavad osutama esmatasandi õigusnõustamist). Lahendusega oleks esmatasandi õigusnõustamine, riigi õigusabi andmise otsustamine ja riigi õigusabi osutaja määramine koondatud ühte kohta. Advokatuurile oleks võimalik luua nt kompetentsikeskus (õigusabikeskus või keskused vajalikes piirkondades), kuhu suunata vähekindlustatud füüsilised isikud. Advokatuur võiks asutada sellise keskuse pidamiseks eraldi juriidilise isiku (nt sihtasutuse vormis). Advokatuuri esindajad selgitasid, et olemasoleva piiratud ressursi raames ei ole selline plaan kahjuks realiseeritav, kuna advokatuurile ei ole eesmärgipäraselt piisavat rahastust, samuti tuleb teostada struktuurseid muudatusi. Justiitsministeeriumi sooviks on töötada 2017. aasta alguseks välja riigi õigusabi süsteemi ümberkorraldamiseks vajalikud õiguslikud regulatsioonid ja teha vastavad rahalised kalkulatsioonid. Kohtumisel lepitati kokku, et Justiitsministeerium jätkab koostöös advokatuuriga eelviidatud õiguslike ja struktuursete muudatuste rakendamise analüüsimisega.

Riigi õigusabi osutamisest haldusajades, mis on seotud rahvusvahelise kaitse menetlusega

2015. aasta üheks trendiks võib välja tuua haldusajades esitatavate riigi õigusabi taotluste kasvu. Advokatuur prognoosis 2015. aasta riigi õigusabi mahuks haldusajades riigi õigusabi liigis isiku esindamine halduskohtumenetluses 32 tellimust ning riigi õigusabi liigis isiku esindamine haldusmenetluses 2 tellimust. Nimetatud numbrid olid saadud haldusajades esitatud riigi õigusabi taotluste arvu ja selle protsentuaalse muutuse analüüside põhjal 2010., 2011., 2012. ja 2013. aastatel.

Teadaolevalt sõlmis advokatuur 27.08.2014. a hankemenetluse läbiviimise tulemusena riigi õigusabi osutamiseks haldusajades kaheaastase lepingu Advokaadibürooga RASK ning riigi õigusabi osutamine haldusajades toimus nimetatud lepingu alusel. Sõlmitud lepingu tulemusena kehtestati tasude ja kulude korra lisa (Lisa 1), millega on reguleeritud riigi õigusabi osutava advokaadi tasumäärad riigi õigusabi osutamise eest halduskohtu- ja haldusmenetluses. Tasude ja kulude korra lisa kehtestati vastavalt OÜ Advokaadibüroo RASK ja Eesti Advokatuuri vahel 27.08.2014 sõlmitud lepingu tingimustele.

Siseministeeriumi ja Eesti Inimõiguste Keskuse vahel sõlmitud lepingu raames osutasid kuni 30.06.2015 varjupaigataotlejatele õigusabi Eesti Inimõiguste Keskuse esindajad. Eelnimetatud leping lõppes 01.07.2015, kuid tegelikkuses ei osutanud Eesti Inimõiguste Keskuse esindajad varjupaigataotlejatele sisulist õigusabi juba alates 01.06.2015. Alates 01.07.2015 oli varjupaigataotlejatel võimalik saada õigusabi üksnes riigi õigusabi korras.

Lähtudes asjaolust, et alates 01.06.2015 ei osutanud Eesti Inimõiguste Keskus varjupaigataotlejatele õigusabi ning puudus varjupaigataotlejate jaoks loodud alternatiivne sisuline nõustamise süsteem, kasvas juunikuus järsult haldusajades esitatud riigi õigusabi tellimuste arv. Näiteks, kui maikuu ei esitatud ühtegi tellimust, siis juunikuus esitati koguni 17 riigi õigusabi tellimust, millest moodustas suure osa isikute esindamine haldusmenetluses. Juulikuus esitati haldusajades 11 ning augustikuus 6

riigi õigusabi tellimust. Eeltoodu ilmestab haldusasjades esitatavate riigi õigusabi tellimuste ootamatut ja erakordselt suurt kasvu.

Pärast Siseministeeriumiga korduvate läbirääkimiste pidamist sai advokatuur ministeeriumilt kinnituse, et Siseministeerium on valmis rahastama riigi õigusabi osutamist rahvusvahelise kaitse taotlejatele Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondist (AMIF) ning riiklikust kaasfinantseeringust.

21.08.2015. a esitas advokatuur Siseministeeriumile projektikonkursi raames „AMIF-i varjupaiga valdkonna otsetoetus Eesti Advokatuurile“ taotluse „Riigi õigusabi osutamine rahvusvahelise kaitse menetluses ja sellele järgnevas halduskohtumenetluses“ (edaspidi projekt). Siseministeeriumi kantsleri 14.09.2015. a käskkirjaga nr 1-5/193 kiideti heaks eelviidatud projektikonkursil esitatud advokatuuri taotlus. Siseministeerium otsustas rahastada projekti täies mahus, s.o 199 734,00 euro ulatuses, sealhulgas 149 800,50 eurot Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondist ning 49 933,50 eurot riiklikust kaasfinantseeringust. Projekt kestab kuni 31.12.2016, alternatiivina, vastavalt advokatuuri ja Siseministeeriumi vahel sõlmitud lepingule, nii kaua kuni rahalisi vahendeid jätkub.

01.09.2015. a kuulutas advokatuur vastava õigusteenuse hankimiseks välja konkursi „Rahvusvahelise kaitse menetluse ja sellele järgnevas halduskohtumenetluses (haldusasjades) riigi õigusabi osutajate leidmiseks“. Konkursi läbiviimise tulemusena sõlmis advokatuur 30.09.2015. a hankelepingu Advokaadibüroo LMP OÜ-ga ja Advokaadibüroo LEXTAL OÜ-ga kehtivusega kuni 31.12.2016. Sõlmitud lepingu tulemusena kehtestati tasude ja kulude korra Lisa 2, millega on reguleeritud riigi õigusabi osutava advokaadi tasumäärad rahvusvahelise kaitse menetluses ja sellele järgnevas halduskohtumenetluses.

02.02.2016 on kavandatud jõustuma välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse (edaspidi VRKS) ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Viimase kohaselt muudetakse kehtivat VRKSi § 10 lg 2 punkti 4, selliselt, et riigi õigusabi rahvusvahelise kaitse taotlejatele piiratakse halduskohtumenetlusega riigi õigusabi seaduse mõttes. Kui antud seadusemuudatus jõustub eelpool toodud tähenduses, lõppeb haldusmenetluse raames tekkinud kulude rahastamine projekti eelarvest ning rahastatakse üksnes halduskohtumenetlusega seotud kulusid. Erandina rahastatakse pärast seaduse muudatuse jõustumist kuni projekti abikõlblikkusperioodi lõpuni, s.o 31.12.2016, projekti eelarvest haldusmenetluse osas neid kulusid, mis tekiavad pooleliolevate juhtumitega. Nimelt pärast seaduse muudatust lasub advokaatidel endiselt kohustus tagada olukord, mille kohaselt saaksid pooleliolevad juhtumid esindatud haldusmenetluses kuni asja lõpliku lahendamiseni.

Rahvusvahelise kaitse taotlejatele riigi õigusabi osutamise raames tõlgi tagamisega seotud probleemidest

Hoolimata rahvusvahelise kaitse taotlejatele riigi õigusabi osutamiseks edukalt käivitatud projektist pidid riigi õigusabi osutavad advokaadid kohe esimestel päevadel seisma silmitsi probleemidega, mis tulid ilmsiks õigusabi osutamise algusetapil. Nimelt selgus, et riigi õigusabi oli keeruline hakata osutama viivitamatult (nii nagu riigi õigusabi andmise kohtumäärustes reeglina märgitud on) tulenevalt asjaolust, et advokaadi

ja rahvusvahelise kaitse taotleja vahelisele kohtumisele tuleb kaasata tõlk, sest esimese asjana tuleb advokaadil oma esindatavaga kohtuda ja selgitada välja asjas kõik tähtsust omavad asjaolud ning esindatava tegelik tahe. Teadaolevalt on rahvusvahelise kaitse taotlejate puhul tegemist isikutega, kelle emakeeleks võib sageli osutuda mõni haruldane keel ning kes valdavad inglise keelt või mõnd muud enamlevinud võõrkeelt väga vähesel määral, mis muudab haldusmenetluse läbiviimise keeruliseks ja väga aeganõudvaks. Muuhulgas tuleb silmas pidada, et haruldaste keelte tõlke Eestis kas üldse ei ole või ei ole neid piisaval määral.

Käesoleval ajal on väljakujunenud praktika, mille kohaselt korraldab Politsei- ja Piirivalveamet vajadusel tõlgi kohalviibimise üksnes varjupaigamenetluse raames toimuvatel menetlustoimingutel, mis toimuvad menetleja osavõtul ja juhtimisel. Juhul kui riigi õigusabi korras määratud advokaat soovib kohtuda oma kliendiga menetlustoimingu väliselt, tuleb tal kaasata tõlk omal algatusel ja kulul.

Advokatuuri hinnangul ei võimalda eelkirjeldatud praktika rahvusvahelise kaitse taotlejatele riigi õigusabi efektiivset osutamist ja projekti raames eraldatavate rahaliste vahendite eesmärgipärast ja sihtotstarbelist kasutamist. Teadaolevalt on tõlketeenuse maksumus väga kallis ning olukorras, kus haldusmenetluse on vaja kaasata mõne haruldase keele tõlki (viimastest praktikast nt farsi keel), võivad riigi õigusabi osutamise käigus tekkinud tõlkekulud ületada advokaadile õigusteenu osutamise eest makstava tasu, sh mitmekordselt. Advokatuur on uurinud tõlkebüroode teenuste hindu ning selgunud on, et näiteks arabia keele tõlke on Eestis väga vähe; arabia-inglise ja arabia-estni keele kirjaliku tõlke hinnad algavad 45 eurost + käibemaks lehekülje kohta (ca 1800 tähemärki lk kohta); suulise tõlke hind tõlketunni kohta on veelgi kallim ning täpne hind kujuneb lähtuvalt tõlgitavast teemast, asukohast, nädalapäevast jne.

Advokatuuri hinnangul on rahvusvahelise kaitse menetluses ja sellele järgnevas halduskohtumenetluses tõlgi tagamisega seonduv sellist laadi probleem, mille lahendamiseks ei saa riik ennast taandada, jättes selle advokatuuri lahendada. Advokatuur on seisukohal, et eelnimetatud probleemile lahenduse leidmiseks peavad kõik asjaosalised tegema tõhusalt koostööd, et üheskoos välja töötada parim ja mõistlik lahendus.

Eeltoodust tulenevalt palus advokatuur 16.10.2015. a esitatud selgitustaotluses Siseministeeriumil ja Justiitsministeeriumil kujundada seisukoht rahvusvahelise kaitse taotlejatele riigi õigusabi osutamise raames tekkinud tõlkekulude kandmise ja hüvitamise osas (st kes peaks tõlgi tagama tulenevalt haldusmenetluse seaduses ja halduskohtumenetluse seadustikus (HKMS) sätestatust ning kes peaks vastavaid kulusid kandma).

18.11.2015. a edastas Justiitsministeerium oma vastuse advokatuuri 16.10.2015. a selgitustaotlusele, milles märkis, et Justiitsministeeriumi hinnangul on tõlgi kaasamise kulude katmine haldusorgani poolt põhjendatud juhtudel, mil see on seotud haldusorgani tegutsemisel uurimispõhimõtte ning efektiivse ja eesmärgipärase haldusmenetluse läbiviimisega ning selle laiendamine advokaadi ja isiku omavahelistele kohtumistele ei tohiks olla reeglisk.

21.11.2015. a edastas omapoolse seisukoha Siseministeerium, milles selgitas, et VRKS § 30 lg 1 kohaselt toimub varjupaigamenetlus eesti keeles ning VRKS ei näe ette,

et haldusorgan peab tagama tõlgi teenuste kasutamise rahvusvahelise kaitse taotleja ning tema esindaja omavahelistel konsultatsioonidel. Täiendavalt on Siseministeerium viidanud riigi õigusabi seaduse (RÕS) § 21 lg 3 alusel kehtestatud tasude ja kulude korrale, mis näeb ette, et riigi õigusabi osutanud advokaadi taotluse alusel määrab kohus kindlaks hüvitamisele kuuluvad advokaadi või advokaadibüroo pidaja poolt riigi õigusabi osutamise seoses kantud kutselise tõlgi teenuse kasutamise kulud. Siseministeerium andis ka teada, et käesoleval ajal on Riigikogus teisel lugemisel VRKS ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus, mille jõustumise tagajärjel hakkab riigi õigusabi raames esindamine hõlmama üksnes halduskohtumenetlust ja sellega seonduvaid toiminguid, mis peaks lõppkokkuvõttes vähendama pikemas perspektiivis riigi õigusabi osutavate advokaatide koormust.

Advokatuur pidas vajalikuks uuesti pöörduda nii Siseministeeriumi kui ka Justiitsministeeriumi poole seoses rahvusvahelise kaitse taotlejatele riigi õigusabi osutamise raames tõlgi tagamisega, kuna praktikas olid tõusetunud mitmed uued probleemid, millele advokatuur soovis koostöös ministeeriumitega lahendust leida. Advokatuur saatis 15.12.2015. a ministeeriumitele korduva pöördumise, milles tõi välja mitmed praktilised probleemid seoses rahvusvahelise kaitse menetluses tõlketeenuse korraldamisega. Advokatuur palus Siseministeeriumil ja Justiitsministeeriumil veelkord põhjalikult analüüsida pöördumises esile toodud probleeme ning mõelda võimalike lahenduste väljatöötamisele koostöös advokatuuriga. Samuti paluti ministeeriumitel kujundada seisukoht üleriigilise tõlkekeskuse loomise võimalikkuse kohta või hinnata, millised võiksid olla need meetmed, mis aitaksid tekkinud olukorda operatiivselt ja efektiivselt lahendada.

Kriminaalasjast, mis oma mahukuse tõttu mõjutab oluliselt riigi õigusabiks ettenähtud ressursside kasutamist

Harju Maakohtu menetluses on kriminaalasi nr 1-15-693 (nn Assar Pauluse kriminaalasi), milles 17 süüdistatavale on määratud kaitsja RÕS sätestatud korras. Nimeetatud asjas riigi õigusabi osutavatele advokaatidele väljamakstud tasude järelkontrolli tulemusena selgus, et advokaadid võisid olla esitanud advokatuurile ebaõigeid andmeid istungite kestvuse kohta ning taotlenud suuremaid tasusid, kui nad tegelikkuses oleksid saanud taotleda. Advokatuur edastas advokaatidele järelepärimised palvega tutvuda advokatuuri poolt läbiviidud järelkontrolli tulemustega ning esitada advokatuurile asjakohased selgitused.

Advokaadid esitasid advokatuuri järelepärimisele ühise vastuse, milles leidsid, et nad ei ole nimetatud asjas esitatud tasutaotlustes ebaõigeid andmeid ega liigset tasu taotlenud. Advokaadid soovisid saada advokatuuri ametlikku seisukohta tasude ja kulude korra p-de 19 ja 21 koostoimes tõlgendamise kohta kontekstis, et: 1) kohus on määranud istungi algusajaks 10.00 ja lõppajaks 16.00; 2) pause tehakse jooksvalt vastavalt menetlusosaliste tervislikule seisundile ning menetluslikule olukorrale, pausid on planeerimata ja nendest advokaatidele mõistliku ajaga ette ei teatata; 3) korra p 19 näeb ette tasu arvestamisel istungi alguse ja lõpu (mitte jooksvate pauside) kellaegadega arvestamist; 4) korra p 21 kohaselt makstakse väljakuulutatud kohtuistung (või selle osa) ärajäämisel kaitsjale tasu ka juhul, kui kaitsjale ei ole istungi (või selle osa) mitte-toimumisest mõistliku aja jooksul ette teatatud.

11.11.2015. a toimus riigi õigusabi komisjoni koosolek, kus muuhulgas arutati tasude ja kulude korra p-de 19 ja 21 tõlgendust. Tasude ja kulude korra p 19 osas jõudis komisjon järeldusele, et istungil mitteosalemine (nt kui istung lõppes graafikus märgitust ajast varem) ei tohiks olla tasustatav. Komisjon nõustus, et kohtuistungil osalemist peaks tasustama istungile tegelikult kulunud aja järgi, mitte kohtu poolt graafikus märgitud aja järgi.

12.11.2015. a toimus kohtumine nn Assar Pauluse asjas osalevate riigi õigusabi osutavate advokaatide ja advokatuuri kantsleri vahel. Kohtumisel selgitasid advokaadid suuliselt juba varasemalt advokatuurile esitatud ühisvastuses toodud seisukohti ning lubasid esitada täiendavaid dokumente, mis neid seisukohti kinnitaksid.

18.11.2015. a esitasid advokaadid täiendavad dokumendid. 23.11.2015. a esitasid advokaadid asja menetleva kohtuniku kinnituse, et asjas toimunud kuni kahetunnised vaheajad olid tingitud ühe süüdistatava tervislikust seisundist.

Varasemalt on advokatuuri juhatus asunud seisukohale, et esitatavas tasutaotluses on võimalik märkida õigusteenusele kulutatud ajana lisaks aeg, mis võiks istungitel maksimaalselt (kui kohtuasjas on määratud mitu istungipäeva) kokku kuluda. Kui advokaat kulutab realselt vähem aega, rahuldab kohus taotluse üksnes osaliselt, toetudes seejuures istungi protokollis märgitud ajale. Praktikas märgivad advokaadid võimaliku maksimaalse aja ja vajadusel kohus rahuldab taotluse osaliselt toetudes protokollis märgitud tegelikule ajale. Protokollitavaid menetlustoiminguid tuleb tasustada tegelikult kulunud aja järgi selliselt nagu on hetkel tasustatud kohtuistungil osalemine. Sellest nähtuvalt on senine arusaam tasude ja kulude korras sätestatud põhimõtetest olnud selline, et kohtuistungil osalemine tasustatakse istungile tegelikult kulunud aja järgi, mitte kohtu poolt graafikus märgitud aja järgi.

Juhatus tutvus advokaatide poolt esitatud täiendavate dokumentide ja selgitustega ning jõudis järgmisele seisukohale. Advokaatide poolt tasude ja kulude korra p-de 19 ja 21 esitatud tõlgendus on kehtiva tasude ja kulude korra ning senise praktika taustal väär. Kohtuistungil osalemine tasustatakse vastavalt istungile tegelikult kulunud aja järgi ning istungi vaheaegasid ei tasustata. Tasude ja kulude korra p-s 19 sätestatu tähendabki, et tasu arvestamine kohtuistungil osalemise eest toimub kohtuistungil protokollis märgitud istungi alguse ja lõpu kellaaegade järgi, mitte kohtukutses või muus dokumendis märgitud kellaja järgi.

Samas tuleb silmas pidada, et advokatuuriseaduse (AdvS) § 16 lg 4 p 1 võimaldab justiitsministril taotleda advokaadi suhtes aukohtumenetluse algatamist, kui on tekkinud kahtlus, et advokaadi tegevuses võivad ilmneda distsiplinaarsüüteo tunnused seoses riigi õigusabi osutamisega.

Riigi õigusabi tasu suuruse ja riigi õigusabi kulude hüvitamise ulatuse kindlaksmääramise kohtumääruste vaidlustamisest

RÕS § 21 lg 3 kohaselt kehtestab advokatuuri juhatus riigi õigusabi osutamise eest makstava tasu arvestamise alused, maksmise korra ja tasumäärad ning riigi õigusabi osutamise kaasnivate kulude hüvitamise ulatuse ja korra (edaspidi tasude ja kulude

kord), arvestades riigieelarvest selleks eraldatud vahendite suurust ja riigi õigusabi eeldatavat mahtu. RÕS § 22 lg 7 sätestab, et riigi õigusabi andmise otsustanud kohus, uurimisasutus või prokuratuur kontrollib advokaadi esitatava taotluse õigsust ja põhjendatust ning määrab advokaadi taotluse alusel kindlaks riigi õigusabi osutamiseks kulutatud põhjendatud aja, riigi õigusabi osutamiseks tehtud põhjendatud toimingud ning riigi õigusabi osutamise eest advokaadile maksmisele kuuluva põhjendatud tasu ja riigi õigusabi osutamisel kantud vajalikud hüvitamisele kuuluvad kulud.

Harju Maakohtu menetluses oli X hagi Y ja Z vastu vara tagasivõitmiseks täitemenetluses. 15.05.2015. a määrusega rahuldas Harju Maakohus menetluses riigi õigusabi korras hagejat esindanud advokaadi 09.04.2015. a taotluse riigi õigusabi tasu määramiseks ning määras kindlaks advokaadi tasu summas 3 015,60 eurot koos käibemak-suga. Advokaat esitas arve, kuid advokatuur ei olnud advokaadi poolt esitatud arves märgitud summaga nõus, kuna see ületas tasude ja kulude korras sätestatud piirmäära. Harju Maakohus on advokatuuri hinnangul 15.05.2015. a määruse tegemisel valesti tõlgendanud advokatuuri juhatuse poolt kehtestatud tasude ja kulude korda, mõistes välja kõik tasud „kohtulikus menetluses osalemise“ menelustoomingu liigi alt. Advokatuuri puudus eelnevale tuginedes alus maksta välja tasusid, mis ei ole kooskõlas RÕS-i ja advokatuuri juhatuse poolt kehtestatud tasude ja kulude korraga. Eeltoodud põhjustel esitas advokatuur 06.07.2015. a Harju Maakohtu määruse peale määruskaebuse. Maakohus võttis määruskaebuse menetlusse, jättis selle rahuldamata ning edastas lahendamiseks Tallinna Ringkonnakohtule.

Tallinna Ringkonnakohtu 23.10.2015. a määrusega jäeti advokatuuri määruskaebus läbi vaatamata, põhjendades seda sellega, et advokatuur ei oma enda nimel määruskaebuse esitamise õigust menetluskulude kindlaksmääramise kohtumäärusele.

Kokkuvõtvalt oli ringkonnakohus seisukohal, et advokatuuri ei ole määruskaebuse esitamise õigust enda nimel, kuna advokatuur ei oma kaebõigust. Kaebõigust omab riik, kes on ka menetluskulud kandma kohustatud isik. Advokatuuri on üksnes õigus teavitada võimalikust ebaõigest kohtumäärusest vastavat valdkonna eest vastutavat riigiasutust (Rahandusministeeriumit), kes riigi esindajana saab otsustada, kas esitada kohtumääruse peale määruskaebus või mitte.

Märkimist väärrib ka asjaolu, et RÕS-s tõepoolest puuduvad regulatsioonid, mis võimaldavad advokatuuri omaalgatuslikult vähendada riigi õigusabi osutamise eest kohtu poolt advokaadile välja mõistetud tasu olukorras, kus kohus on eksinud tasude ja kulude suuruse kindlaksmääramisel ja mõistnud tasu välja kas vale menelustoomingu alt või suuremas summas, kui see on võimalik tasude ja kulude korda järgides. RÕS § 24 annab advokatuuri üksnes õiguse paluda riigi õigusabi tasu ja kulude põhjendatuse hindamiseks selgituste esitamist advokaadilt, riigi õigusabi saajalt, kohtult, uurimisasutuselt ja prokuratuurilt ning tutvuda asja materjalidega.

Käesoleva ajani on advokatuur võtnud eelviidatud olukordades ühendust riigi õigusabi tasu ja kulud väljamõistnud kohtuga ning palunud vastavat kohtumäärust muuta ja vähendada advokaadile väljamõistetud tasu. Seejärel on advokatuur palunud advokaadil esitada advokatuuri uus arve vastavalt muudetud kohtumäärusele. Üldjuhul on nii kohtud kui ka advokaadid olnud nõus vajalikke muudatusi/parandusi tegema.

Praktikas on selliseid kohtumäärusi, milles on valesti rakendatud tasude ja kulude korda, üsna palju. Ebaõiged andmed määrustes võivad tekkida nii inimlikust eksimusest, mh lihtsad arvutusvead, samuti tasude ja kulude korra väärast tõlgendamisest (eriti juhtudel, kui riigi õigusabi osutab ning selle eest tasu taotleb advokaat, kelle jaoks riigi õigusabi osutamine ei ole igapäevane), hooletusest (kohus ei ole piisava põhjalikkusega kaalunud tasude ja kulude korrast tulenevaid aluseid esitatud konkreetse tasutaotluse/asja valguses, samuti sama taotluse mitmekordne esitamine pikema menetluse vältel jm).

Ringkonnakohtu lahendi valguses vajas selgitamist, kas ja millises ulatuses peab advokaat tasuma edaspidi advokaadi poolt esitatud arve, kui selgub, et kohus on eksinud riigi õigusabi tasu kindlaksmääramisel (tasu on suurem, kui tasude ja kulude kord ette näeb), kuid advokatuurile puuduvad mehhanismid tasu vähendamiseks. Küsimus tõusetus ka sellest, kas advokaadid peavad sellistel juhtudel edaspidi ootama riigi õigusabi tasu väljamaksmist kuni Rahandusministeerium võtab vastu otsuse ja määruskaebuse esitamise korral kuni selle lahendamiseni ringkonnakohtu poolt.

Siiani on advokaat saanud lahendada eelnimetatud olukordi ülalkirjeldatud viisil. Ringkonnakohtu põhjendustest tulenevalt tuleks advokatuurile hakata rakendama hoopis teistsugust praktikat, mis muudaks senist asjaajamist oluliselt keerulisemaks ning suurendaks nii advokatuuri kui ka Rahandusministeeriumi halduskoormust.

Eeltoodust tulenevalt palus advokaat 13.11.2015. a teabenõudega Justiitsministeeriumi ja Rahandusministeeriumi seisukohta, kuidas tõlgendada Tallinna Ringkonnakohtu 23.10.2015. a kohtumääruses esitatud põhjendusi. Ühtlasi paluti selgitada, millised on advokatuuri võimalused riigi õigusabi tasu korrigeerimiseks olukorras, kus kohus on mõistnud riigi õigusabi tasu välja suuremas ulatuses, kui see on võimalik tasude ja kulude korras sätestatud järgides.

Rahandusministeerium vastas 01.12.2015. a advokatuurile, et RÕS väljatöötajaks on Justiitsministeerium, kelle pädevuses on vastava seaduse kohta selgituste andmine. Justiitsministeerium asus oma 08.12.2015. a esitatud vastuskirjas seisukohale, et ei menetlusseadustike ega RÕS sätteid advokatuurile menetluskulude kindlaksmääramise otsustuse vaidlustamise õigust otseselt ei anna. Justiitsministeerium ei nõustunud samas ringkonnakohtu käsitlemisega, justkui oleks valdkonna eest vastutavaks ja kaebõigust omavaks riigiasutuseks Rahandusministeerium. Vabariigi Valitsuse määrusega kinnitatud Justiitsministeeriumi põhimäärusest tulenevalt kuulub riigi õigusabi osutamise korraldamine Justiitsministeeriumi valitsemisala pädevusse ning riigi õigusabi osutamist finantseeritakse Justiitsministeeriumi valitsemisala eelarveosast. Seega on ka kohtus esindamine riigi õigusabi tasu ja kulude kindlaksmääramise vaidlustes Justiits-, mitte Rahandusministeeriumi ülesanne ning kuni muu lahenduse leidmiseni tuleks advokatuurile edaspidi väljamaksmiseks esitatud ebaõigetest riigi õigusabi lahenditest teavitada Justiitsministeeriumi.

Kuni regulatsiooni muutmiseni on Justiitsministeerium pakkunud välja lahendusena võimaluse advokatuuri nõusolekul sekkumist vajavas olukorras volitada riigi õigusabi tasu ja kulude kindlaksmääramise lahendeid vaidlustama Vabariigi Valitsuse seaduse

§ 44¹ lg 1 (tsiviilkohtu- ja kriminaalmenetlus) ja § 44² lg 4 (halduskohtumenetlus) sätestatud kohtus riigi esindamise üldistel alustel advokatuuri pädev esindaja, andes talle kõiki vajalikke volitusi hõlmav üldvolitus riigi esindamiseks kõikides riigi õigusabi tasude ja kulude kindlaksmääramise menetlustes. Ehk Justiitsministeeriumi nägemuse kohaselt võiks advokatuuri esindaja esindada Justiitsministeeriumi kui riigi esindajat kohtus.

Täiendavalt selgitas Justiitsministeerium oma vastuses, et olukorras, kus väljamakse tegemiseks kohustab advokatuuri jõustunud või viivitamata täitmisele kuuluv kohtulahend, puudub advokatuuril alus väljamakse tegemisest keeldumiseks. Juhul kui ilmneb, et riigi õigusabi tasu ja kulude kindlaksmääramise taotluses on esitatud ebaõigeid või selgelt põhjendamatuid andmeid (eelkõige toimingute sisu ja põhjendatuse ning aja ja kestuse osas), on advokatuuril võimalik preventiivsetel eesmärkidel kaaluda AdvS § 16 lg 2 alusel advokaadi suhtes aukohtumenetluse algatamist ja distsiplinaarsüüteo tuvastamisel määrata kohane karistus.

Advokatuuri juhatuse 12.01.2016. a otsusega otsustati mitte nõustuda Justiitsministeeriumi ettepanekuga advokatuurile üldvolituse andmiseks riigi õigusabi tasude ja kulude väljamõistmist puudutavate kohtulahendite vaidlustamiseks ning leiti, et volituse andmise võimaluse küsimus tuleks siduda advokatuuriga sõlmitava halduslepingu sõlmimise küsimusega (millise ettepaneku on advokatuur teinud kohtumistel Justiitsministeeriumi esindajatega ka varasemalt), milles oleksid sätestatud mõlema osapoole õigused ja kohustused. Otsustati jätkata riigi õigusabi tasude ja kulude väljamaksmist vastavalt kohtu või muu menetleja tehtud lahenditele ning ebaõigete arvete puhul pöörduda asjaomase advokaadi poole ettepanekuga vabatahtlikult korrigeerida arvet. Vabatahtlikust korrigeerimisest keeldumisel saata asi teadmiseks Justiitsministeeriumile. Kui advokatuuri kantselei tuvastab tasu ja kulude väljamaksmise taotluse asjaolude kontrollimisel, et advokaadi tegevuses võivad ilmnedu distsiplinaarsüüteo tunnused, edastab advokatuuri kantselei materjalid aukohtule aukohtumenetluse algatamise otsustamiseks ja teavitab sellest juhatust.

Justiitsministeerium nõustus advokatuuri juhatuse otsusega ning käesoleval ajal toimub väljamõistetud riigi õigusabi tasu ja kulude põhjendatuse kontroll üldmääratud viisil.

2015. aastal kinnitatud riigi õigusabi juhendid

Isiku kinnisesse asutusse paigutamise asjades riigi õigusabi osutamise juhend

10.11.2015. a kinnitati juhatuse otsusega isiku kinnisesse asutusse paigutamise asjades riigi õigusabi osutamise juhend, milles on sätestatud advokaadi kohustused riigi õigusabi osutamiseks, kui advokaat osaleb menetluses, mille käigus arutatakse isiku paigutamist kinnisesse asutusse tsiviilkohtumenetluse seadustikus ettenähtud korras psühhiaatrilise abi seaduse, sotsiaalhoolekandeseaduse või nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse alusel.

Riigi õigusabi osutamise tasustamisest ja kohtuvaidlus Justiitsministeeriumiga

Tasude ja kulude korra jõustunud muudatused 2015. aastal

07.04.2015. a juhatus otsusega muudeti tasude ja kulude korda tuginedes advokaatuuri poolt koostatud 2015. aasta rahaliste vahendite jätkuvuse uuendatud prognoosile, mis arvestas 2015. aasta esimese kvartali tegelikke tulemusi ning võimalikke arenguid, ning lähtudes advokaatuuri juhatuse poolt riigi õigusabi järelevalves tuvastatud ebäühtlusest tasude jagunemisel riigi õigusabi sisulisel osutamisel ning eelnevalt kehtinud, eeskätt 01.09.2013. aastal jõustunud tasude ja kulude korras osaliselt juba raken-dust leidnud, põhimõtetest (nt koefitsientide järkjärguline kaotamine) ja nende taas-kehtestamise otstarbekusest. Samuti lähtuti tõsiasiast, et advokatuurile riigi õigusabi osutamiseks ja korraldamiseks 2015. aastal eraldatud riigieelarveline eraldis ei vasta-nud RÕS § 30 lg 2 nõuetele, mis kohustab riiki kindlustama piisavad vahendid riigi õigusabi osutamiseks. Tasude ja kulude korra muudatused jõustusid 01.05.2015. a.

15.09.2015. a juhatus otsusega muudeti tasude ja kulude korda tulenevalt praktikas esile kerkinud olukorrast, kus riigi õigusabi korduvtaotlejale ei õnnestu määrata riigi õigusabi osutavat advokaati ei tavapärasel korras ega ka kohustuslikus korras advokaatuuri kantsleri poolt määratud koefitsiendiga 1,5. Advokaatuuri juhatus otsustas, et selliste erakorraliste olukordade lahendamiseks peab advokaatuuri kantsleril olema võimalik kohaldada erandkorras ühekordselt riigi õigusabi tasule koefitsienti kuni 3, kus-juures koefitsiendi suuruse kindlaksmääramisel lähtutakse asja keerukusest ning võet-akse arvesse muid tähtsust omavaid asjaolusid (riigi õigusabi taotlejaga seotud asja-olud, riigi õigusabi taotluse sisu, selle kiireloomulisus jne). Muutmise vajaduse tingis samuti advokaatuuri juhatuse 31.08.2015. a toimunud istungil vastuvõetud otsus kuu-lutada välja konkursid riigi õigusabi osutajate leidmiseks rahvusvahelise kaitse menet-luses ja sellele järgnevas halduskohtumenetluses (haldusajades). Eeltoodust tulenevalt kehtestati tasude ja kulude korra lisa 2, millega reguleeritakse riigi õigusabi osutava advokaadi tasumäärad riigi õigusabi osutamise eest halduskohtu- ja haldusmenetluses, kui taotluse sisu on seotud rahvusvahelise kaitse menetlusega. Tasude ja kulude korra lisa 2 kehtestati vastavalt eelviidatud konkursi tingimustes fikseeritud nõuetele. Vasta-vad muudatused jõustusid alates 02.10.2015. a.

Advokaatuuri juhatus peab tähtsaks analüüsida tasustamist riigi õigusabi asjades ka edaspidi ning vaadelda, kas on vajalik muuta tasukorda. Siinjuures peab juhatus olu-liseks rõhutada, et seni, kuni riigi õigusabi osutamiseks ei ole eraldatud täiendavaid vahendeid, tuleb tasumäärade muutmisel vajalikud ressursid lisakulutuste katmiseks leida olemasolevatest vahenditest, kuivõrd RÕS seab ka kohustuse juhatusel kehtes-tada tasumäärad ja kulude hüvitamise ulatus arvestusega, et riigi õigusabi oleks taga-tud eelarveaasta lõpuni.

Kohtuvaidlus Justiitsministeeriumiga

Justiitsminister tunnistas oma käskkirjaga nr 72, 11.08.2014. a, Eesti Advoka-tuuri juhatuse 26.11.2013. a otsusega kinnitatud ning Eesti Advokaatuuri juha-tuse 25.02.2014. a ja 05.08.2014. a otsustega muudetud „Riigi õigusabi osuta-

mise eest makstava tasu arvestamise alused, maksmise kord ja tasumäärad ning riigi õigusabi osutamise kaasnevate kulude hüvitamise ulatus ja kord“ kehtetuks alates 01.09.2014. a. Täiendavalt tunnistas justiitsminister oma 01.09.2014. a käskkirjaga nr 77 Eesti Advokatuuri juhatuse 15.08.2014. a otsusega kehtestatud ajutise tasude ja kulude korra kehtetuks alates 10.09.2014. a.

Advokatuuri juhatuse hinnangul olid justiitsministri käskkirjad õigusvastased ning need otsustati 02.09.2014. a juhatuse otsusega vaidlustada Tallinna Halduskohtus. 29.01.2015. a Tallinna Halduskohtu otsusega jäeti Eesti Advokatuuri kaebus rahuldamata. Eesti Advokatuur esitas 27.02.2015. a eelviidatud halduskohtu otsuse tühistamiseks apellatsioonkaebuse Tallinna Ringkonnakohtule.

Lisaks eeltoodule esitas Eesti Advokatuur 18.12.2014. a Tallinna Halduskohtule kaebuse, milles palus tuvastada, et riigi õigusabi osutamiseks ja korraldamiseks 3,835 miljoni euro ulatuses vahendite eraldamise kindlustamine 2015. aastaks on ebapiisav ja õigusvastane ning palus kohustada riiki eraldama 2015. aastaks riigi õigusabi osutamiseks ja korraldamiseks piisavad vahendid.

05.01.2015. a kohtumäärusega võeti Eesti Advokatuuri kaebus menetlusse. Tallinna Halduskohtu 03.09.2015. a otsusega haldusasjas nr 3-14-53224 jäeti Eesti Advokatuuri kaebus rahuldamata. Halduskohus asus üldjoontes seisukohale, et riigi õigusabi osutamise kohustus on advokatuuri liikme seadusest tulenev avalik-õiguslik kohustus. Milline konkreetselt on mõistlik riigi õigusabi eest ettenähtud tasu, ei ole kohtu arva-tes praeguse vaidluse esemeks. Kohus on märkinud vaid, et kehtiva korra järgi (kohus lähtus Eesti Advokatuuri juhatuse 15.12.2009 kehtestatud ja viimati 07.04.2015 otsusega muudetud korrast) on riigi õigusabi tunnitasu üldjuhul 40 eurot, millele lisaks hüvitatakse advokaadile või advokaadibüroole sõidu- ja majutuskulud, tõlkekulud ja tõendite esitamise seotud kulud. Kohtu hinnangul ei ole kaebaja tõenditega ümber lükanud vastustaja väidet, et isegi pärast tööjõumaksude ja advokaadibüroo pidamise kulude mahaarvamist jääb advokaadile tasu, mis on suurem kui Eesti keskmise brutotunnitasuga võrreldav tasu, seega ei saa tasu pidada ebamõistlikult väikeseks. Seda eriti olukorras, kus advokaat võib riigi õigusabi osutamise kõrval õigusteenust osutada ka lepingulistele klientidele ja teenida täiendavat tulu. Kokkuvõtvalt ei saa advokaadile pandud riigi õigusabi osutamise kohustust pidada ebaproportsionaalseks ja see ei kvalifitseeru lubamatuks sunniviisiliseks tööks.

Eesti Advokatuur esitas 30.09.2015. a Tallinna Ringkonnakohtule apellatsioonkaebuse Tallinna Halduskohtu 03.09.2015. a otsuse haldusasjas nr 3-14-53224 tühistamiseks ja palus teha uue otsuse, millega Eesti Advokatuuri kaebus rahuldatakse ning menetluskulud jäetakse Justiitsministeeriumi kanda. Koos apellatsioonkaebusega esitati taotlus liita haldusasja nr 3-14-53224 menetlus haldusasja nr 3-14-51961 menetlusega. Tallinna Ringkonnakohtu leidis 06.10.2015. a tehtud määruses asjas nr 3-14-53224, et ringkonnakohtu menetluses olevad haldusasjad nr 3-14-51961 ja nr 3-14-53224 tuleb nende õigeks ning kiiremaks läbivaatamiseks liita ühte menetlusse HKMS § 48 lg 1 alusel. Tegemist on sama kaebaja poolt sama vastustaja vastu esitatud apellatsioonkaebustega. Seega võimaldab kaebaja nõuete ühine menetlemine nende kiiremat ja lihtsamat lahendamist.

Arendustegevusest

Riigi õigusabi infosüsteem (RIS)

2015. aastal täiustati ja parandati riigi õigusabi infosüsteemi. 2016. aastal ootame riigi õigusabi infosüsteemi teise arendusetapi viimase osa rakendumist, mille kohaselt oleks võimalik tasutaotluste elektrooniline edastamine ka kohtutesse. Ootel on ka AET-RISi kasutuselevõtt, mis kätkeb endas RISi funktsioonide kuvamist AETis. See tähendab, et advokaadil on võimalik teha RISi toimingud avalikus e-toimikus ning eraldi RISi sisenemine ei ole vajalik.

Lisaks töötatakse välja parem võimalus riigi õigusabi taotluste sisu kaardistamiseks. See annaks parema ülevaate esitatavate taotluste sisust ning tasudest ja kuludest.

Riigi õigusabi koduleht

Riigi õigusabi koduleheküljel on abiks riigi õigusabi hõlmava informatsiooni kättesaamisel. Kodulehel on olemas avalik kasutajakeskkond, kus saavad vajalikku informatsiooni kõik isikud, ning piiratud ligipääsetavusega keskkonnad, mis on mõeldud advokaatidele või menetlejatele, prokuröridele ja kohtunikele. Kodulehekülje aadress on www.riigioigusabi.ee.

2016. aastal on plaanis tegeleda kodulehekülje sisu uuendamisega ning kasutajamugavuse parandamisega; mh on plaanis üle vaadata kodulehekülje tõlked vene ja inglise keelde ning uuendada võõrkeelsete lehekülgede sisu.

Kokkuvõtteks

Kokkuvõtteks võib tõdeda, et 2015. aastal astuti taaskord suuri samme riigi õigusabi süsteemi muutmiseks ja kvaliteedi parandamiseks. Samuti on advokatuur astunud samme mitmete tõsiste probleemide lahendamiseks. Advokatuuri juhatus peab väga oluliseks riigi õigusabi süsteemi muutmist, et riigi õigusabi korras õigusteenuse osutamine oleks jätkusuutlik ning et riigi õigusabi osutavad advokaadid oleksid õiglaselt tasustatud.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI REVISJONIKOMISJONI TEGEVUSEST 2015. AASTAL

Eesti Advokatuuri revisjonikomisjoni kuulusid 2015. aastal vandeadvokaadid Alla Jakobson, Ene Ahas ja Marko Tiiman. Revisjonikomisjoni esimeheks oli Ene Ahas ja asendusliikmeteks Sirje Must ja Jüri Sirel.

Revisjonikomisjon kontrollis advokatuuri majandustegevust ning esimehe, juhatuse ja kantsleri asjaajamist. Aruandeperioodil kontrollis revisjonikomisjon Eesti Advokatuuri 2014. a neljanda kvartali andmeid, 2014. a majandusaasta aruannet ning 2015. a kolme esimese kvartali majandustegevust. 2015. a neljanda kvartali andmed ning Eesti Advokatuuri 2015. a majandusaasta aruanne on revisjonikomisjoni liikmetele kättesaadavad alles 2016. aastal.

Aruandeperioodil ei tuvastanud revisjonikomisjon minetusi Eesti Advokatuuri esimehe, juhatuse ja kantsleri asjaajamises. Samuti ei esinenud rikkumisi advokatuuri tavapärasel majandustegevuses. Koostöös Turu-Uuringute AS-ga läbi viidud uuringutulemused kinnitasid, et Eesti Advokatuur toimib organisatsioonina tõhusalt ja on loonud ühiskonnas usaldusväärse kuvandi – nii advokatuuri kui ka advokaatide usaldus kõrge. Ka 2015. a jätkus advokatuuri sisemiste regulatsioonide korrastamine, mis ilmselgelt oli vajalik. Väga palju tähelepanu nõudis jätkuvalt riigi õigusabi osutamisega seonduv probleemistik. Kokkuvõttes paranes Eesti Advokatuuri võimekus nii organisatsioonilisel tasandil toimimisel kui ka osalemisel seadusloomes, ühiskonnas toimuvale kaasa rääkimises. Tulenevalt komisjonide moodustamisest ja jätkuvast liikmekonna kasvust on lisaks riigi õigusabi rahastamise ja korraldamisega seonduvate küsimuste lahendamisele jätkuvalt suurimateks väljakutseteks jooksval ja ka järgnevatel aastatel ladusa sise- ja väliskommunikatsiooni tagamine.

Vastavalt advokatuuriseadusele loetakse advokatuuri majandustegevuseks ka riigi õigusabi osutamise korraldamist ja riigieelarvest eraldatud raha kasutamist. Revisjonikomisjoni käsutuses ei olnud 2015 majandusaasta lõpu seisuga lõplikke andmeid 2015 riigi õigusabi tellimuste esitamise ja täitmise kohta, mistõttu lõplik seisukoht juhatuse tegevusele riigi õigusabi korraldamisega seonduvalt on võimalik anda pärast Eesti Advokatuuri poolt koostatava vastava detailse aruandega tutvumist 2016. aastal. Olemasoleva teabe alusel ei tuvastanud revisjonikomisjon riigi õigusabi korraldamisel rikkumisi. Samuti ei tuvastatud minetusi riigieelarvest saadud rahade kasutamisel.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI KUTSESOBIVUSKOMISJONI TEGEVUSEST 2015. AASTAL

Eesti Advokatuuri kutseobivuskomisjoni 2015. aasta koosseisu kuulusid vandeadvokaadid Urmas Ustav (komisjoni esimees), Aadu Luberg, Toomas Tamme, Toomas Taube, Erki Vabamets ja Kadri Michelson; asendusliikmetena Tanel Mällas ja Kalev Saare. Justiitsministeeriumi esindas komisjonis Gunnar Vaikmaa ning Tartu Ülikooli õigusteaduskonda Karin Sein, kelle asendusliikmeteks olid vastavalt Kristiina Rebane/Alar Must ja Ülle Madise. Kohtunikest olid komisjoni liikmeteks Iko Nõmm Tallinna Ringkonnakohtust ja Meeli Kaur Harju Maakohtust, asendusliikmeteks Urmas Reinola Tallinna Ringkonnakohtust ja Velmar Brett Harju Maakohtust. Prokuratuuri esindas Tristan Ploom.

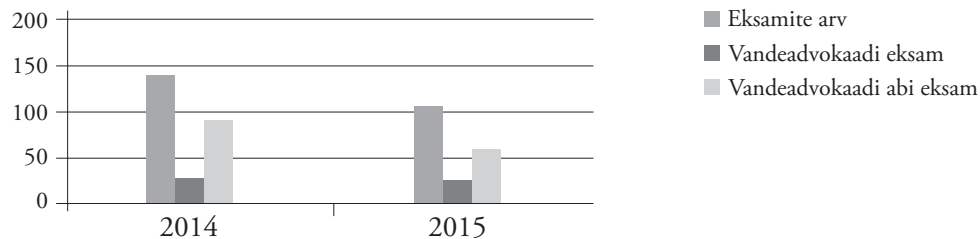
Advokaadiksamite korraldamine

2015. aastal toimusid korraldised advokaadiksamid 19. jaanuaril ja 24. augustil. Advokaadiksamit tegi 123 isikut. Eksami sooritas positiivsele tulemusele 78 isikut, s.o 63% eksamineeritavatest. 2014. aastal oli eksami sooritanute osakaal 62%, 2013. aastal 82%.

Vandeadvokaadi eksamit tegi 45 isikut, neist 33 (73%) sooritas eksami positiivsele tulemusele. Vandeadvokaadi abi eksamit tegi 78 isikut, neist 45 (58%) sooritas eksami positiivsele tulemusele.

Testi tulemusi vaidlustasid 4 isikut. Pärast testi tulemuste ümbervaatumist tulenevalt vaidlustatud küsimustest pääsesid kaasust lahendama 7 isikut, kellest 2 olid tulemused vaidlustanud isikud. Neist 2 sooritasid advokaadiksami tervikuna positiivsele tulemusele.

Kaasuse tulemusi vaidlustasid 2 isikut ja suulise eksami tulemuse 1 isik. Vaidlustusi ei rahuldatud.

2015. aasta detsembris viidi läbi koolitus (nn eksamieelne konsultatsioon) advokaadiksamiks valmistujatele. 2016. aastal on kavas eksamieelsed konsultatsioonid läbi viia juunis (enne augustikuist eksamit) ja novembris (enne jaanuarikuist eksamit).

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI AUKOHTU TEGEVUSEST 2015. AASTAL

Aukohtu esimeheks oli 2015. a Andres Aavik ja liikmeteks vandeadvokaadid Liina Linsi, Priit Manavald, Leino Biin, õigusteadlane Raul Narits ning kohtunikud Indrek Parrest ja Imbi Sidok-Toomsalu. Asendusliikmeteks olid vandeadvokaatidest Raivo Laus, Tõnis Tamme, Leon Glikman ja kohtunikest Anu Tammeniit.

2015. a toimus 22 aukohtu istungit. Kokku arutati aukohtumenetluses 101 kaebust 80 advokaadi tegevuse peale. Nendest 85 korral tegid aukohtule ettepaneku aukohtumenetluse algatamiseks eraisikud, 8 korral erinevad kohtud ja kohtunikud, ühel korral vangla, ühel korral prokuratuur, ühel korral Kaitsepolitseiamet, ühel korral Justiitsministeerium, ühel korral Õiguskantsleri büroo, ühel korral advokatuuri juhatus ning kahel korral algatas aukohus ise menetluse. Arutatud kaebustest oli 67 seotud riigi õigusabi asjadega ning üks oli seotud pankrotihalduri tegevusega.

Võrdluseks, et 2014. aastal arutas aukohus 125 kaebust, 2013. aastal 132 kaebust, 2012. aastal 65 kaebust, 2011. aastal 71 kaebust ja 2010. aastal 69 kaebust. Eeltoodud arvudest nähtub, et kaebuste arv on võrreldes eelmiste aastatega veidi langenud, kuid võrreldes kaebuste arvuga perioodil 2010–2012 tõusnud. Eelkõige on see tingitud 30.04.2013. a juhatuse otsusest muuta advokatuuri töökorraldust kaebuste menetlemisel. Nimetatud otsuse kohaselt ei vaata juhatus advokatuurile esitatud kaebusi enam ise läbi, vaid edastab need kohe aukohtule aukohtumenetluse algatamise otsustamiseks.

Aukohus algatas 2015. aastal aukohtumenetluse 18 korral, kuid ei tuvastanud ühegi advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid, 83 korral otsustas aukohus menetlust mitte algatada. Aukohus pidas 22 korral vajalikuks juhtida advokaadi tähelepanu tema tegevuses esinenud minetustele ning kutsuda advokaate üles kutse-eesitika nõuete hoolsamale järgimisele. Ühel korral lõppes aukohtumenetlus poolte vahel kompromissi sõlmimisega.

Peamised etteheited advokaadi tegevusele on rahulolematuse kohtuotsusega, mida seostatakse ebarahuldava kaitsjatöö või esindusega, rahulolematuse õigusteenuse kvaliteediga (kliendiülesande täitmata jätmine või selle ebapiisav täitmine, asjatundmatu õigusabi osutamine, kliendi huvides apellatsioon- või kassatsioonkaebuse esitamata jätmine jne), lugupidamatu suhtumine kohtu või kliendi suhtes, erinevad kommunikatsiooniprobleemid, huvide konfliktis tegutsemine, advokaadi tasuvaidlused jms.

Lühiülevaade mõningatest aruandeperioodil aukohtu poolt tehtud otsustest.

I 08.01.2015

Aukohus arutas riigi õigusabi saaja kaebust ja selgitas välja, et vandeadvokaadile heideti ette:

- 1) eetikakoodeksi § 8 lõike 1 rikkumist, sest advokaat ei teinud tööd ja kaebaja pidi kõik ise tegema ning lisaks olevat advokaat andnud kaebajale valeinformatsiooni;
- 2) eetikakoodeksi § 14 lõikes 4 sätestatud nõuete eiramist, kuna advokaat võttis kaebajaga esimest korda ühendust kolm tundi enne kohtuistungit ega teavitanud kaebajat saabuvast olulisest tähtajast. Samuti ei andnud advokaat kaebajale selgitusi kohtuistungis protokollis kohta.

Aukohus leidis, et kaebuses esitatud väited võimalike minetuste kohta eetikakoodeksi § 8 lg 1 ja eetikakoodeksi § 14 lõike 4 rikkumise osas ei leidnud kinnitamist. Advokaat lükkas oma selgitustes kõik väited usaldusväärset ümber ja aukohtul polnud alust kahelda advokaadi väidetes. Aukohus selgitas kaebajale, et kui kokkuleppelise advokaadi puhul lepatakse advokaadi volitused ja ülesanded kliendiga kokku kliendilepingus, siis riigi õigusabi korras õigusteenuse osutamisel tulenevad advokaadi volitused kliendi esindamiseks seadusest ja eelkõige õigusabi andmise määrusest, eraldi seisvat käsundit advokaadile ei anta. Kuivõrd advokaat määrati antud asjas isikule riigi õigusabi osutajaks vaid seoses eestkoste eest tasu taotlemisega, siis puudus advokaadil kohustus ja ka volitus kaebajale osutada õigusabi muudes asjades. Kui kliendil on ühe asja raames mitu õiguslikku küsimust, siis riigi õigusabi osutamine peab olema piiritletud selle konkreetse küsimusega, mis riigi õigusabi andmise määruks on määratletud. Kui advokaat näeb, et kliendil on antud asja raames veel täiendavaid nõudeid, kuid need väljuvad määratud riigi õigusabi raamest, siis advokaadi lojaalsuskohustusest tulenevalt on advokaat kohustatud nendest õigustest riigi õigusabi saajat teavitama. See ei anna aga advokaadile volitust esindada isikut riigi õigusabi raames kõikvõimalike nõuete osas. Aukohus tuvastas, et antud juhul oli riigi õigusabi antud seoses eestkoste eest tasu taotlemisega ning advokaadi selgituste kohaselt oli ta selles osas riigi õigusabi osutanud ning muude asjaolude osas oli advokaat selgitanud vajadust pöörduda lapse esindaja poole. Seega oli aukohtu hinnangul advokaat täitnud oma ülesanded ja oma lojaalsuskohustusest tuleneva selgitamiskohustuse.

II 22.01.2015

Aukohus arutas riigi õigusabi saaja kaebust ja selgitas välja, et vandeadvokaadi vanemabile heideti ette eetikakoodeksi § 14 lõikes 4 sätestatud nõuete eiramist, kuna kaebaja lõppesid kontaktid advokaadiga 18.10.2014. Aukohtu hinnangul ei leidnud kaebuses esitatud väited võimalike minetuste kohta eetikakoodeksi § 14 lõike 4 rikkumise osas kinnitust. Advokaat tõi oma selgitustes välja, et tema hinnangul oli riigi õigusabi asi perspektiivitu. Riigi õigusabi seaduse § 19 lõike 1 teine lause sätestab, et kui riigi õigusabi saaja taotleb seadusega vastuolus oleva huvi kaitset või kui riigi õigusabi saaja väidetav nõue ei põhine seadusel või kui puudub protsessuaalne võimalus kaitsta riigi õigusabi saaja õigusi ja huve, piirdub riigi õigusabi osutamine sellega, et advokaat põhjendab antud asjaolusid riigi õigusabi saajale. Advokaat viitas oma selgituses, et oli neid asjaolusid kaebajale korduvalt põhjendanud ning seega oli advokaat omapoolsed kohustused täitnud. Lisaks viitas advokaat oma selgituses, et on kohtunud esindatavaga 18.12.2014 ja suhelnud temaga telefonis 06.01.2015. Aukohus selgitas kaebajale,

et advokaat oli antud riigi õigusabi asja raames oma kohustused täitnud, kuid kui kaebaja soovib uute asjaolude ilmnemisel saada riigi õigusabi, siis on vajalik tal pöörduda vastava taotlusega kohtu poole.

III 22.01.2015

Aukohus arutas riigi õigusabi saaja kaebust ja selgitas välja, et vandeadvokaadile heidetati ette:

- 1) eetikakoodeksi § 8 lõike 1 rikkumist, sest kaebajale jäi mulje, et advokaat tegutses vastaspoole huvides, suulistel konsultatsioonidel kallutas advokaat kaebajat kompromissile, mis oli kasulik vastaspoolele, kuid kaebajale vastuvõtmatu; advokaat otsivat seadustest vaid vastaspoolele kasulikke paragrahve ning blokeeris kaebaja õigustatud initsiatiive omandiõiguste kaitseks, tugevdades seega kostjate positsiooni ja kahjustades kaebaja omi;
- 2) eetikakoodeksi § 8 lõikes 2 sätestatud kohustuste eiramist, sest advokaat ei süvenenud vajalikul määral asja sisusse ega dokumentaalsetesse tõenditesse, kohtuistungiks oli advokaat ette valmistumata ja istungil oli advokaat passiivne;
- 3) eetikakoodeksi § 14 lõikes 4 sätestatud nõuete eiramist, kuna advokaat ei selgitanud piisaval määral jooksvaid sündmusi ja võimalikke tagajärgi, viivitas kostjate poolt tuvastushagile antud vastuste esitamisega kaebajale, kaebaja e-kirjadele vastas advokaat eesti keeles ning suuliselt oli kaebajal advokaadiga praktiliselt võimatu ühendust saada.

Aukohus leidis, et kaebuses esitatud väited võimalike minetuste kohta eetikakoodeksi § 8 lõike 1, § 8 lõike 2 ja § 15 lõike 4 rikkumise osas ei leidnud kinnitust. Etteheited seoses asjaoluga, et advokaat ei tegutsenud kaebaja huvides, olid üldsõnalised. Aukohus selgitas, et selleks, et aukohus saaks tuvastada distsiplinaarsüüteo toimepanemist, peab kaebuses olema ära näidatud, milles taotluse aluseks olevad advokaadi poolt kutse-eetika normide rikkumised seisnevad, st millele konkreetsetel tuginedes kaebaja väidab, et advokaat tegutses vastaspoole huvides ja ei tegutsenud kliendi huvides. Advokaat lükkas oma selgitustes kõik väited usaldusväärselt ümber ja aukohtul polnud alust kahelda advokaadi väidetes. Samuti nähtus aukohtule esitatud 19.12.2014 Viru Maakohtu kirjast, et kohus oli jätnud kaebaja taotlused menetluse peatamiseks ja advokaadi taandamiseks rahuldamata. Samuti nähtus advokaadi kirjalikest selgitustest, et advokaat oli kaebajaga kohtunud korduvalt. Aukohtul ei olnud alust arvata, et nende kohtumiste raames ei oleks advokaat piisavalt selgitanud menetluse käiku või selle tagajärgi, ega teinud seda kaebajale arusaadavas keeles. Aukohus selgitas kaebajale, et menetlusdokumendid tuleb kohtule esitada eestikeelsena ja advokaadil puudub kohustus tõlkida riigi õigusabi saajale kõiki menetlusdokumente. Advokaat lükkas ümber ka väited, et ta viivitas kostjate poolt tuvastushagile antud vastuste esitamisega kaebajale ning aukohtul ei olnud alust kahelda advokaadi väidetes.

IV 12.02.2015

Aukohus arutas kliendi vastaspoole kaebust ja selgitas välja, et vandeadvokaadile heidetati ette eetikakoodeksi § 22 lõike 1 ja lõike 2 rikkumist, kuna advokaat esitas oma pretensiooni reedel tööpäeva lõpus ja nõudis vastust esmaspäevaks, asudes nädala algu-

ses pretensiooni levitama asjasse mitte puutuvatele inimestele ning avalikult läbi sotsiaalvõrgustiku Facebook. Samuti põhjusel, et advokaadi poolt koostatud pretensioon sisaldas laimavaid valeväiteid, faktivigu ning väiteid, millel puudus igasugune dokumentaalne põhi.

Aukohus leidis, et kaebuses esitatud väited võimalike minetuste kohta eetikakoodeksi § 22 lõike 1 rikkumise osas ei leidnud kinnitamist. Advokaat oli oma selgitustes toonud välja, et ei tema ega advokaadibüroo ei levitanud pretensiooni teksti asjasse mittepuutuvatele isikutele. Aukohtul polnud alust kahelda advokaadi väidetes. Aukohus leidis, et kuna eetikakoodeksi § 8 lõike 1 kohaselt peab advokaat õigusteenuse osutamisel tegutsema üksnes kliendi huvides ja on kohustatud kasutama kliendi huvides kõiki vahendeid ja viise, mis ei ole vastuolus seadusega ja kutse-eetika nõuetega, säilitades au ja väärikuse, siis ei ole advokaadile etteheidetav tähtaja valik, mida ta peab vajalikuks anda kliendi vastaspoolele rikkumise kõrvaldamiseks. Samuti ei tuvastanud aukohus eetikakoodeksi § 22 lõike 2 rikkumist. Advokaat tõi oma selgitustes välja, et klient edastas advokaadibüroole informatsiooni ja materjalid ning kliendi poolt edastatu põhjal koostati pretensioon. Eetikakoodeksi § 14 lõike 5 kohaselt ei ole advokaat kohustatud kontrollima kliendi poolt talle usaldatud teabe õigsust ja advokaat ei vastuta kliendi poolt talle esitatud andmete tõe vastavuse eest. Aukohus leidis, et advokaat täitis eetikakoodeksi kohaselt oma tööülesandeid. Aukohtu hinnangul oli etteheide seoses asjaoluga, et pretensioon sisaldab valeväiteid ja faktivigu, üldsõnaline. Kaebuses ei viidatud mitte ühelegi konkreetsele valeväitele või faktiveale, millest vandeadvokaat oleks pidanud olema teadlik.

V 26.02.2015

Aukohus arutas kohtumääruses toodut ja selgitas välja, et peamine asjaolu, miks vandeadvokaat RÕS § 20 lõike 3¹ alusel riigi õigusabi andmisest kõrvaldati, seisnes eetikakoodeksi § 14 lõike 3 rikkumises, kuna advokaat oli kliendi järelepärimistele vastanud põhjendamatu viivitusega, samuti oli ta olnud hooletu selgitamiskohustuse täitmisel ning kohtule ei nähtunud, et advokaat oleks kliendiga suheldud omal initsiatiivil.

Aukohtule nähtuvalt oli advokaat võtnud vastu ülesande osutada riigi õigusabi 05.06.2014. 11.06.2014 kohtus advokaat riigi õigusabi saajaga ja 03.07.2014 koostas advokaat ettepaneku vastaspoolele, millele sai advokaat vastuse 14.07.2014. 08.08.2014. a teavitas riigi õigusabi saaja advokaati, et viibib Eestist eemal 13.–25.08.2014. 29.09.2014. a saatis advokaat riigi õigusabi saajale kooskõlastamiseks hagiavalduse projekti. Aukohus tõdes, et advokaat oli riigi õigusabi osutamise raames teinud küll järjepidevalt erinevaid toiminguid riigi õigusabi osutamiseks, kuid leidis siiski, et õigusabi osutamine ei ole toimunud mõistliku aja jooksul. Aukohus asus seisukohale, et advokaat, võttes täitmiseks riigi õigusabi ülesande, peab pärast tellimuse vastuvõtmist võtma viivitamatult ühendust kliendiga ja asuma osutama riigi õigusabi. Riigi õigusabi osutamise raames tehtud toimingute vaheline aeg ei tohi olla ebamõistlik – aukohus pidas antud juhul ebamõistlikuks aega, mis jäi potentsiaalselt vastaspoolelt ettepanekule vastuse saamise ja hagiavalduse projekti kooskõlastamiseks edastamise vahele. Aukohus juhtis advokaadi tähelepanu advokatuuri juhatuse poolt 25.02.2014 kinnitatud riigi õigusabi osutamise juhendi § 6 lõikele 2 ning selgitas, et juhul, kui

erinevate menetlustoimingute vahele on jäämas mistahes põhjustel ebamõistlik aeg, siis on advokaadi kohustus selgitada riigi õigusabi saajale õigusabi osutamise ajalist graafikut ja töökorraldust.

VI 26.03.2015

Aukohus arutas riigi õigusabi saaja kaebust ja jõudis seisukohale, et vandeadvokaadi abile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lõike 2 rikkumist, kuna advokaat esitas hagiavalduse hilinenult, ning eetikakoodeksi § 14 lõike 2¹ rikkumist, sest advokaat ei selgitanud kliendile hagist loobumiste üksikasju.

Aukohus selgitas välja, et vandeadvokaadi abil tekkis kohustus osutada riigi õigusabi 12.05.2014. Arvestades asjaolu, et kaebaja oli asjakohase enampakkumise akti isiklikult allkirja vastu kätte saanud 11.02.2014 ja enampakkumise akti kättetoimetamisest alates tuleb 30 päeva jooksul esitada kohtule hagi enampakkumise kehtetuks tunnistamiseks, siis ei saa advokaadile ette heita, et ta ei esitanud hagiavaldust tähtaegselt, kuivõrd temal tekkis kohustus osutada õigusabi alles 12.05.2014. Seega ei leidnud kinnitust, et advokaat oleks rikkunud eetikakoodeksi § 8 lõikes 2 sätestatud kohustust. Samuti ei tuvastanud aukohus, et advokaat oleks rikkunud eetikakoodeksi § 14 lõiget 2¹. Advokaat oli oma selgitustes kõik väited usaldusväärselt ümber lükanud ja aukohtul polnud alust kahelda advokaadi väidetes. Asjaoludest ei nähtunud, et advokaat oleks oma tegevusega kaebuse esitaja huve kahjustanud või jätnud tema õigused kaitseta.

VII 26.03.2015

Aukohus arutas justiitsministri kaebust ja jõudis seisukohale, et vandeadvokaadi abile heideti ette advokatuuriseaduse § 40 lõike 2 rikkumist, kuna advokaat allkirjastas hagi, milleks tal pädevust ei olnud.

Perekonnaseadus näeb ette kaks erinevat nõuet – isaduse vaidlustamine ja isaduse tuvastamine. Kui isaduse vaidlustamise nõudes võib hagi esitada üksnes isiklikult, siis isaduse tuvastamise hagi osas sellist erinormi ette nähtud ei ole. Seega oli advokaat õigustatud allkirjastama isaduse tuvastamise nõuet, küll aga mitte isaduse vaidlustamise nõuet. Aukohtu materjalidest selgus, et enne riigi õigusabi osutamist oli isik ise esitanud 13.09.2013 hagi isaduse vaidlustamiseks, kuid vale isiku vastu. Lisaks oli isik ise esitanud 09.12.2013 uue hagi isaduse vaidlustamiseks ja see oli esitatud õige isiku vastu. Aukohus selgitas välja, et vandeadvokaadi abi asus antud asjas riigi õigusabi osutama 07.03.2014.

I 07.04.2014 esitatud menetlusdokument

Advokaat selgitas aukohtule, et kui tema asus riigi õigusabi osutama, siis ta leidis, et põlvnemise vaidlustamise nõue ei ole perspektiivikas, kuivõrd lapse sünniakti kantud isa elukoht oli teadmata, ning võttis vastu otsuse, et lisaks kliendi poolt esitatud hagile põlvnemise vaidlustamise nõudes, tuleb esitada hagiavaldus isaduse tuvastamise nõudes. Advokaat koostas ja allkirjastas hagiavalduse isaduse tuvastamiseks 07.04.2014. Ringkonnakohtu määruse kohaselt oli vandeadvokaadi abi esitanud 07.04.2014 riigi

õigusabi korras hagi isaduse tuvastamiseks ja vanema kande vaidlustamiseks. Aukohus uuris 07.04.2014 esitatud hagiavaldust, mis oli allkirjastatud vandeadvokaadi abi poolt, ja tuvastas, et hagiavalduse pealkiri sisaldas viiteid isaduse tuvastamise ja vanema kande vaidlustamise nõuetele. Advokaat oli antud hagiavalduses taotlenud hagejale loa andmist, et vaidlustada teise mehe isadus. Samuti paluti hagiavalduses tuvastada, et laps põlvneb hagejalt ja et hageja on lapse bioloogiline isa. Võttes arvesse advokaadi poolt esitatud hagiavalduse taotlusi (eelkõige, et advokaat taotles anda hagejale luba vaidlustada teise mehe isadus) ja teksti ning asjaolu, et riigi õigusabi saaja esitas 13.09.2013 ja 09.12.2013 kohtule hagiavaldused isaduse vaidlustamiseks, leidis aukohus, et vandeadvokaadi abi allkirjastas hagiavalduse, mis oli mõeldud isaduse tuvastamiseks, mitte aga isaduse vaidlustamiseks, ning taotles, et antaks luba hageja juba esitatud hagiavalduste menetlemiseks. Arvestades asjaolu, et vandeadvokaadi abi esitas hagiavalduse isaduse tuvastamiseks, mille puhul ei ole ette nähtud erinormi isikliku allkirjastamise osas, siis ei leidnud aukohus, et selles osas oleks vandeadvokaadi abi pannud toime distsiplinaarsüüteo.

II 03.07.2014. a esitatud menetlusdokument

Tulenevalt maakohtu määrusest oli vandeadvokaadi abi esitanud 03.07.2014 veel ühe hagi isaduse tuvastamiseks ja vanema kande vaidlustamiseks. Aukohus uuris 03.07.2014 esitatud hagiavalduse teksti, mis oli allkirjastatud vandeadvokaadi abi poolt, ja tuvastas, et see on suuresti samasisuline kui 07.04.2014 esitatud menetlusdokument ning seega leidis aukohus, et ka selle juures oli vandeadvokaadi abi soovinud esitada uue hagiavalduse isaduse tuvastamiseks, mitte aga isaduse vaidlustamise nõuet. Seega ei leidnud aukohus, et selles osas oleks vandeadvokaadi abi pannud toime distsiplinaarsüüteo.

VIII 26.03.2015

Aukohus arutas riigi õigusabi saaja kaebust ja selgitas välja, et vandeadvokaadi abile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lõikes 1 sätestatud nõude eiramist, kuna advokaat oli esitanud apellatsioonkaebuse ja selle täienduse hoolimata riigi õigusabi saaja sellekohasest keelust. Lisaks sisaldas apellatsioonkaebus ja selle täiendus ebaõigeid andmeid ja oli koostatud riigi õigusabi saaja õigusi kahjustavalt.

Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses eetikakoodeksi § 8 lõike 1 rikkumist. Seoses etteheitega, et advokaat esitas apellatsiooni hoolimata kaebaja keelust, selgitas aukohus, et see väide on asjakohatu. Nimelt selgitas advokaat, et menetluse lõppemisel maakohtus ei olnud tema kaitsealune nõus andma talle allkirja selle kohta, et ta ei soovi maakohtu lahendit vaidlustada. Aukohus juhtis kaebuse esitaja tähelepanu, et vastavalt KrMS § 16 lg 2 on advokaat kriminaalmenetluses iseseisev menetlusosaline, mitte süüdistatava esindaja, nagu ekslikult väidetakse. Olukorras, mil advokaat näeb kohtulahendi edasikaebamises perspektiivi, on ta kohustatud kaebuse esitamiseks ja ei ole seejuures seotud kliendi positsiooniga materiaal- ja menetlusõigusnormide tõlgendamisel. Aukohus on varasemalt korduvalt rõhutanud põhimõtet, mille kohaselt saab advokaat kriminaalasjades jätta kohtulahendile edasikaebuse esitamata üksnes juhul, kui selleks on kliendi kirjalikult taasesitatavas vormis sellekohane seisukoht ja advo-

kaat ei näe perspektiive vaidlustuse esitamiseks. Aukohus nõustus advokaadi seisukohaga, et kui advokaat on selgitanud kliendile, et vastava kirjaliku kinnituse mitteesitamisel on ta kohustatud apellatsiooni esitama, siis järelikult klient vähemalt kaudselt soovis apellatsiooni esitamist.

Samuti ei leidnud kinnitust väited, et advokaat tegutses kaebaja õigusi kahjustavalt ja esitas apellatsioonkaebuses valeandmeid. Advokaat lükkas oma selgitustes kõik väited usaldusväärselt ümber ja aukohtul polnud alust kahelda advokaadi väidetes.

IX 26.03.2015

Aukohus uuris prokuratuuri poolt esitatud kaebust ja sellele lisatud materjale ning advokaadi kirjalikke selgitusi. Aukohus jõudis seisukohale, et vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lõike 2 rikkumist, kuna advokaat esitas arestimaja töötajatele tegelikkusele mittevastavaid andmeid selleks, et tal võimaldataks kohtuda isikuga X, seejuures võis vandeadvokaadi soov X-iga kohtumisel olla informatsiooni kogumine teiste X-i kuritegudega seotud isikute huvides.

Aukohtule esitatud selgitusest nähtus, et vandeadvokaat esitles end arestimaja töötajatele X-i kaitsjana, kuivõrd kliendid lubasid sõlmida temaga kokkuleppe, kui X nõustub sellega, et advokaat hakkab teda kaitsma. Lisaks selgitas advokaat, et mitte keegi, sh arestimaja töötajad, ei teavitanud advokaati, et X-ile oleks mingeid piiranguid kohaldatud. Arvestades eelnimetatud kahte asjaolu, mida aukohus pidas usutavaks, ja asjaolu, et advokaadil on õigus kohtuda ka oma potentsiaalse kliendiga ning selles osas ei tulene seadustest mingeid erinõudeid kinnipidamisasutuses viibivate isikute osas, ei leidnud aukohus, et advokaadi tegevuses esineksid distsiplinaarsüüteo tunnused. Aukohus selgitas, et on loomulik, et enne, kui advokaat sõlmib isikuga kokkuleppe tema esindamiseks mistahes menetluses, kohtutakse kliendiga ja advokaat selgitab välja, ega ei esine asjaolusid, mis välistaksid ülesande vastuvõtmise.

X 09.04.2015

Aukohus uuris Kaitsepolitseiameti poolt esitatud kaebust ning tuvastas, et vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lõikes 2 sätestatud nõuete eiramist, kuna advokaat ei nõustunud hoolt kandma kaitsealuse hügieenitarvete jms eest ning eetikakoodeksi § 12 lõike 4 rikkumist, sest vahistamismääruse teatavakstegemise hetkeks oli advokaat kohtusaalist lahkunud.

Aukohus ei leidnud, et vandeadvokaadi tegevuses oleks esinenud distsiplinaarsüüteo tunnuseid ning et ta oleks rikkunud eetikakoodeksit. Aukohus selgitas, et advokaadi kutsetegevuseks on õigusteenuse osutamine advokaadibüroo kaudu ning AdvS § 40 lõige 1 sätestab, et õigusteenus on kutsetegevusena õigusnõustamine, isiku esindamine või kaitsmine kohtus, kohtueelses menetluses või mujal ning isikule dokumendi koostamine ja tema huvides muu õigustoimingu tegemine. Seega ei olnud aukohtu hinnangul advokaadil kohustust kanda hoolt kaitsealuse hügieenitarvete jms eest. Aukohus selgitas, et KrMS § 217 lõike 10 kohaselt antakse kahtlustatavana kinnipeetavale võimalus teatada kinnipidamisest oma valikul vähemalt ühele oma lähedasele menetleja

kaudu ning aukohtu hinnangul on see vajalik muuhulgas selleks, et kaitsealuse lähedased saaksid hoolt kanda selle eest, et kahtlustataval oleks olemas hügieenitarbed ja muud vajalikud esemed.

Seoses kohtuistungilt lahkumisega selgitas advokaat, et viibis vahistamisel kell 13.00–13.50, kuna tal oli vaja jõuda eelnevalt kokkulepitud menetlustoimingule vanglasse kell 14.00. Advokaadi selgituste kohaselt lahkus ta kohtuistungilt kokkuleppel kliendi ja kohtunikuga. Arvestades, et advokaat oli lahkumise kliendi ja kohtunikuga kokku leppinud, ei nähtunud aukohtule, et advokaat oleks oma tegevusega kaitsealuse huve kahjustanud või jätnud tema õigused kaitseta.

XI 15.04.2015

Aukohus uuris kohtuniku kaebust, milles heideti vandeadvokaadi vanemabile ette eetikakoodeksi § 20 lõike 1 rikkumist, kuna advokaadi klient esitas kohtule kirjalikud kohtukõne teesid koos illustreerivate näidistega pangakonto väljavõtetest, milles oli kohtuniku nimi. Seda pidas kohus lubamatuks, kohut solvavaks ja hea kohtupidamise tava piire ületavaks.

Kõnealuse kohtuistungil protokollist ei nähtunud aukohtule, et vandeadvokaadi vanemabi oleks kohtuistungil võtnud sõna ning samuti pole kohtuistungil ajal kohtunik pöördunud advokaadi poole seoses esitatud dokumentidega. Advokaat kinnitas aukohtule, et klient ise oli koostanud kirjaliku kaitsekõne ja esitas selle koos kahe illustreeriva lisaga kohtule. Antud dokumentide sisu ning nende esitamist kohtule klient advokaadiga ei kooskõlastanud ja advokaat nendest teadlik ei olnud. Tuginedes eeltoodule ei leidnud aukohus, et advokaadi tegevuses esineksid distsiplinaarsüüteo tunnused. Aukohus leidis, et advokaadil ei ole võimalik anda kliendile nõu mitte esitada või keelata klienti esitamast mingeid dokumente olukorras, kus ta ei ole nendest asjaoludest teadlik. Advokatuuriseaduse § 43 lõike 4 kohaselt ei või advokaati tema ülesannete täitmise tõttu samastada kliendi või tema kohtuasjaga ning seega ei saanud ka antud dokumentide esitamine kohtule olla etteheidetav advokaadi tegevusele.

XII 07.05.2015

Aukohus arutas riigi õigusabi saaja kaebust ning tuvastas, et advokaadile heidetakse ette eetikakoodeksi § 14 lõike 3 rikkumist, kuna kaebuse esitamiseni ei olnud valminud lõplikku versiooni hagiavaldusest ning seda ei oldud esitatud kohtule. Samuti heideti advokaadile ette eetikakoodeksi § 14 lõike 4 rikkumist, sest kaebaja pöördus korralduselt advokaadi poole, kuid enamasti kontakti saada ei õnnestunud.

Olgugi, et antud riigi õigusabi asi ei pruukinud olla aegkriitiline ja oli oma olemuselt keerukas, ei pidanud aukohus siiski mõistlikuks, et advokaat, olles riigi õigusabi ülesande võtnud vastu 08.07.2014, ei olnud aukohtu 07.05.2015 istungini kohtusse hagi esitanud. Aukohus ei pidanud vabandavaks ka asjaolu, et advokaat oli edastanud kliendile hagiavalduse projekti 19.02.2015, kuid ei olnud tagasisidet saanud. Aukohus juhtis advokaadi tähelepanu vajadusele olla kliendiga suhtlemisel aktiivsem. Kui advokaadile nähtub, et ta ei ole menetlusdokumendi osas mõistliku aja jooksul tagasi-

sidet saanud, siis peaks advokaat ise uuesti kliendi poole pöörduma ja selgitama välja kliendi seisukoha, arvestusega, et menetluskohustus saaks kohtule esitatud mõistliku aja jooksul. Aukohus ei pidanud antud juhul vajalikuks advokaati distsiplinaarkorras karistada ja piirdus advokaadi tähelepanu juhtimisega eeltoodud asjaoludele.

Kaebuses esitatud väited võimalike minetuste kohta eetikakoodeksi 14 lg 4 rikkumise osas ei leidnud kinnitamist. Advokaat tõi selgitustes välja, et on korduvalt suhelnud kaebajaga e-posti ja telefoni teel ning samuti oli kaebajaga korduvalt kohtunud. Aukohtul polnud alust kahelda advokaadi väidetes.

XIII 07.05.2015

Aukohus uuris riigi õigusabi saaja kaebust ning jõudis seisukohale, et vandeadvokaadile heideti ette:

- 1) riigi õigusabi osutamise juhendi § 6 lõike 1 eiramist, kuna esimene kohtumine advokaadiga jäi napiks 10 minutiks ning kuna advokaat saatis kauplusele kirja alles 05.02.2015, kuigi selle saatmises oli kokku lepitud 10.12.2014;
- 2) eetikakoodeksi § 8 lõike 2 rikkumist, sest advokaat lubas teha järelepärimise Tarbijakaitseametile, kuid ei teinud seda. Samuti jättis advokaat kaebajale edastamata lubatud seaduse sätte ning vastas kliendi päringule seoses asjade kohtusse jõudmisega, et mingit kohut ei tule;
- 3) eetikakoodeksi § 14 lõike 4 rikkumist, kuna advokaat lubas korduvalt võtta ühendust, kuid seda ei toimunud.

Aukohus leidis, et isegi kui kokkulepitud kohtumine kliendiga peaks muutuma muudest asjaoludest tingituna lühikeseks, siis peab advokaat veenduma, et klient ei pea vajalikuks leppida kokku uut kohtumist. Samuti leidis aukohus, et kui õigusdokumendi koostamises lepidi kokku 10.12.2014, siis on ebamõistlik saata see välja pea kaks kuud hiljem. Aukohus juhtis advokaadi tähelepanu vajadusele hinnata realselt oma töökoormust ja võtta ülesandeid täitmiseks vastu vastavalt võimekusele. Sealjuures tuleks arvestada asjaoluga, et vastuvõetud ülesanded võivad kaasa tuua täiendavaid ülesandeid.

Seoses eetikakoodeksi § 8 lõike 2 täitmisega ei olnud advokaat aukohtu hinnangul kasutanud seni kõiki viise ja vahendeid, et kliendi huve paremini kaitsta. Seetõttu taunis aukohus advokaadi tegevusetust ning juhtis tema tähelepanu vajadusele pöörduda kohtusse või Tarbijakaitseametisse. Lisaks juhtis aukohus advokaadi tähelepanu vajadusele olla edaspidi hoolsam, st kui kliendiga on lubatud ühendust võtta mingi aja jooksul, siis peaks advokaat seda ka tegema. Isegi juhul, kui advokaadile ei ole mõistliku aja jooksul saabunud vastust, pärast mida on advokaat lubanud kliendiga ühendust võtta, peaks advokaat siiski hoidma klienti kursis ülesande täitmisega seonduvate asjaoludega, sh teavitama klienti, et vastust, mida advokaat kliendilt ootab, ei ole veel saabunud.

XIV 14.05.2015

Aukohus arutas riigi õigusabi saaja kaebust ja selgitas välja, et vandeadvokaadile heideti ette muuhulgas eetikakoodeksi § 13 lõike 1 rikkumist, kuna advokaat oli varase-

malt esindanud teises kriminaalasjas isikut, kes kaebajaga seotud kriminaalmenetluses oli kannatanu.

Aukohus tõi välja, et advokatuuriseaduse § 44 lõige 4 ja eetikakoodeksi § 13 lõige 1 seostavad õigusabi osutamise keelu sama asjaga, mistõttu iseenesest pole välistatud kahe vastuoluliste huvidega isiku esindamine erinevates asjades. Aukohus tuvastas, et vandeadvokaat ei ole esindanud kaebajat ja kannatanut samas asjas. Advokaat tõi oma kirjalikes selgitustes välja, et ta on kannatanut esindanud umbes 10 aastat tagasi eraldiseisvas kriminaalasjas. Seega ei tuvastanud aukohus eetikakoodeksi § 13 lõike 1 rikkumist, kuid juhtis advokaadi tähelepanu asjaolule, et advokaat peab nii kliendilepinguid sõlmides kui ka riigi õigusabi infosüsteemist tellimusi vastu võttes hoidma ära võimaluse ka näiliseks huvide konfliktiks võimaluseks. Näiteks võiks taoliste juhtumite esinemisel advokaat oma klienti informeerida, et ta on kunagi osutanud õigusteenust isikule, kellega praeguse kaitsealuse huvid võivad olla vastuolus.

XV 10.06.2015

Aukohus uuris kohtumäärust ning jõudis seisukohale, et advokaadile on etteheidetav riigi õigusabi seaduse § 19 lõike 1 rikkumine, kuna advokaat ei osutanud riigi õigusabi kuni asja lõpliku lahendamiseni.

Maakohtu määruse kohaselt oli vandeadvokaat teatanud, et ta ei saa kohtuistungitel osaleda, kuna tal on samale ajale määratud juba teised kohtuistungid ning palus enda asemele määrata teine kaitsja. Aukohus taunis vandeadvokaadi tegevust, kuivõrd ta oli lõpetanud riigi õigusabi osutamise enne asja lõplikku lahendamist. Vastavalt RÕS § 19 lõikele 1 kui advokaat on asunud riigi õigusabi korras õigusteenust osutama, on ta kohustatud seda tegema kuni asja lõpliku lahendamiseni, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. RÕS § 20 sätestab advokaadi vahetamise alused, kuid kohtuistungite aegade mittesobivust seal sätestatud ei ole. Aukohus juhtis vandeadvokaadi tähelepanu, et KrMS § 44 lõike 1 kohaselt võib ajavahemikuks, mil kaitsja osavõtt kriminaalmenetlusest on takistatud, kaitsja nimetada enda asemele kriminaalmenetluse asenduskaitsja. Asenduskaitsja nimetamise kohustus on eelkõige advokaadil.

XVI 11.06.2015

Aukohus arutas kohtumääruses toodut ning selgitas välja, et vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 20 lõike 2 rikkumist, kuivõrd advokaat ei ilmunud üldmenetluse kohtuistungile. Kuivõrd KrMS § 45 lõike 4 kohaselt on kaitsja osavõtt kriminaalmenetlusest menetlusest kohustuslik, siis seoses vandeadvokaadi kohtuistungile mitteilumusega, oli kohus kohustatud kohtuistungile edasi lükkama. Kohtumäärusest nähtus, et kuigi asjas toimunud eelistungil osales asenduskaitsja, kooskõlastati kohtuistungile toimumise ajad vandeadvokaadiga telefoni teel. Seega oli kaitsja teadlik kohtuistungile toimumise ajast ja kohast, kuid ei teavitanud kohut oma istungile ilmuma jätmisest. Lisaks ei olnud tal esitada kohtule mõjuvat põhjust istungile ilmumata jätmise kohta. Arvestades eeltoodut leidis aukohus, et vandeadvokaat rikkus eetikakoodeksi § 20 lõiget 2. Arvestades konkreetseid asjaolusid, eelkõige vandeadvokaadi vabandamist, ei pidanud aukohus vajalikuks vandeadvokaati distsiplinaarkorras karis-

tada, vaid juhtis tema tähelepanu vajadusele olla edaspidi kohtuistungite aegade ülesmärkimise ja toimumise osas tähelepanelikum. Aukohus märkis, et kui kohtuistungit toimumise aeg on eelnevalt kokku lepitud ja kohus ei ole istungikutset edastanud, siis peaks advokaat ise olema aktiivne pöördumaks kohtu poole kutse saamiseks või jälgima kohtuistungite kalendreid.

XVII 11.06.2015

Aukohus arutas riigi õigusabi saaja kaebust ja selgitas välja, et vandeadvokaadi vanemabile heideti ette eetikakoodeksi § 14 lõikes 4 sätestatud nõuete eiramist, kuivõrd advokaat ei olnud kuni kaebuse esitamiseni võtnud ühendust riigi õigusabi saajaga. Samuti ei olnud advokaat edastanud ühtegi selgitust ega dokumenti ning kaebaja ei olnud kordagi advokaati näinud, kuigi advokaat oli korduvalt lubanud riigi õigusabi saajaga kohtuda.

Aukohtu hinnangul ei leidnud kinnitust väited, et advokaat ei võtnud kaebajaga ühendust ning et advokaat ei edastanud kaebajale ühtegi selgitust või dokumenti. Eelneva kahe etteheite osas oli advokaat edastanud aukohtule riigi õigusabi saaja enda poolt allkirjastatud riigi õigusabi tasude kindlaksmääramise taotluse, milles oli deklareeritud, et advokaadi ja kaebaja vahel oli toimunud telefoninõupidamine. Samas ei leidnud aukohus, et normaalse riigi õigusabi osutamise osaks on suhtlemine kliendiga vaid telefoni vahendusel. Aukohus pidas vajalikuks märkida, et riigi õigusabi korras õigusteenuse kvaliteedi tagamiseks on vajalik vähemalt ühekordne advokaadi ja riigi õigusabi saaja vaheline kohtumine. Aukohus, arvestades konkreetseid asjaolusid, ei pidanud vajalikuks advokaati distsiplinaarkorras karistada, kuid juhtis advokaadi tähelepanu vajadusele edaspidi riigi õigusabi saajatega ka kohtuda, mitte üksnes piirduda suhtlemisega telefoni teel või muul virtuaalsel viisil.

XVIII 30.07.2015

Aukohus arutas riigi õigusabi saaja kaebust ja selgitas välja, et vandeadvokaadile heideti ette:

- 1) eetikakoodeksi § 8 lõike 2 rikkumist, kuivõrd vandeadvokaat ei olnud arvestanud kaebaja absoluutset nõuet märkida teistmisavalduses menetluskuludega seonduv ja lisada materjalide hulka ka Riigikohtu esimehe vastuskiri;
- 2) eetikakoodeksi § 14 lõike 4 nõude eiramist, kuna advokaat ei võimaldanud kaebajal tutvuda advokaadi poolt koostatud teistmisavaldusega enne selle esitamist kohtusse.

Aukohus on korduvalt avaldanud seisukohta, et kaitsja peab pidama enne menetluskulude dokumendi kohtule esitamist nõu kaitsealusega, selgitades mh, millistele argumentidele kavatseb kaitsja kaebuses tugineda ja nõupidamise käigus peab kaitsja välja selgitama, milliste argumentide kaebuses väljatoomist soovib kaitsealune. Kui advokaat leiab, et need argumentid on vastuolus seadusega või kutse-eetika nõuetega, siis tuleb seda kaitsealusele selgitada. Advokaat tõi oma selgitustes välja, et oli kaebajale selgitanud, et menetluskulud pole kriminaalasja teistmise õiguslikuks aluseks. Seega täitis advokaat oma selgitamiskohustuse kliendi ees ning aukohtul polnud alust advokaadi väidetes kahelda.

Seoses menetluskohustuste kooskõlastamisega juhtis aukohus advokaadi tähelepanu, et riigi õigusabi korras kvaliteetse õigusteenuse osutamiseks on eelduslik menetluskohustuste kooskõlastamine kaitsealusega või vähemalt menetluskohustustest koopia edastamine. Arvestades konkreetseid asjaolusid, ei pidanud aukohus siiski vajalikuks advokaati distsiplinaarkorras karistada, vaid pöördus üksnes sellele asjaolule tähelepanu juhtimisega.

XIX 30.07.2015

Aukohus arutas lapse ema poolt lapse esindaja tegevuse peale esitatud kaebust, kus heideti advokaadile ette:

- 1) eetikakoodeksi § 8 lg 2 rikkumist, kuivõrd advokaat ei kuulunud ära lapse arvamust ega huvitunud lapsest ning kohtuistungil rääkis ümber vaid kohtuniku juttu;
- 2) eetikakoodeksi § 22 lõikes 1 sätestatud nõude rikkumist, kuna advokaat olevat kaebajat sõimanud.

Aukohus asus seisukohale, et kui tsiviilmenetluse seadustiku kohaselt on kohustus kohtul ära kuulata vähemalt 10-aastane laps isiklikult, siis samataoline kohustus kohaldub ka advokaadile. Kuivõrd kõnealusel juhtumil oli laps 5-aastane, siis aukohu hinnangul puudus advokaadil kohustus laps isiklikult ära kuulata ning seega ei olnud ka kaebuses esitatud väited võimalike minetuste kohta advokaadi tegevuses saanud kinnitamist. Samas tõdes aukohus, et kui advokaat osaleb menetluses alaealise lapse esindajana, lähtub advokaat oma tegevuses lapse huvist ning lapse huvid ei pruugi sarnastes vaidlustes alati kokku langeda vanemate huvidega. Seoses etteheitega, et advokaat oli kaebajat sõimanud, leidis aukohus, et kaebaja ei olnud esitanud oma väite tõendamiseks ühtegi tõendit, mistõttu asus aukohus seisukohale, et vasturääkivusi, mida ei ole võimalik üheselt kõrvaldada, tõlgendatakse distsiplinaarsüüteo toimepanemises kahtlustatava isiku kasuks. Seega ei leidnud aukohu hinnangul tõendamist, et advokaat oleks rikkunud eetikakoodeksi § 22 lõiget 1.

XX 06.08.2015

Aukohus arutas riigi õigusabi saaja kaebust ja selgitas välja, et vandeadvokaadi vanemabile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lõikes 2 sätestatu rikkumist, sest advokaat ei selgitanud kaebajale menetlust ja see jäi kaebajale arusaamatuks ning lisaks ei esitanud advokaat kaebust kohtusse õigeaegselt.

Seoses asjaoluga, et advokaat ei olevat kaebajale piisavalt selgitanud lühi- ja kokkuleppemenetluse sätteid, selgitas advokaat aukohule, et enne kohtuistungit oli kaebaja avaldanud, et soovib asja arutamist lühimenetluse sätete järgi, kuid kohtuistungil saabumisel asus kaebaja läbirääkimistesse kokkuleppe osas prokuröriaga. Kuna kokkuleppemenetluses pakutav karistus oli advokaadi hinnangul kaebajale soodsam, siis oli aukohu hinnangul usutav, et advokaat pooldas kokkuleppe sõlmimist ja kriminaalasja arutamist kokkuleppemenetluses. Samuti ei olnud lähtuvalt asjaoludest aukohul alust arvata, et kaitsealusel ei oleks pidanud tekkima arusaamist, et tema asja arutatakse kokkuleppemenetluses, mitte lühimenetluses. Seega ei leidnud aukohus, et advokaadi tegevuses oleksid esinenud distsiplinaarsüüteo tunnused.

Seoses Riigikohtule mittetähtaegse kaebuse esitamisega märkis aukohus, et vastavalt kriminaalmenetluses kaitsjana riigi õigusabi osutamise juhendi § 25 lõikele 3 võib kaitsja jätta kohtulahendile edasikaebuse esitamata üksnes juhul, kui selleks on kaitsealuse kirjalikult taasesitatavas vormis luba ja kaitsja ei näe perspektiivi kaebuse esitamiseks. Aukohus oli iseenesest nõus advokaadi seisukohaga, et on loogiline eeldada, et kaitsealune on rahul kokkuleppemenetluse tulemusega, sest vastasel juhul ta ei oleks kokkulepet sõlminud, kuid see ei tähenda aukohtu hinnangul automaatselt, et kaitsealune ei pruugi soovida seda vaidlustada. Seega juhtis aukohus advokaadi tähelepanu vajadusele olla edaspidi hoolsam oma kutsetöös ning alati otsusejärgselt veenduda, et kaitsealusel ei ole soovi esitada kaebust.

XXI 17.09.2015

Aukohus arutas riigi õigusabi saaja kaebust ja selgitas välja, et vandeadvokaadi vanemabile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lõike 2 rikkumist, kuna advokaat ei olnud kaebajale edastanud koopiat toimikus olevatest dokumentidest. Advokaat tõi oma selgitustes välja, et kriminaaltoimik koosnes kolmest köitest ja neist igäüks kandis koopia tegemise keelumärget. Kriminaalmenetluse seadustiku § 224 lõike 10 kohaselt otsustab prokuratuur kaitsjale toimiku ja sellest kõrvaldatud materjali tutvustamisel, kas ja millises ulatuses on kaitsjal lubatud teha toimikust või esitatud materjalidest täiendavaid koopiaid, arvestades isikuandmete kaitse vajadust. Seega on advokaadil koopia tegemisel kohustus järgida prokuratuuripoolseid märkeid ning käesoleval juhul oli advokaat seda ka teinud. Sellest tulenevalt oli advokaat tegutsenud vastavalt kriminaalmenetluse seadustikule ning aukohus ei leidnud, et vandeadvokaadi vanemabi oleks rikkunud eetikakoodeksi § 8 lõiget 2.

XXII 08.10.2015

Vangla poolt aukohtule esitatud teatest nähtuvalt heideti vandeadvokaadi vanemabile ette:

- 1) eetikakoodeksi § 9 lõike 1 rikkumist, sest advokaat käitus vanglasse sisenemisel vangla töötajaga äärmiselt ebaviisakalt ning ei pidanud oluliseks järgida vangla pääsلاس kehtivat korda;
- 2) eetikakoodeksi § 4 lõike 1 rikkumist, sest advokaat andis kinnipeetavaga kokkusaamisel vangistusseadust ja vangla sisekorraeeskirju rikkudes vahistatule, kelle suhtes oli kohaldatud suhtlemise keelde, üle vene-inglise vestlussõnastiku, kaks ümbrikut fotodega ning kirja tüdrukult.

Advokaadi poolt vangla pääsلاس toimunu kohta antud seletustest nähtuvalt oli suhtlus advokaadi ja vangla töötaja vahel normaalne ja natuke naljakas, sest advokaadi küsimus ametniku tuju kohta oli esitatud naljatledes. Aukohtul puudus alus kahelda advokaadi seletustes, millest nähtuvalt oli advokaadi suhtumine vangla töötajasse tekkinud arusaamatusele vaatamata heatahtlik ja viisakas. Ka kaebusest ei nähtu, et advokaat oleks käitunud vangla töötaja suhtes solvavalt või kasutanud ebatsensuurseid väljendeid. Samuti ei nähtu kaebusest, et advokaat oleks rikkunud vangla korda seoses pääsلاس sisenemisega, kuivõrd kaebuse juurde esitatud vangla töötaja ettekandest nähtuvalt siseneti pääsلاسse, pärast advokaadi ja vangla töötaja vahelist vestlust vangla korra

üle, vangla korda järgides. Eeltoodust tulenevalt ei leidnud aukohus, et advokaadi tegevuses vangla pääslasse sisenemisel oleks esinenud distsiplinaarsüüteo tunnuseid.

Seoses keelatud asjade üleandmisega kinnipeetavale tunnistas advokaat et oli teadlik asjade ja esemete üleandmise piirangust, kuid teadis ka seda, et keelatud on üksnes teatud asjade omamine ning tema poolt üle antud asjad ei ole keelatud esemete loetelus. Advokaadi selgitustest nähtuvalt andis ta kinnipeetavale üle üksnes vene-inglise vestlussõnastiku ega olnud teadlik seal vahel olnud fotodest. Advokaat leidis, et need esemed ei ohusta vangla julgeolekut ega kahjusta ka kuidagi turvalisust, nagu on märgitud vangla ettekandes. Aukohus tõdes, et advokaadi poolt üle antud esemed ei ohustanud otseselt vangla julgeolekut ega kahjustanud otseselt turvalisust, kuid see ei õigusta vangistusseaduses ja vangla sisekorraeeskirjas sätestatud piirangute rikkumist. Aukohus nõustus kaebajaga selles, et vangla sisekorraeeskirjade mittetäitmine tõstab vangla julgeolekuriski ning juhtis advokaadi tähelepanu, et advokaadil on kinnipeetavaga suhtlemisel kohustus kinni pidada vangistusseaduses, vangla sisekorraeeskirjas ja muudes seadustes sätestatud kordadest. Otsuse tegemisel võttis aukohus arvesse advokaadi siirast kahetsust ning lubadust, et tulevikus sellised asjad enam ei kordu.

XXIII 08.10.2015

Kohus heitis vandeadvokaadi abile ette eetikakoodeksi § 8 lõike 2 ja § 14 lõike 3 rikkumist, kuna advokaat oli korduvalt jätnud täitmata kohtu korralduse.

Advokaadi selgituste kohaselt esitas ta seisukohad kohtu poolt määratud tähtjaks, kuid ei kontrollinud kirja jõudmist kohtuni. Aukohtul puudus alus kahelda advokaadi väidetes, kuid leidis, et advokaat on kohtule seisukoha esitamisel käitunud hooltult, jättes kontrollimata, kas tema poolt esitatud menetlusdokumendid on kohtuni jõudnud. Aukohus juhtis advokaadi tähelepanu, et menetlusdokumentide edastamisel kohtule on advokaadil kohustus kontrollida ja veenduda dokumendi jõudmises adressaadini. Advokaat peab oma kutsetegevusse suhtuma tähelepanelikult ja hoolikalt, tagamaks oma kliendi huvide parima kaitse.

XXIV 15.10.2015

Aukohus tutvus kohtumääruses toodud asjaoludega ning tuvastas, et vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 20 lõike 1 rikkumist, kui võrd advokaat ei täitnud kohtu korraldusi ning takistas sellega asja kiiret lahendamist.

Aukohus leidis, et kohtu nõuete järjepidev ignoreerimine on lugupidamatu ning väärriks karistamist, kuid võttis asja otsustamisel arvesse asjaolu, et osaliselt oli minetus kohtu korralduste järgimisel tingitud ebasulgusest kliendisuhete jätkumise osas, et advokaat siiralt kahetses kohtu nõuete eiramist ja oli kohtuniku ees sellise käitumise pärast vabandanud. Samuti võttis aukohus arvesse, et advokaati ei olnud varem distsiplinaarkorras karistatud. Seetõttu lõpetas aukohus asja menetlemise karistust määramata, kuid juhtis karmilt advokaadi tähelepanu, et kohtu nõuete pikaajaline ignoreerimine on lubamatu ning edaspidi tuleks sellised olukorrad lahendada koostöös kohtuga, vältimaks kohtumenetluse põhjendamatu venimist.

XXV 15.10.2015

Kohtu teatest nähtuvalt ei ilmunud advokaat kohtuistungile, rikkudes sellega eetikakoodeksi § 20 lõiget 1.

Advokaadi kirjalikest selgitustest nähtuvalt oli istungile mitteilmumine tingitud asjaolust, et advokaadile jäi prokurööri kirjast ekslikult mulje, et kriminaalasi, mille raames istung määrati, oli prokuratuuri tagasi saadetud ning istungit ei toimu. Aukohus leidis, et kohtuistungile mitteilmumine ei ole advokaadi poolt korrektne käitumine, kuid võttis arvesse advokaadi selgitusi, et selline minetus oli tingitud eksitusest ning juhtis advokaadi tähelepanu, et edaspidi tuleb istungi mittetoimumise kahtluse korral istungi toimumise või ärajäämise fakti kohtust kontrollida.

XXVI 05.11.2015

Aukohus tuvastas, et assotsieerunud liikmele heideti muuhulgas ette:

- 1) advokatuuriseaduse § 60 lõike 2 rikkumist, kuna advokaat ei teavitanud kaebajat tema jaoks olulistest ja rahaliste huvide seisukohast tähtsatest seikadest ning esitas kohtus märgatavalt suurema kalkulatsiooni kui lepingu sõlmimisel;
- 2) eetikakoodeksi § 14 lõike 4 rikkumist, kuna ei saanud assotsieerunud liikmelt kohtuotsuse tõlget soome keelde ning jättis enda teada vastaspoole toimingud, mis mõjutasid oluliselt ettevõtte majanduslikku olukorda ja maksejõulisust;
- 3) advokatuuriseaduse § 40 lõike 3 rikkumist, kuna kaebaja küsimusega määrati tegelema advokaadibüroo jurist.

Aukohus ei tuvastanud assotsieerunud liikme tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Aukohtule esitatud dokumentidest nähtuvalt oli advokaadi tunnitasu kokku lepitud poolte vahel sõlmitud lepingus ning assotsieerunud liikme selgituste kohaselt nõustus kaebaja lepingus toodud tasuga rahumeelsete läbirääkimiste käigus. Kuivõrd assotsieerunud liige oli esitanud arved lepingus kokku lepitud tunnitasu suuruses ning kaebaja oli sellise tunnitasu suurusega lepingu sõlmimisel nõustunud, ei tuvastanud aukohus minetusi advokaadi tegevuses. Lisaks märkis aukohus, et lepingu sõlmimisel ei ole üldjuhul võimalik asja lõplikku ajakulu täpselt ette prognoosida, mistõttu võib lõplik tasu suureneda. Küll aga on advokaadil kohustus kliendile selgitada, et tegemist on prognoosiga ning teavitada klienti jooksvalt, kui menetluse kestel saab teatavaks uusi asjaolusid, mis advokaadi töömahtu ja lõplikku tasu suurendavad. Aukohtule esitatud asjaoludest ei nähtunud, et advokaat oleks kaebajat õigusteenuse osutamise mahu suurenemisest teavitanud, samas nähtus kaebusest, et advokaat oli teinud kaebajale kompromissettepaneku, millega nõudis kaebajalt õigusteenuse osutamise eest tasu üksnes algselt prognoositud ulatuses, millest oli maha arvatud kindlustusseltsi poolt hüvitatud summa. Kuivõrd advokaat oli kaebaja ees oma vea heastanud ning teinud ettepaneku tasu vähendamiseks, nõudes kaebajalt tasu üksnes ulatuses, millega kaebaja lepingu sõlmimisel arvestama pidi, ei esinenud advokaadi tegevuses aukohtu hinnangul distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Aukohus juhtis siiski assotsieerunud liikme tähelepanu, et edaspidi tuleks advokaadil klienti jooksvalt teavitada, kui esialgselt prognoositud töömaht ja tasu suurendavad.

Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses ka eetikakoodeksi § 14 lõike 4 rikkumist. Advokaadi selgituste kohaselt anti kaebajale kohtuotsusest soomekeelne kokkuvõte, kuid kogu kohtuotsuse tõlketöö tellimisest kaebaja keeldus. Aukohus leidis, et kui võrd kaebaja on ise soovinud kohtuotsusest üksnes soomekeelset kokkuvõtet ning kaebajal oli võimalik ka ise lasta kohtuotsus tõlkida, olid kaebaja etteheited, nagu oleks advokaat püüdnud raskendada kaebaja arusaamist kohtuotsuse sisust, alusetud. Kaebaja väide, et advokaat oli teadlik vastaspoole toimingutest, mis mõjutasid oluliselt ettevõtte majanduslikku olukorda ja maksejõulisust, olid aukohtu hinnangul paljasõnalised. Kaebaja ei esitanud mistahes tõendeid selle kohta, et assotsieerunud liikmele oleks selline info varem teatavaks saanud ja et ta oli jätnud sellest kaebajat teavitamata.

Seoses kliendi esindamisega advokaadibüroo juristi poolt selgitas assotsieerunud liige, et kaebaja andis volikirja assotsieerunud liikmele, advokaadibüroo juristile ja advokaadibüroole. Aukohus leidis, et olukord, kus kliendile osutab õigusteenust isik, kes ei ole advokaat, ei ole aktsepteeritav ning assotsieerunud liige väärriks karistust, kuid võttis arvesse, et kaebaja oli advokaadibüroo juristile ise volituste andnud ning kui võrd assotsieerunud liikmel puudusid varasemad rikkumised, ei pidanud aukohus assotsieerunud liikme karistamist vajalikuks ning piirdus üksnes tähelepanu juhtimisega, et advokaadibüroo pidaja peab tagama, et kliendile ei osutaks õigusteenust läbi advokaadibüroo isik, kes ei ole advokaat, või ei antaks ühisvolitust õigusteenuse osutamiseks advokaadile ja isikule, kes ei ole advokaat.

XXVII 12.11.2015

Aukohus arutas isiku kaebust, milles heideti vandeadvokaadile ette eetikakoodeksi § 8 lõike 2 rikkumist, kuna advokaat ei esitanud kohtule vajalikke menetlusdokumente ega määranud endale puhkuse ajaks asendajat ning eetikakoodeksi § 20 lõike 1 rikkumist, kuna advokaat ei vastanud kohtunõuetele.

Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses minetusi. Advokaadi poolt aukohule esitatud selgitustest nähtuvalt ei esitanud kaebaja advokaadile nelja kuu jooksul investeringute arvestust ja tõendeid, mis oleks võimaldanud tasaarvelduse vastuväidet esitada ning üürisuhte edasikestmist tõendada. Samuti ei vastanud kaebaja advokaadi e-kirjadele, kus advokaat palus kaebajalt infot kompromisslepingule vastamiseks. Kui võrd kaebaja jättis advokaadile menetlusdokumentide koostamiseks vajalikud materjalid ja alginfo esitamata, ei pidanud aukohus asjakohaseks kaebaja etteheiteid advokaadi suhtes nende dokumentide koostamata jätmise osas. Samuti pidas aukohus asjakohatuks etteheidet kohtuistungis edasilükkamise taotluse esitamata jätmise kohta, kui võrd advokaadi selgituste kohaselt oli selline taotlus kohtule esitatud, kuid see jäeti kohtu poolt tõendamatusesse tõttu tähelepanuta. Advokaadi selgituste kohaselt juhtis ta ka kaebaja tähelepanu, et istungi edasilükkamiseks oli vajalik korrektne tõend, kuid kaebaja ei esitanud sellist tõendit. Kaebaja esitas aukohtule küll arstitõendi, kuid sellega koos edastatud e-kirjast nähtus, et tõend edastati advokaadile alles pärast kaebuse esitamist aukohtule. Seega ei saanud advokaat nimetatud tõendit kohtule enne ka esitada. Aukohus leidis, et advokaadil on kohustus kaitsta kliendi huvisid parimal võimalikul viisil, kuid klient peab ka omalt poolt sellele igakülgset kaasa aitama. Jättes advokaadile vajaliku info ja materjalid esitamata, võtab isik endale riski, et advokaat ei saa kliendi huve maksimaalselt kaitsta.

Seoses kaebaja etteheitega, et advokaat ei määranud endale puhkuse ajaks asendajat, märkis aukohus, et kuivõrd advokaadi puhkuse ajaks ei olnud asjas määratud menetlustähtaegu ning puudusid asjaolud, mille alusel oleks pidanud eeldama selles asjas erakorraliste ja kiireloomuliste probleemide tekkimist, puudus advokaadil vajadus asendaja määramiseks. Lisaks nähtus aukohtule esitatud kirjavahetusest, et advokaat vastas kaebaja pöördumistele ka puhkuse ajal, seega ei pidanud aukohus õigeaks kaebaja väidet, et advokaat puhkuse ajal kaebaja küsimustega ei tegele.

Viru Maakohtu kohtumäärusest nähtuvalt ei olnud advokaat nõuetekohast kirjalikku vastust, mille esitamise tähtaeg esindaja jaoks saabus 13.04.2015, viie ja poole kuu jooksul kohtule jätkuvalt esitanud. Samuti ei järginud advokaat kohtu poolt antud 14-päevast tähtaega vastamaks hageja poolt esitatud haginõude suurendamisele, hagi aluse muutmisele ja kompromissi pakkumisele, ehkki vastava kohtu nõudekirja kättesaamist advokaat kinnitas. Aukohus arvestas asja otsustamisel advokaadi poolt aukohtu istungil antud selgitusi, millest nähtuvalt oli minetus kohtu korralduste järgimisel tingitud asjaolust, et klient ei esitanud advokaadile vastuste koostamiseks vajalikke materjale ja informatsiooni, mistõttu ei saanud advokaat kohtule sisulist vastust koostada. Samuti asjaolu, et advokaati ei olnud varasemalt distsiplinaarkorras karistatud ning advokaat lubas tulevikus selliseid minetusi vältida. Eeltoodust tulenevalt otsustas aukohus advokaadile karistust mitte määrata, kuid juhtis advokaadi tähelepanu, et kohtu pöördumistele tuleb vastata tähtaegselt ning kui kliendist tulenevalt puudub võimalus kohtule sisulise vastuse andmiseks, tuleb seda asjaolu kohtule selgitada, vältimaks kohtumenetluse põhjendamatu venimist.

XXVIII 03.12.2015

Aukohus selgitas välja, et vandeadvokaadile heideti riigi õigusabi saaja poolt ette riigi õigusabi seaduse § 18 lõike 1 rikkumist, kuna advokaat ei olnud pärast riigi õigusabi korras tellimuse vastuvõtmist kaebajaga ühendust võtnud.

Advokaat tunnistas, et oli hooletu, mistõttu jäi tal tellimus põhjendamatu tähelepanuta. Aukohus leidis, et advokaat vääriski karistust, kuid kuna tegemist oli esmakordse juhtumiga, advokaat võttis nimetatud asjaolust teada saades kaebajaga viivitamatult ühendust, vabandas kliendi ees ning asus kohtusse pöördumiseks menetlusedokumente ette valmistama, siis ei olnud advokaadi karistamine otstarbekas. Samuti juhtis aukohus advokaadi tähelepanu, et edaspidi tuleks advokaadil korraldada arvepidamist oma ülesannete osas selliselt, et õigusteenuse osutamine toimuks õigeaegselt.

XXIX 10.12.2015

Aukohus tuvastas, et riigi õigusabi saaja heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 14 lõike 4 ja § 9 lõike 1 rikkumist, kuna advokaat ei edastanud kaebajale kohtuotsust ega küsinud, kas kaebaja soovib apellatsioonkaebuse esitamist, mistõttu jõustus kaebaja jaoks ebasoodne kohtuotsus, ning valetas kohtule.

Oma kirjalikes selgitustes aukohtule möönis advokaat, et oleks pidanud kontrollima, kas kaitsealune on talle posti teel saadetud kohtuotsuse kätte saanud. Mitmete asja-

olude esinemise tõttu (viibimine haiglaravil, tervislik seisund, varasemalt toimunud postisaadetiste kättesaamine kaitsealuse poolt jne) ei suhtunud ta sellesse piisavalt hoolikalt. Aukohus juhtis advokaadi tähelepanu, et advokaat peab õigusteenuse osutamisel olema hoolas ning veenduma, et kliendi jaoks menetluslikult olulised dokumendid jõuaksid temani tähtaegselt. Aukohus võttis arvesse advokaadi siirast kahetsust ning asjaolu, et advokaati ei olnud varem distsiplinaarkorras karistatud ning piirdus sellel korral üksnes advokaadi tähelepanu juhtimisega.

Seoses kohtule valetamise etteheitega ei tuvastanud aukohus advokaadi käitumises eetikakoodeksi § 9 lõike 1 rikkumist. Advokaat oli kohtule saadetud arvamuses küll selgitanud, et saatis kohtuotsuse kaebajale lihtkirjaga, kuid mõõnis, et nimetatud kohtuotsus ei pruukinud kaebajani jõuda ning palus apellatsioonkaebuse esitamise tähtaeg ennistada. Advokaat kinnitas ka aukohtule esitatud seletuses, et ei ole kaebajale ega kohtule valetanud ega ka midagi varjanud.

XXX 10.12.2015

Aukohus tuvastas, et vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 14 lõike 4 rikkumist, kuna kaebaja ei saanud talle riigi õigusabi korras määratud advokaadiga kahe kuu jooksul ühendust ning ei vastanud kaebaja kirjadele. Lisaks rikkus advokaat advokatuuriseaduse § 46 lõike 2 punkti 3, kuna ei vastanud advokatuuri pöördumistele.

Advokaadi selgituste kohaselt viibis nõude esitamine kohtule põhjusel, et kliendi nõudmised suurenesid pidevalt ning nõuete rahuldamise võimalus muutus väheperspektiivikaks. Advokaat lubas suhtlust kliendiga jätkata ning selgitada, et väheperspektiivika nõude esitamine kohtule võib talle tuua suurema kahju kui kasu. Aukohus juhtis advokaadi tähelepanu, et kliendi pöördumistele tuleb vastata esimesel võimalusel. Kui õigusabi osutamise käigus selgub, et kliendi poolt soovitud ei ole võimalik saavutada, tuleb ka neid asjaolusid kliendile viivitamatult selgitada.

Seoses advokatuuri pöördumistele mittevastamisega juhtis aukohus rangelt advokaadi tähelepanu, et advokatuuri järelepärimistele tuleb vastata tähtaegselt. Aukohtu hinnangul väärriks advokaat seoses advokatuuri korduvatele pöördumistele reageerimata jätmisega karistust, kuid kuna advokaati ei ole varasemalt karistatud ning tegemist on esmakordse juhtumiga, siis piirdus aukohus advokaadi tähelepanu juhtimisega.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI EETIKA- JA METOODIKAKOMISJONI TEGEVUSEST 2015. AASTAL

Eetika- ja metoodikakomisjoni esimeheks oli 2015. a Martin Tamme ja liikmeteks olid Pirkko-Liis Harkmaa, Kaupo Lepasepp, Mari Männiko, Elmer Muna, Tõnis Tamme, Aare Tark ja Toomas Vaher.

Eetika- ja metoodikakomisjoni põhifookuses olid 2015. a kutsetegevuse ja -eetikaga seotud koolitused ning kliendi huvides juriidilise isiku juhtorganisse kuulumise ja osaluse omamise korra väljatöötamine koostöös juhatusega.

08.01.2015 toimus esimene advokaadieksami valmistujatele suunatud koolitus, mis keskendus kutsetegevuse ja -eetikaga seotud küsimustele ja ka kaasustele. Esimese koolituse kogemuse ja saadud tagasiside pinnalt täiendatud formaadis toimus samalaadne koolitus ka 10.08.2015. Kavas on analoogsete koolituste jätkamine tulevikus iga advokaadieksami eelselt. 2016. a esimene koolitus toimus 10.01.2016.

Teise olulise kutsetegevuse ja -eetika edendamisele ning asjakohasele koolitamisele suunatud projektina oli oluline tähelepanu kohtumenetluse parima praktika edendamisele suunatud projektil. Projekti eestvedajateks on lisaks Martin Tammele vandeadvokaat Kristi Rande, kohtunikud Meelis Eerik ja Anne Rebane ning prokurörid Steven-Hristo Evestus ja Andra Sild. Projektiga seoses toimusid aprillis advokaatidele ja kohtunikele suunatud ettevalmistavad koolitused ning oktoobris ja novembris advokaatide, kohtunike ja prokuröride ühised ümarlauad. 2016. a jätkatakse projekti eesmärgiga viia ümarlaudadel toimunud arutelude pinnalt lõpuni kirjaliku juhendamaterjali koostamine ning seejärel rakendada seda soovitusliku juhendina esmalt Harju Maakohu tööpiirkonnas. Samuti on kavas jätkata asjakohaste koolitustega.

Ümarlaudade raames on eraldi arutlusteemadena tulnud esile eelkõige kriminaalasjade kohtuetselt- ja kohtumenetlust puudutava informatsiooni avalikustamine ja käsitlemine meedias ning õigusabikulude vaidlustamise ja kindlaksmääramise küsimused tsiviilkohtumenetluses. Kavas on antud küsimustega tegeleda 2016. a.

Eetika- ja metoodikakomisjoni ning juhatuse koostöös 2015. a välja töötatud kliendi huvides juriidilise isiku juhtorganisse kuulumise ja osaluse omamise korra kehtestas juhatus oma 12.01.2016 otsusega. Kord näeb ette endise kliendi varade hoidmise juhendiga võrreldes detailsema regulatsiooni äriühingute osaluse hoidmisele ning seni juhendite tasandil reguleerimata teemana käsitleb kliendi ülesandel äriühingute juhtorganitesse kuulumist. Korraka kehtestatavate kõrgendatud nõuete eesmärk on ühelt poolt tagada, et osaluse omandamise ja juhtorganites osalemise ülesanne võetakse kliendilt täitmiseks kaalutletult ning kõiki riske ja kaasnevaid küsimusi teadvustades, kuid teisalt anda ka selge alus, piirid ja kaitse ülesande täitmiseks võtnud advokaadile.

Lisaks eelnimetatule tegeles eetika- ja metoodikakomisjon 2015. a järgmiste üksik-küsimustega:

- kliendilepingu sõlmimise juhendi täiendamine seoses tarbijadirektiiviga;
- advokaadibüroode kontrollimise juhendi võimalik täiendamine;
- ettepanek advokatuuriseaduse muutmiseks seose advokatuuriseaduse § 50 lg 2 piiranguga, mille rikkumiseks loetakse ka Eestis advokaadibüroo osaluse omamist juhul, kui vandeadvokaat on välismaise büroo omanike ringis. Komisjon leidis analüüsi käigus, et absoluutne piirang ei pruugi büroopidamisega seotud arenguid arvesse võttes olla lähitulevikus enam piisavalt põhjendatud ning esitas advokatuurile ettepanekud advokatuuriseaduse muudatuste algatamiseks.

2016. a tööplaanis on lisaks eelnimetatud töös olevatele küsimustele alustada juhatuse kehtestatud juhendite ja kordade süstematiseerimist ning korrastamist. Projekti lähieesmärgiks on vähendada regulatsiooni mahtu ning tagada paremini kohustuslike miinimumnõuete, soovituslike abistava funktsiooniga materjalide ja parima praktika edendamisele suunatud soovitude eristatavus. Projekti pikemaks eesmärgiks on liikuda tervikliku kutsetegevust puudutava käsiraamatu koostamise ning ühtsete kutsestandardite suunas.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI PÕHIÕIGUSTE KOMISJONI TEGEVUSEST 2015. AASTAL

Põhiõiguste komisjon lähtus 2015. a töökorralduses põhimõttest, mille kohaselt vastavalt komisjonidele kehtestatud töökorrale toimus igas kvartalis üks plaanipärane komisjoni istung sisuliste ja töökorralduslike küsimuste arutamiseks. Sisuliste küsimuste arutamisel, seisukohtade kujundamisel ja arvamuse avaldamisel lähtus komisjon Eesti Advokatuuri juhatuse poolt edastatud ettepanekutest arvamuse avaldamiseks erinevate eelnõude ja aktuaalsete küsimuste suhtes. Samuti arutas komisjon enda poolt oluliseks peetud küsimusi ja arenguid Eesti õigussüsteemis ning erinevates õiguslikes küsimustes.

Erinevalt 2014. a, millal komisjoni poolt arutatud küsimuste ring hõlmas väga erinevaid valdkondi, püüdis põhiõiguste komisjon möödunud aruandeperioodil keskenduda eelkõige komisjoni tegevuse põhieesmärkidega seotud probleemide analüüsile ning mitte dubleerida teiste advokatuuri komisjonide tööd nende pädevusse kuuluva teiste küsimustes.

Põhiõiguste komisjoni plaanipärased istungid toimusid 1. aprillil, 17. juunil, 7. oktoobril ja 16. detsembril 2015. a.

Põhiõiguste komisjoni olulisemad toimingud aruandeperioodil:

- Põhiõiguste komisjoni kohtumine Eesti Advokatuuri juhatuse esindajatega 20. aprillil 2015. a seoses riigi õigusabi (RÕA) tasustamisel advokatuuri ja Justiitsministeeriumi vahel tekkinud kohtuvaidluse ja kujunenud olukorraga ning sellele võimalike lahenduste leidmiseks. Kohtumisel arutati küsimusi ja võimalikke lahendusi advokaatidele mõistliku tasu tagamiseks RÕA edasisel osutamisel ning õigusabi osutavatele advokaatidele ja -büroodele jätkusuutlike tingimuste tagamiseks.
- Põhiõiguste komisjon esitas 28. aprillil 2015. a Eesti Advokatuuri nimel presideate advokaadi poolt kaitseõiguse tagamiseks kõikide seadusega kooskõlas olevate õiguslike vahendite kasutamise kohta kliendi esindamisel.
- Põhiõiguste komisjon andis juhatuse ettepanekul 9. juunil 2015. a arvamuse kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kooskõlastamiseks.
- Põhiõiguste komisjon arutas ja esitas 16. juunil 2015. a omapoolsed täiendusettepanekud Justiitsministeeriumi poolt edastatud projektile „ELPOL 2015–2019 prioriteetidid siseturvalisuse valdkonnas“.

- Põhiõiguste komisjoni liige A. Jõks, kes on nimetatud ka justiitsministri nõukoja liikmeks, tutvustas 15. septembril 2015. a põhiõiguste komisjonile seadusloome vähendamise kava (13. augusti 2015. a eelnõu) ja nõukoja tegevussuundi. Komisjon arutas A. Jõksi poolt edastatud informatsiooni alusel kõnesoleva nõukoja töö eesmärgid ka oma 30. septembri 2015. a istungil.
- Põhiõiguste komisjon arutas ja analüüsis omal initsiatiivil Eesti Advokatuuri juhatuse eelnõud „Õigusteenuse osutamise kord seoses kliendi huvides juriidilise isiku juhtorganisse kuulumise ja osaluse omamisega“.
- Põhiõiguste komisjon arutas 16. detsembril 2015. a seonduvalt RÕA rahastamisega RÕS § 21 lg 3 regulatsiooni põhiseaduspärasust ja proportsionaalsust (sh riigi, advokatuuri ja advokaadi õigusi ja huve omavahelises seoses). Komisjon leidis, et viidatud õigusnormi põhiseaduspärasus, mille kohaselt on advokatuuril kohustus tagada riigi õigusabi kohane ja katkematu osutamine ka juhul, kui riigieelarvest eraldatud rahast eelarveaasta lõpuni ei jätku, on äärmiselt küsitav. Puudub mõistlik põhjendus, miks riigi huvi tagada RÕA kättesaadavus ka siis kui selleks ei eraldata tema poolt piisavalt rahalisi vahendeid, kaalub ülesse advokatuuri ning advokaatide õiguse saada avalikke ülesannete täitmiseks piisavalt rahalisi vahendeid ning tasu osutatud õigusabi eest.
- Põhiõiguste komisjon analüüsis kohtupraktika alusel arenguid ja tähelepanuväärivaid küsimusi nii haldus-, tsiviil- kui ka kriminaalmenetluses ning pidas vajalikuks edastada juhatusele 21. detsembril 2015. a omapoolsed seisukohad ja tähelepanekud kriminaalmenetluses pikema aja jooksul ilmnunud probleemidest isiku kaitseõiguse tagamiseks ja võistlevas menetluses advokaatidele vajalike menetlusõiguste tagamiseks.
- Põhiõiguste komisjon arutas Eesti Advokatuuri poolt projekti tasandil väljatöötatud kava, mille kohaselt tuleks advokaadil advokatuurile avaldada kliendi vara hoidmisega seonduv teave. Advokatuuri poolt küsimuse püstitus on õigustatud, kuid selles esinevad teatud küsitavused, mis vajavad täiendavat reguleerimist ja täpsustamist lähtuvalt AdvS §-dest 43, 50 jt.
- Põhiõiguste komisjon esitas 12. jaanuaril 2016. a Eesti Advokatuuri juhatusele pöördumise seisukoha kujundamiseks konkreetse juhtumi (kohtuotsuse) alusel. AdvS § 37 alusel heidetakse advokaat advokatuurist välja juhatuse otsuse alusel tema suhtes süüdimõistva kohtuotsuse jõustumisel tahtlikult toimepandud kuriteo või muu kuriteo eest, mis teeb võimatuks advokaadina tegutsemise. Kõnesoleval juhtumil on tulenevalt kaasuse eripärast küsimus isiku (advokaadi) süütuse presumptsioonist olukorras, kus sõna-sõna vastu olukorras on kohus tuginenud ajas muutunud isiku, kes on eelnevalt 14 korral karistatud, ütlustele. Põhiõiguste komisjon tegi juhatusele ettepaneku kaaluda antud küsimuse arutamise peatamist kuni EIK poolt advokaadi kaebuse läbivaatamiseni ning Eesti Advokatuuri poolt EIK kaebuse läbivaatamise taotluse esitamist pretsedendi loomiseks (õigusliku hinnangu saamiseks).

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI RIIGI ÕIGUSABI KOMISJONI TEGEVUSEST 2015. AASTAL

2015. aastal töötas riigi õigusabi komisjon koosseisus Urmas Simon, Andres Aavik, Risto Käbi, Jüri Leppik, Andrus Lillo, Kaupo Lepasepp ja Mihkel Gaver.

2015. aasta tegevus

Komisjon tegeles 2015. aastal palju nõuandva tegevusega. Aasta alguses olid olulise tähtsusega arutelud selle üle, et kas ja kuidas mõjutavad advokatuuri ressursside jätkusuutlikkust mõned suuremad kriminaalmenetlused, kus osa kaitsjaid osaleb samuti riigi õigusabi korras. Komisjon arutas selles osas võimalikke kärpekohtasid ja muid muudatusi ning nende võimalikku mõju eelarvele.

Lisaks andis komisjon juhatusele arvamusi seoses tasukorra tõlgendamise – aasta jooksul tõstati mitmel korral küsimus sellest, et täpselt millised toimingud on tasustatavad ja millised on piirmäärad.

Samuti tõstati aasta kestel mitmel korral küsimus tänase riigi õigusabi süsteemi üldisest jätkusuutlikkusest. Nt anti juhatusele abi riigi õigusabi teenuste eristamisel nende prioriteetsuse järgi – mh arutati seda, et kas ja milliste tegude puhul oleks võimalik piirata isikule riigi õigusabi andmist. Täna saab kriminaalmenetluses ja värteomenetluses iga soovija riigi õigusabi sõltumata enese majanduslikust olukorrast või menetluse iseloomust. Riik mõlgutab aga mõtteid vähendada neid olukordi, kus riigi õigusabi saamine on garanteeritud. Nt on õhus küsimus sellest, et kas iga juubes juht ikka peaks tingimata saama riigi õigusabi n-ö ilma küsimusi küsimata. Selget plaani tänaseks kärpimise osas ei ole, kuid oodata võib põhimõttelisi muudatusi üldiselt kriminaalmenetluses õigusabi garanteerituse osas. Sellega seoses võivad muutuda ka muud olulised kriminaalmenetluse üldpõhimõtted, kuivõrd tänane regulatsioon lähtub sellest, et isikul on alati õigus kaitsjale ning mõningaid menetlusetappe ei olegi võimalik ilma kaitsjata läbida. Sellised muudatused tooksid kaasa tehtava töö hulga vähenemise, mis võimaldaks ilmselt suurendada tasu suurust. Samas on standardi langetamine kindlasti ohtlik küsimus põhiõiguste tagatuse seisukohast – sellisele järgiandmisele võivad järgneda järgmised. Tegemist on ideelise küsimusega. Kasutades kolleegi Jüri Leppiku sõnu: „Kriminaalmenetlus tänasel kujul on pankrotis“ – riik ei suuda pikas plaanis tagada tänast õiguskaitse taset.

Plaanid 2016. aastaks

Komisjon plaanib jätkata 2015. aastal juba aetud teemaga – arvuti kasutamise võimalused vanglas. Endiselt on asukohti, kus on raskusi elektroonilise toimiku tutvustamisel kinnipeetavale. Selles osas on oluliseks maamärgiks hiljutine EIK lahend asjas Kalda vs Eesti, kus kohus leidis, et kinnipeetul on õigus pääseda ka interneti, kuivõrd

osa põhiõiguste kaitse seisukohast vajalikust infost on saadaval üksnes interneti vahendusel. Selline lahend kahtlemata soodustab arvutustehnika levikut vanglates ja arestimajades.

Märkimisväärsed on ka positiivsed arengud pagulastele riigi õigusabi osutamisel. Eelmisel aastal korraldas advokatuur hanke riigi õigusabi osutajate leidmiseks pagulastele. Süsteem läks käima 2015. aasta lõpust, mistõttu tõsisemaid järeldusi oleks ennatlik teha. Senine tagasiside on olnud hea.

On tore ja tervitatav, et kergemini haavatavale isikutele õigusabi osutamine on sujuvalt hakanud toimima ning et see on üldse olemas, kuivõrd varasemalt olid variandid kasiinad. Nähtub, et süsteem on kenasti käima läinud. Kuivõrd lahendus on kestnud alles lühikest aega, siis järeldusi veel teha ei saa, kuid komisjon kindlasti jälgib ja kogub tagasisidet. Märkimisväärne on siinkohal võib-olla ka see, et vastav tegevus on kõik rahastatud Siseministeeriumi eelarvest. Võttes arvesse, et eelmise hankemenetluse tulemusena sõlmitud leping üldises haldusmenetluses riigi õigusabi osutamiseks on seni toiminud väga hästi ja tagasiside on olnud väga positiivne, siis on põhjust oodata positiivset tagasisidet ka selle hanke korral. Märkimisväärne on selle hanke osas ka see, et selle õigusabi liigiga seotud kulusid ei tasuta üldisest Justiitsministeeriumi poolt riigi õigusabi osutamiseks ette nähtud eelarvest, vaid selleks on ette nähtud eraldi rahastus Siseministeeriumi poolt. Komisjon kavatab jälgida 2016. aastal arenguid selles küsimuses.

Komisjon kavatab 2016. aastal pöörata täiendavat tähelepanu ka advokaadi võimalustele oma tööd ilma liigsete ohtudeta teha. Komisjoni tähelepanu köitis hiljutine Riigikohtu lahend, kus kolleeg mõisteti süüdi valeütluste andmisele kihutamises. Kaasuses kirjeldatud olukord on selline, millesse võib tööd põhjalikult tegev töötaja sattuda väga kergesti. Selline praktika tekitab küsimuse sellest, et kas lahend riivab advokaadi õigust teha oma tööd põhjalikult ning kas advokaadil peaks ehk olema tänasega võrreldes kindlamaid meetodeid enese selliste olukordade eest kaitsmiseks.

Komisjon jätkab 2016. aastal kindlasti õigusabi tagatuse võimaliku kärpimisega seotud diskussioonis osalemist.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI KONKURENTSIÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2015. AASTAL

Eesti Advokatuuri konkurentsioiguse komisjon loodi 27. jaanuaril 2015. Komisjoni esimeheks nimetas Eesti Advokatuuri juhatus 10. märtsil 2015 vandeadvokaat Risto Rüütli. Ülejäänud komisjoni liikmed nimetati 24. märtsil 2015.

2015. aastal kuulusid komisjoni järgmised vandeadvokaadid: Risto Rüütel (esimees), Triinu Järviste, Elo Tamm, Rene Frolov, Tanel Kalas, Margus Reiland, Triin Frosch, Mariana Hagström ja Martin Männik.

1. Istungid

Komisjoni liikmete osalusel toimus 2015. aastal kokku kolm istungit.

Esimene komisjoni istung toimus 24. aprillil 2015. Istungi eesmärk oli eelkõige liikmete kogemuste kaardistamine, komisjoni töökorralduse küsimuste otsustamine ja komisjoni eesmärkide seadmine. Kuna istungi toimumise ajaks ühtegi sisulist päringut komisjonile advokatuuri poolt esitatud ei olnud, siis istung piirduski ülalmainitud üldiste päevakorraldusimustega. Istungijärgselt on komisjoni liikmete kohta olemas statistiline ülevaade nende viimase 3 aasta konkurentsioigusealase kogemusest ja valdkondadest, milles liikmed ennast tugevamini tunnevad. Eelnimetatud info abil on tulevikus võimalik lihtsamini komisjonisiselt tööülesandeid jagada.

Teine komisjoni istung toimus 10. juunil 2015 tulenevalt asjaolust, et advokatuuri juhatus edastas seisukohavõtuks Justiitsministeeriumi ELPOL 2015–2019 töödokumentid ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (edaspidi MKM) päringu seoses direktiivi 2014/104 harmoniseerimisega. Istungil leiti, et ELPOL töödokumentidel komisjoni tegevusega seoses puutumust ei ole. Samuti lepiti kokku direktiivi 2014/104/EL osas seisukoha esitamise ajakavas ning jagati selles osas ära tööülesanded. Esialgne seisukoht MKM-i päringule valmis 01.07.2015 ning see edastati sellisena ka MKM-ile.

Kolmas komisjoni istung toimus 18. novembril 2015. Istungi põhiliseks sisuliseks teemaks oli osalemine Euroopa Komisjoni uuringus „Riiklike konkurentsiasutuste mõjuvõimu suurendamine, et neist saaks tõhusamad täitevasutused“. Nimetatud uuringu eesmärgiks on kaardistada konkurentsiasutuste tegevuses suuremad kitsaskohad ja vajadusel nende võimu suurendada. Kuna tegemist on Euroopa Liidu konkurentsioiguse tõhusa rakendamise seisukohalt olulise uuringuga, mis puudutab ka konkurentsijärelevalvet Eestis, otsustas komisjon, et kõik komisjoni liikmed osalevad nimetatud uuringus oma nimel ja esitavad vastused Euroopa Komisjoni küsimustikule

hiljemalt 8. veebruaril 2016. Lisaks arutati istungil vandeadvokaat Triin Froschi soovi komisjonist lahkuda ja sellega seoses vabaneva liikmekoha täitmist.

2. Advokatuuri nimel esitatud arvamused

Komisjon esitas 2015. aasta jooksul advokatuuri nimel ühe arvamuse. Arvamus puudutas direktiivi 2014/104/EL (edaspidi direktiiv) harmoniseerimist, mille osas vastas komisjon MKM-i vastavale päringule 01. juulil 2015.

Komisjon oli kokkuvõtlikult seisukohal, et direktiivis sätestatud reeglistikku tuleb laiendada nii Euroopa Liidu kui ka ainult konkurentsiseaduse rikkumisega seotud kahju hüvitamisele ja direktiivi ülevõtmine eeldab nii materiaaloiguslike kui ka menetluslike normide muutmist ja/või kehtestamist.

Kuna direktiiv näeb ette tõhusate menetlusreeglite kehtestamise tsiviilkorras kahju nõuete esitamise lihtsustamiseks, siis menetlusõiguslikud sätted tuleb lisada tsiviilkohutumenetluse seadustikku.

Materiaaloiguslike sätete osas leidis komisjon üksmeelselt, et kuigi iseenesest on võimalik koondada kõik materiaaloiguslikud muudatused konkurentsiseadusesse, tuleks pigem eelistada konkurentsiseaduse täiendamise kõrval ka võlaõigusseaduse (nt kahju hüvitamise sätete osas) ja tsiviilseadustiku üldosa seaduse (nt aegumissätete osas) täiendamist. Samuti leidis komisjon, et muutmist võivad vajada ka korrakaitse seadus ja Vabariigi Valitsuse seadus, kuna võib esineda vajadus anda Konkurentsiametile pädevus teha siduvaid ettekirjutusi ka avalik-õiguslike isikute suhtes, mis on ettevõtjad konkurentsiseaduse tähenduses. Ühtlasi viitas komisjon direktiivi artikli 8 ülevõtmisel kaaluda vajadust konkurentsiseaduse või karistusseadustiku täiendamiseks, nähes ette proportsionaalsed karistused seoses konkurentsioiguses kohtunõuete täitmata jätmisega materjalide avaldamiseks, tõendite hävitamisega menetlusosaliste poolt ja pädevate asutuste ja isikute poolt konfidentsiaalsusnõuete rikkumisega.

Teoreetilist muutmisevajadust nägi komisjon ka halduskohtumenetluse seadustiku, haldusmenetluse seaduse, kriminaalmenetluse seadustiku ja riigivastutuse seaduse osas, et tagada direktiivi täielik ülevõtmine.

Oma seisukohas MKM-ile tõi komisjon välja ka esialgse nimekirja (koos lühikeste selgituste ja kommentaaridega) teemadele ja probleemkohtadele, mis komisjoni hinnangul vääriavad direktiivi ülevõtmisel erilist tähelepanu.

3. Komisjoni tegevus 2016. aastal

2016. aastal jätkab komisjon 2015. aastal alustatud tegevusi, sh kavatseb komisjon ka edaspidi panustada direktiivi 2014/104/EL harmoniseerimise protsessi. Lisaks osalevad komisjoni liikmed ülalnimetatud Euroopa Komisjoni uuringus.

Kuna 2015. novembrikuus esitas vandeadvokaat Triin Frosch avalduse komisjoni liikme kohalt tagasi kutsumiseks, siis täidetakse sellega seoses vabanev liikmekoht eeldatavasti 2016. aasta alguses.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI ÄRIÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2015. AASTAL

Komisjoni kuuluvad: Karin Madisson (komisjoni juht), Leonid Tolstov, Sven Papp, Piret Jesse, Peeter Kutman, Annika Vait, Heleri Tammiste ja Kaarel Tammar. Komisjoni liikmed on kõik osalenud aktiivselt ja konstruktiivselt komisjoni töös. Komisjoni regulaarsed istungid toimusid neli korda aastas. Komisjoni protokollid ja seisukohad on tutvumiseks esitatud advokatuuri kodulehe sisevõrgus.

Komisjon andis 2015. aasta jooksul arvamusi järgmistes küsimustes:

- 1) 5. jaanuar 2015 esitati arvamused ja ettepanekud Justiitsministeeriumile 20. novembril 2014 saadetud „Ühinguõiguse kodifitseerimise lähteülesande projekti avalik konsultatsioon“ kohta. Komisjon leidis, et äriseadustiku läbianaalüüsimine, regulatsioonide ühtlustamine, vasturääkivuste kõrvaldamine ning ühinguõiguse arengutega seonduva reguleerimine on vajalik ning seda toetatakse. Komisjon ei toeta äriseadustiku reformi, mis muudaks põhjalikult senist praktikat või väljakujunenud ühinguorme.
- 2) 10. märts 2015 esitati täiendavad ettepanekud Justiitsministeeriumile, kuidas muuta äriregistri ja ettevõtjaportaali töö senisest ettevõtjasõbralikumaks ja kõrvaldada praktikas ilmnunud takistused (nt kannete hilisem jõustumine, mudelpõhikiri, ärinime broneerimine).
- 3) 28. mai 2015 esitati arvamus Justiitsministeeriumi poolt 19. mail 2015 saadetud „CSDR’ga kooskõlla viimiseks vajalikud EVKS, ÄS jt seaduste muudatuste eelnõu“ kohta, mille eesmärk on viia Eesti väärtpaberi- ja ühinguõiguse regulatsioon kooskõlla väärtpaberite keskodepositooriumite tegevust reguleeriva Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 909/2014 (CSDR määrus).
- 4) 3. juuni 2015 esitati advokatuurile seisukohad e-residentsusega seotud probleemkohtade kohta. Seisukohad koos muude ettepanekutega edastati IP komisjoni poolt EAS-le 5. juunil 2015.
- 5) 15. juuni 2015 esitati arvamus Eesti Euroopa Liidu poliitika (ELPOL) 2015–2019 ettevalmistamisega seoses tööversioon 1.0 ehk ELPOL sisendid justiits- ja siseküsimuste (ühine paber koostöös Siseministeeriumiga) ning konkurentsivõime nõukogu teemade kohta.
- 6) 22. september 2015 esitati ettepanekud Justiitsministeeriumi poolt loodud Eesti konkurentsivõimelisema ärikeskkonna juhtrühmale. Ettepanekud koguti lisaks äriõiguse komisjonile maksuõiguse, tööõiguse ja maksejõuetusõiguse komisjonidelt. 21. detsember 2015 esitati kommentaarid Justiitsministeeriumi 14. detsembril 2015 saadetud ettepanekute kataloogi ja selgituste kohta. Karin Madisson osaleb regulaarselt konkurentsivõimelisema ärikeskkonna juhtrühma töös.

- 7) 18. november 2015 esitati arvamus Justiitsministeeriumi 20. oktoobril 2015 saadetud „Eelnõu väljatöötamiskavatsus“ kohta, kus käsitletakse kolme muudatusettepanekut: (1) vajadust muuta juriidilise isiku asukoha alast kehtivat regulatsiooni seoses nn e-residentsuse projekti eesmärkidega, (2) vajadust muuta registrikannete jõustumise regulatsiooni, võimaldamaks teatud registrikannete hilisemat jõustumist, ning (3) vajadust töötamaks välja juriidilise isiku ärinime broneerimise regulatsiooni, võimaldamaks juriidilistele isikutele ärinime broneerimist.
- 8) 23. november 2015 esitati arvamus justiitsministri 28. detsember 2005 määruse nr 59 „Kohtule dokumentide esitamise kord“ muutmise määruse eelnõu kohta seoses ettevõtjaportaliga ja kiirmenetluses asutatava osäühingu põhikirjaga.
- 9) 1. detsember 2015 esitati arvamus vastusena Rahandusministeeriumi 3. november 2015 pöördumisele arvamuse avaldamiseks Eesti väärtpaberite keskregistri seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule.

Komisjon tegi tihedat koostööd Justiitsministeeriumi, Eesti Kaubandus-Tööstuskoja ja Tööandjate Keskliiduga.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI PEREKONNAÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2015. AASTAL

Advokatuuri perekonnaõiguse komisjoni kuulusid 2015. aastal järgmised advokaadid: Ene Ahas, Helen-Lumelille Tomberg, Senny Pello, Helen Hääl, Eha Lillsaar, Li Uiga ja Katrin Orav. Viimane tegutses ühtlasi komisjoni esimehena.

2015. aastal tegeles komisjon põhiliselt nelja alljärgneva projektiga:

1. Perekonnaõiguslane seminaride sari „Samal pool – lapse pool“

Komisjon viis 2015. aastal koostöös MTÜ-ga Lastekaitse Liit, Tallinna Ülikooli Sotsiaaltöö Instituudi ja Notarite Kojaga läbi kaks lastekaitsetöötajatele ja lastekaitsetöötaja ülesandeid täitvatele sotsiaaltöötajatele suunatud tasuta perekonnaõiguslast seminari, mille eesmärgiks oli tõsta lastega töötavate spetsialistide kvaliteeti esmatasandi nõustamisel ja kohtumenetlustes. Ühtsed arusaamad sisu mõistmiseks ja lahendusteks lapse huvidest lähtuvalt tagavad paremad eeldused koostööks erinevate osapoolte vahel ja suurema teadlikkuse kohalikul tasandil.

06.04.2015. a korraldatud seminaril osales kokku 127 inimest. Alateemaks oli suhtlusõigus ja täitemenetlus. Ettekande suhtlusõigusest tegi advokaat Helen-Lumelille Tomberg ja paneelis osalesid advokaadid Li Uiga, Helen Hääl ja Ene Ahas. Muuhulgas käsitleti ettekandes suhtlusõigusega seonduvat kohtupraktikat erinevates kohtuastmetes, sh Inimõiguste Kohtu lahendeid. Täitemenetlusest lastega seotud asjades andis ülevaate kohtutäitur Risto Sepp. Seminari teises pooles tegi praktilise ettekande lahenduskesksest peretööst prof Michael LaSala, kes õpetab USAs, Rutgersi Ülikoolis kliinilist sotsiaaltööd ja lahenduskesket lühiteraapiat, omab töökogemust kliiditöös enam kui 30 aastat.

02.12.2015. a korraldatud seminaril osales kokku 106 inimest. Alateemaks oli vägivald lastega perekonnas. Ettekanded antud teemal tegid kliiniline psühholoog-pereterapeut Siiri Tõniste, ringkonnaprokurör Raul Heido ja kohtunik Sirje Õunpuu. Temaatilises paneeldiskussioonis osalesid advokaadid Helen-Lumelille Tomberg, Tiina Mare Hiob, Ene Ahas, kohtunik Sirje Õunpuu, ringkonnaprokurör Raul Heido ja kliiniline psühholoog-pereterapeut Siiri Tõniste.

Seoses 1. jaanuaril 2016. a jõustunud uue lastekaitseadusega korraldas Tervise Arengu Instituut (TAI) 11. mail 2015. a lastekaitsetöötajate täiendkoolituse programmi ümarlause, kus täpsustati lastekaitsetöötajate täiendkoolituse õppekavasid õiguslike teemade osas. Ümarlause osales komisjoni esimees Katrin Orav. Lastekaitsetöötajate hulgas läbi viidud uuring näitas, et just õiguslaste teemade osas on vajadus kõige suurem. Samas

hindavad lastekaitsetöötajad nimetatud uuringus MTÜ Lastekaitse Liit ja Eesti Advokatuuri poolt korraldatavat perekonnaõiguse koolitusseminari „Samal pool – lapse pool“ kõige süstemaatilisemaks täiendkoolituseks ning tõstavad eraldi esile ka advokaatide paneele, mis alati toimuvad.

Komisjon jätkab koostööd ka 2016. aastal.

2. „Hea nõu lastega peredele“

Advokatuuri ja MTÜ Lastekaitse Liit ühisprojekti „Hea nõu lastega peredele“ raames andsid 2015. aastal tasuta õigusabi järgmised komisjoni liikmed: Helen-Lumelille Tõmberg, Helen Hääl, Ene Ahas ja Katrin Orav. Lisaks komisjoni liikmetele nõustasid 2015. a projekti raames advokaadid Tiina Mare Hiob, Ene Mõtte, Marje Mängel, Piret Simm, Eve Selberg, Veronika Selge, Oksana Sobko ja Eva Tibar. Kokku on projekti raames nõustatud üle 1000 abivajaja. Alates 2015. aastast toimuvad nõustamised lisaks Tallinnale ja Hiiumaale ka Skype'i teel Sillamäel. Komisjoni liikmed jätkavad tasuta õigusabi andmist ka 2016. aastal.

24. aprillil 2015. a osalesid „Hea nõu lastega peredele“ projektis kaastegevad komisjoni liikmed MTÜ Lastekaitse Liit ja Soome Lastekaitse Keskliidu poolt korraldatud kohtumisel Soome perekonnaõigusele spetsialiseerunud advokaatidega Advokaadibüroos Sandström & Koulu Oy. Eesti perekonnaõiguse aktuaalprobleemidest ja komisjoni tööst üldiselt andis ülevaate komisjoni esimees Katrin Orav. Lisaks esines ettekandega Sanna Koulu, kes tutvustas oma doktoriväitekirja: *”Lapsen huolto- ja tapaamisso-pimukset”*.

3. Perekonnaõiguslased artiklid veebiajakirjas „Märka Last“ ja ajakirjas „Pere ja Kodu“

Komisjoni liikmed avaldasid veebiajakirjas „Märka Last“ järgmised artiklid:

Helen Hääl „Mis on perelepitus?“;

Katrin Orav „Lapsega legaalselt välismaale“;

Helen Hääl „Kes on isa? advokaadi pilgu läbi“;

Ene Ahas „Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendite analüüs“;

Helen-Lumelille Tõmberg „Suhtlusõigus“;

Artiklid tõlgitakse ja avaldatakse ka vene keeles.

2015. aasta sügisest ilmub advokatuuril lastega perede juriidilise nõustamise rubriik ajakirjas „Pere ja Kodu“. Novembri numbris kirjutas Katrin Orav sellest, kuidas lahku läinud vanemad saaksid korraldada jõulude ajal lastega kohtumisi ja detsembri numbris suhtlusõigusest.

4. Laste esindamine riigi õigusabi korras

2015. aasta sügisel viis komisjon riigi õigusabi korras laste esindajatena tegutsevate advokaatide hulgas läbi küsitluse, mille eesmärgiks oli välja selgitada (i) kui oluliseks peavad advokaadid laste esindajate olemasolu tsiviilkohtumenetluses, (ii) mis on laste

esindajate roll ning (iii) kuidas advokaadid siiani oma praktikas laste esindajate ülesandeid täidavad. Muu hulgas soovis komisjon saada tagasisidet selle kohta, kas ja milliseid erikoolitusi on laste esindajatena tegutsevad advokaadid läbinud lastega suhtlemiseks ja kuidas saab komisjon olla abiks, et laste esindajad saaksid oma tööd tänasest veelgi paremini teha.

Saadud tagasiside põhjal peab enamus advokaate laste esindajat menetluses väga oluliseks. Laste esindaja ülesanne on välja selgitada ja anda kohtule arvamused selle kohta, milline lahendus on lastele sobivam, vastaks laste parimatele huvidele ja tagaks, et laste õigused oleksid kaitstud. Tihti on laste esindaja ka vanemate lepitajaks, kes proovib saavutada kompromissi ja vajadusel selgitab vanematele menetluslikku olukorda.

Lapse jaoks parima lahenduse väljaselgitamiseks kohtub enamus vastanutest alati lapsega, kes on vähemalt 10-aastane aga ka nooremaga, kui see on asjaoludest tulenevalt vajalik. Osad advokaadid kohtuvad lapsega tema jaoks kõige turvalisemas keskkonnas kas siis kodus, lasteaias või koolis. On ka advokaate, kes kohtuvad lapsega enda büroos. Päris väikeste laste puhul, kes veel oma arvamust väljendada ei suuda, tehakse kodukülastusi, et kontrollida vähemalt laste elamistingimusi.

Lastega suhtlemiseks ei ole advokaadid eraldi erikoolitust saanud, kuid enamus vastanutest pidas seda äärmiselt vajalikuks. Mainiti nii psühholoogilise koolituse vajadust kui ka ümarlaua korraldamist kohtunikega, kes igapäevaselt perekonnaasjadega tegelevad. Osade advokaatide hinnangul oleks abi ka soovituslikust juhendist, mis aitaks nii neid advokaate, kes alles alustavad laste esindajatena tegutsemist, kui ka neid advokaate, kes juba pikemalt seda tööd teevad, eelkõige praktika ühtlustamiseks.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI TÖÖÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2015. AASTAL

Advokatuuri tööõiguse komisjoni kuulusid 2015. aastal järgmised vandeadvokaadid: Anne Värvimann, Indrek Ergma, Karina Paatsi, Katrin Sarap, Kristi Sild, Ljudmila Tamar, Rando Maisvee, Senny Pello ja Triinu Hiob (esimees).

Komisjon esitas seisukohad ja ettepanekud järgmiste eelnõude ning eelnõu väljatöötamise kavatsuste kohta:

- Täiskasvanute koolituse seaduse eelnõu – komisjoni ettepanekuid arvestati osaliselt.
- Kollektiivlepingu ja kollektiivse töötüli lahendamise seaduse eelnõu – eelnõu langes Riigikogu menetlusest välja seoses Riigikogu koosseisu volituste lõppemisega. Eelnõu uuel menetlemisel plaanib komisjon võtta eelnõu taas arutamisele ja kujundada omapoolsed seisukohad.
- Individuaalse töövaidluse lahendamise seaduse väljatöötamise kavatsus – eelnõu valmimisel komisjoni töö jätkub.
- Avaliku teenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus – eelnõu valmimisel komisjoni töö jätkub.

Lisaks koostas tööõiguse komisjon konkurentsivõimelise ärikeskkonna juhtgrupile ettepanekud, kuidas muuta tööõigust selliselt, et see aitaks parandada Eesti ärikeskkonda.

30. aprillil 2015 toimunud Eesti Advokatuuri üldkogu pärastlõunase konverentsi raames viis tööõiguse komisjon läbi töötoa võrdse kohtlemise teemal. Töötoa külalisesineja oli võrdõigusvoliniku nõunik Hille Naaber.

2016. aastal jätkub komisjoni töö tööõiguslase õigusloome suunamisel ehk komisjon plaanib jooksvalt kujundada arvamuse tööõigust puudutavate seadusemuudatuste kohta ning vajadusel esitada omapoolsed ettepanekud.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI MAKSUÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2015. AASTAL

Maksuõiguse komisjoni liikmed määrati 06.08.2014. a ning komisjoni liikmed on vandeadvokaadid Elvira Tulvik, Egon Talur, Priit Raudsepp, Tuuve Tiivel, Marek Herm, Kaido Loor, Rolan Jankelevitš. Komisjoni esimees on vandeadvokaat Kaspar Lind.

2015. a toimus neli istungit, kus arutati erinevaid maksuõigusega seotud küsimusi. Muuhulgas toimus 15.09 komisjoni istung koos EstVCA (Eesti Riskikapitali Assotsiatsiooni) maksukomisjoni liikmetega, kus arutati optsoonide tulumaksustamise küsimust. Sellele järgnes küsimustiku koostamine ettevõtjatele ning nimetatud andmete kogumine ja analüüs toimub jätkuvalt.

Komisjon pöördus 2015. a Maksu- ja Tolliameti poole päringuga seoses maksumenetluse tähtaegadega. Saadud andmete põhjal algas komisjonis laiem arutelu maksukorralduse seaduse sätete kaasajastamiseks ja seaduse kohaldamise praktika muutmiseks. Ühest küljest on tegemist tehniliste probleemidega (haldusaktide edastamine, kontrollitoimikule ligipääs), teisest küljest sisuliste probleemidega (deklaratsioonide parandamist puudutavate sätete lünklikkus, revisjoni ja kontrollisätete ajakohastamine). Käesoleval ajal on kokku lepitud kohtumine Maksu- ja Tolliametiga 2016. a 1. kvartalis, et arutada tõusetunud probleeme ja leida neile lahendus.

Maksuõiguse komisjon esitas 2015. a seisukoha seoses maksukorralduse seaduse ja elektroonilise side seaduse muutmise seaduse eelnõuga. Nimetatud eelnõu tekitas suure vastukaja ning seetõttu pidas komisjon vajalikuks esitada seisukohad. Lühidalt leidis komisjon, et maksumenetluste läbiviimine ennetavalt riikuks õiguskindluse põhimõtet ning looks olukorra, kus riik võib isiku tegevusse sekkuda haldusmenetluses enne kui tekib maksuvõlg. Samuti ei nõustunud komisjon sätetega, millega sooviti muuta vaatluse sätteid maksukorralduse seaduses. Nimetatud sätete muutmise tingis selgelt see, et maksuhalduri tegevus avalikes kohtades sõiduautode vaatluse ebaõnnestus. Lisaks esitas komisjon vastuväited elektroonilise side seaduse muutmisele. Komisjon leidis, et maksuhalduri ülesannete täitmisele ei aita kaasa maksumaksja elektroonilise side teenuse lepingu liigi kohta informatsiooni saamine, arve andmed, pangakonto number, millelt arve tasuti jne. Sideettevõtjatele täiendavate kohustuste panemine tervikuna ei olnud komisjoni arvates õigustatud.

Komisjon esitas 2015. a omapoolse seisukoha konkurentsivõimelise ärikeskkonna juhtgrupi ettepanekutele maksuseaduste muutmiseks. Komisjoni leidis, et mitmete muude ettepanekute kõrval võiks kaotada dividendide topeltmaksustamine alla 10% osaluse korral (TuMS § 50 lg 11); anda maksuvabastus osaluste võõrandamisest saadud kasule (TuMS § 50 lg 11); lõpetada tulumaksu kinnipidamine mitteresidendile makstud intellektuaalse omandi litsentsilepingute pealt makstavatelt litsentsitasudelt

(TuMS § 29 lg 6); leevendada osalusoptsoonide ja muude sarnase sisuga motivatsiooniprojektide (tasuta osaluste jagamine jne) maksuvabastuse reegleid.

Komisjoni liikmed on läbi töötanud iseseisvalt teisigi teemasid. Nii on näiteks koostatud võrdlustabel erinevate Euroopa riikide maksuintressidest ja muudest kõrvalkohustustest.

Komisjon jätkab oma tegevust 2016. a.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI MAKSEJÕUETUSÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2015. AASTAL

Eesti Advokatuuri maksejõuetusõiguse komisjon (edaspidi komisjon) moodustati 2014. aasta teises pooles ning 2015. aasta oli komisjonile esimeseks täispikaks tegevusaastaks.

Komisjoni koosseis on 9-liikmeline: Jüri Sirel (esimees), Maire Arm, Magnus Braun, Terje Eipre, Kersti Kägi, Andrias Palmits, Siret Siilbek, Üllar Talviste ja Veikko Toomere. Komisjoni koosseisus 2015. aastal muutusi ei toimunud.

Komisjon juhindub oma tegevuses komisjoni töökorrast ning komisjoni eesmärgiks on advokatuuri organite ning liikmete abistamine ja nõustamine maksejõuetusõiguse õigusloome ja -praktikaga seonduvates küsimustes, vastava seadusandluse ja õiguspraktika analüüsimine ja muudatusettepanekute koostamine. Komisjon võib avaldada arvamust ka muudes õigusloomet või -praktikat puudutavates küsimustes.

2015. aastal kogunes komisjon korralistele istungitele neljal korral, erakorralisi istungeid komisjon ei pidanud, kuid mitmeid aktuaalseid küsimusi arutati ja otsustati ilma istungeid pidamata täiendavalt ka e-posti teel ja samuti Eesti Advokatuuri poolt korraldatud koosviibimiste raames.

Olulisematest küsimustest tegeles komisjon 2015. aastal kokkuvõtlikult järgmisega:

- ✓ Koostöö ning seisukohtade vahetamine Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojaga. Komisjon korraldas 06.02.2015 töökohtumise Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja (edaspidi KPK) pankrotiõiguse analüüsi ja muudatusettepanekute ettevalmistamise töögrupiga, mille sisuks ja eesmärgiks oli üksteisele tutvustada oma eesmärgid ja võimalikke ühiseid huve. Arutati erinevaid maksejõuetusõiguse valdkonnas valitsevaid probleeme, nende põhjusi, võimalikke lahendusi ja ühis-tegevusi, mille kaudu jõuda probleemide lahendusteni. Komisjon töötas läbi kõik KPK töögrupi poolt pankrotiseadusele koostatud muudatus- ja parandusettepanekud ning kujundas nende osas omapoolse seisukoha. Üldiselt näevad nii KPK kui ka komisjon maksejõuetusõiguse valdkonnas samu probleeme, mistõttu on otsustatud üldjuhul kõikides kattuvates küsimustes omavahelised jõud ühendada ja oma positsioone Justiitsministeeriumi ees ühiselt kaitsta. Komisjon ja KPK ei ole saavutanud üksmeelt advokaatidest pankrotihaldurite poolt tasutava kahekordse liikmemaksu küsimuses, mida tasutakse praegu nii advokatuurile kui ka KPK-le. Komisjon on esitanud KPK-le ettepanekud advokatuuri kuuluvate pankrotihaldurite KPK-le makstavast tasust vabastamiseks. Pooled on antud küsimuses vahetanud nii suulisi kui ka kirjalikke seisukohti, kuid KPK ei ole komisjoni ettepanekutega nõustunud. Kokkuvõtvalt saab komisjon järeldada, et advokatuuri kuuluvate

pankrotihaldurite poolt KPK-le liikmemaksu tasumine on KPK-le vajalik eelkõige eelarvelistel põhjusel ning sisulist vajadust, miks advokaatidest pankrotihaldurid peaksid KPK-sse kuuluma ja tasuma täiendavat liikmemaksu, ei ole. Komisjon on oma samasisulise seisukoha esitanud ka Justiitsministeeriumile lootuses, et antud probleemile on võimalik lõpuks leida mõistlik lahendus.

- ✓ Saneerimisõiguse töötoa korraldamine. Komisjon korraldas 30.04.2015 toimunud Eesti Advokatuuri üldkogu raames saneerimisõiguse töötoa „Saneerimine – kas võlausaldajate kiusamine või kaitsmine?“. Töötoa eestvedajaks oli vandeadvokaat Veikko Toomere ja töötoal osales välise lektorina saneerimisseaduse muutmise seaduse eelnõud välja töötava töörühma juht Annemari Öunpuu. Ühiselt arutati saneerimisseaduse probleeme, saneerimisseadusesse planeeritavaid muudatusi ja nende võimalikke tagajärgi nii võlgniku kui ka võlausaldajate vaatenurgast. Komisjoni hinnangul ja arvestades osalejatelt saadud tagasisidet õnnestus töötoa läbiviimine väga hästi. Huvi töötoa vastu oli piisavalt suur ning töötuba kujunes elavaks ja vägagi põnevaks mõttevahetuseks kõigi töötoas osalenute vahel.
- ✓ Tähelepanekute esitamine konkurentsivõimelise ärikeskkonna juhtgrupile. Augustis 2015 pöördus komisjoni poole konkurentsivõimelise ärikeskkonna juhtgrupp arvamuse saamiseks üldise konkurentsivõime tõstmiseks maksejõuetusõiguse valdkonnas vajalike muudatuste kohta. Komisjon esitas omapoolsed seisukohad ning pidas eelkõige vajalikuks juhtida olulisima probleemina tähelepanu pankrotimenetluste raugemistele, mille tulemusel jäävad võlausaldajad tihti pahatahtlike võlgnike vastu kaitsetuks ning samuti senisele juhtorganite ja -isikute isikliku vastutuse vähesele rakendumisele olukordades, kus on tuvastatav süüline käitumine ja õiguste kuritarvitamine. Ühtlasi juhtis komisjon tähelepanu sellele, et tihti oleks pankrotimenetluse asemel kasulikum läbi viia hoopis saneerimismenetlus, kuid saneerimismenetluse algatamise kõrge lävi ja menetluses valitsevad ebaselgused pärsivad saneerimismenetluste tulemuslikku rakendamist.
- ✓ Maksejõuetusõiguse valdkonnas vajalike muudatuste kohta ettepanekute esitamine Justiitsministeeriumile. Seoses Justiitsministeeriumi poolt ettevalmistatava maksejõuetusõiguse revisjoniga esitas komisjon septembris 2015 Justiitsministeeriumile omapoolsed seisukohad vajalike muudatuste kohta maksejõuetusõiguse valdkonnas. Komisjon esitas Justiitsministeeriumile hulgaliselt ettepanekuid pankrotiseaduse sätete muutmiseks ja täiendamiseks, et muuta ja täiendada nii praktikas ebamõistlikuks kujunenud sätteid kui ka kõrvaldada seaduse rakendamisel tekkinud probleemkohti. Komisjon esitas Justiitsministeeriumile ettepaneku pankrotimenetluse ombudsmani instituudi loomiseks, mille vajaduse tingib jätkuv raugivate pankrotimenetluste arvukus. Ombudsmani tegevuse sisuks peaks olema tagasisivõitmise hagide ja kohustusi rikkunud juhtorganite liikmete vastu hagide esitamine juhtudel, kus pankrotimenetlus on raugenud tulenevalt võlausaldajate soovimatusest või võimetusest menetlust finantseerida, kui vastavate nõuete esitamine on perspektiivne ja ennetavalt vajalik pankrotimenetluste raugemiste ärahoidmiseks. Ombudsman kannaks preventiivset ning ettevõtluskeskkonda ja selle mainet parandavat eesmärki, vähendades „pahatahtlike“ pankrottide arvu ning kahandades võlgniku tegevust kontrollivate isikute soovi ühingut varatuks muuta.

Ühtlasi esitas komisjon Justiitsministeeriumile ettepaneku vabastada advokaatidest pankrotihaldurid liikmemaksu tasumise kohustusest Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojale. Vandeadvokaatidest pankrotihaldurite hinnangul puudub KPK liikmelisusel nende jaoks märkimisväärne sisu ja ainuüksi vandeadvokaatidest pankrotihaldurite kaasamine KPK-sse ei saa olla põhjendatud vaid KPK rahalise ülalpidamise vajadusega ja selleks laiema ringi kaasamisega koja liikmeteks. Kokkuvõtvalt ei näe komisjon vajadust ja põhjust, miks peavad vandeadvokaatidest pankrotihaldurid lisaks Eesti Advokatuuri liikmelisusele kuuluma paralleelselt ka KPK liikmete hulka koos kohustusega maksta selle eest KPK-le tasu.

- ✓ Üldtegevused. Seoses Justiitsministeeriumi poolt ettevalmistatava maksejõuetusõiguse revisjoniga jätkab komisjon informatsiooni kogumist maksejõuetusõiguse valdkonnas valitsevate tähtsamate probleemide kohta eesmärgiga juhtida kõikidele vastavatele probleemidele tähelepanu ja välja pakkuda neile mõistlikud lahendused. Seoses saneerimisseadusele muudatusettepanekute koostamisega teeb komisjon jätkuvalt koostööd muudatusi välja töötava Justiitsministeeriumi juurde loodud töörühmaga, kujundades kõikide muudatusettepanekute suhtes 2016. aastal ka omapoolsed seisukohad. Komisjon jätkab ja hoiab aktiivset koostööd Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojaga ning kõigi samas valdkonnas tegutsevate teiste organisatsioonidega ja töögruppidega. Komisjonil on pidev valmisolek advokatuuri organite ning liikmete abistamiseks ja nõustamiseks maksejõuetusõiguse õigusloome ja -praktikaga seonduvates küsimustes ning komisjon hoiab pidevalt silma peal kõikidel oma tegevusvaldkonnas toimuvatel olulisematel sündmustel.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI INTELLEKTUAALSE OMANDI JA IT-ÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2015. AASTAL

Intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjon tegutses aastal 2015 koosseisus Ave Piik (esimees), Karmen Türk, Tambet Toomela, Mihkel Miidla, Kairi Kurisoo, Jaanus Kasevits, Priit Lätt, Ants Nõmper, Anneli Aab.

1. 2015. aastal jätkas komisjon järgmiste 2014. a algatatud projektidega:
  - a. Koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (edaspidi MKM) ja Tartu Ülikooliga (edaspidi TÜ) algatatud innovaatiliste õiguslahenduste labori pilootprojekt. IT labori eesmärk on tuvastada, kas ja millisel viisil kehtiv õiguskord võib takistada innovaatiliste tehnoloogiliste lahenduste väljatöötamist ja elluviimist ning leida võimalused selliste takistuste kõrvaldamiseks. Labori pilootprojektina lahendasid kaks gruppi TÜ IT õiguse magistriprogrammi tudengeid MKM-i seatud ülesannet *No Legacy Policy*. Ülesande käigus pidid tudengid koostama õigusakti(de), mis tagaks(id) iganenud infotehnoloogilise vara käsitlemise põhimõtete seadustamise, väljatöötamiskavatsuse (VTK) projekti.

MKM-i poolne projektijuht leidis, et pilootprojekti näol oli tegemist väga põneva koostööga ning seda võiks jätkata. IT-labori projekt jätkub 2016. a kevadsemestril uute ülesannetega tudengitele, mis eeldatavasti tulevad lahendamisele osana magistrieksamidest.

- b. 03.07.2014 tegi komisjon Justiitsministeeriumile „Ettepaneku õigusaktide muutmiseks seoses õigusteenuse osutamisega tööstusomandi vallas“, mille sisuks oli muuta Eesti õigusruumi selliselt, et advokaadid saaksid osutada õigusteenust kaubamärgi, disaini ja tööstuslahendi valdkonnas.

Justiitsministeeriumi esindajate põhimõtteline seisukoht oli, et vandeadvokaatide esindusõigust kõnealusel valdkonnas tuleks laiendada. Justiitsministeeriumi juures tegutseva intellektuaalse omandi seadustiku eelnõu väljatöötamise kodifitseerimiskomisjoni (tööstusomand) 27.08.2014 koosolekul otsustati aga, et vandeadvokaat võiks vabaneda patendivoliniku juures stažeerimise nõudest, kui ta on omandanud umbes 2-aastase tööstusomandi alase töö kogemuse valdkonnas, milles kutset taotleb (kaubamärk, disain, geograafiline tähis) ja põhistab seda (tööde nimekiri). Seejärel lubatakse eksamil ja võib omandada patendivoliniku kutse.

Vastavalt koosoleku protokollile oli peamiseks murekohaks sellise otsuse tegemisel asjaolu, et advokaatidel ei ole intellektuaalomandi alast teadmiste kontrolli advokatuuri eksamil.

Seetõttu tegeles komisjon 2015. aastal koostöös kutseobivuskomisjoni ja advokatuuri juhatausega advokatuuri eksamikorra muutmise selliselt, et eksam hõlmaks ka intellektuaalse omandi valdkonda. Kordamisküsimused hõlmavad alates 2015. a juulist ka intellektuaalse omandi alaseid küsimusi.

Sellest tulenevalt ei näe komisjon enam põhjust vandeadvokaadi täiendavaks eksamineerimiseks patendivoliniku eksami käigus nagu pandi ette tööstusomandi komisjoni poolt. Vastav vastus ning pöördumine edasiste sammude tegemiseks Justiitsministeeriumile on koostamisel ning saatmisel ministeeriumile lähiajal.

2. 2015. aastat iseloomustas Euroopa ühtse siseturu (Digital Single Market) initsiatiivi raames rohkete avalike konsultatsioonide algatamine Euroopa Komisjoni poolt. Komisjoni esitas arvamused järgmiste avalike konsultatsioonide raames:
  - i) *Avalik konsultatsioon digitaalse sisu ja materiaalse kauba internetiostude suhtes kohaldatavate lepinguõiguse normide kohta.*
  - ii) *Public Consultation on the regulatory environment for platforms, online intermediaries, data and cloud computing and the collaborative economy.*
3. Komisjon esitas Justiitsministeeriumi palvel seisukoha Eesti Euroopa Liidu poliitika (ELPOL) 2015–2019 tööversiooni 1.0 kohta komisjoni pädevusvaldkondade raames (autoriõigus, e-kaubandus, andmekaitse).
4. Komisjon esitas Justiitsministeeriumile arvamuse seoses ühtse patendikohtu lepingu ratifitseerimiseelnõuga ja Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrustega nr 1257/2012 ja 1260/2012, mis puudutavad eelkõige täiendava alternatiivse võimaluse loomist patendikaitse saamiseks Euroopa Liidus ning määrustega seonduvad vajalikud muudatused siseriiklikes õigusaktides.
5. Komisjon algatas advokaadibüroodele juhendi koostamise andmete pilves hoidmise küsimustes. Sisulise töö põhiorhk jääb aastasse 2016.

ÖNNITLEME

Auväärseid juubilare, advokaate

Aino-Eevi Lukas	85
Kaido Pihlakas	75
Alar Neiland	70
Toomas Bekker	70
Henn Eomois	70
Mati Senkel	60
Vello Tammer	60
Priit Manavald	60
Rein Napa	60
Andres Tamm	60
Anu Talu	50
Viktor Turkin	50
Argo Künemäe	50
Aku Johannes Sorainen	50
Urmas Kukk	50
Toomas Tamme	50
Tarmo Pilv	50
Raino Paron	50
Anu Pärtel	50
Madis Kiisa	50
Kristina Isokoski	50
Vallo Vanaaseme	50

Kauaaegseid advokaate, pensionäre:

Lea Mandel	85
Enno Palumets	75

KULDMÄRGID

Andres Alaver
Mare Laur
Peeter Lepik
Toomas Luhaäär
Rein Napa
Leonid Olovjanišnikov
Aivar Pilv
Aare Tark

HÕBEMÄRGID

Kai Amos
Merike Borunova
Jugans Grossmann
Marika Jaanson
Erki Kergandberg
Andrus Lillo
Andres Lusmägi
Karina Lõhmus-Ein
Tambet Mullari
Toomas Mälberg
Ants Nõmmik
Heikki Ojamaa
Arne Ots
Villu Otsmann
Karina Paatsi
Armand Reinmaa
Taivo Ruus
Kaimo Räppo
Eve Selberg
Sven Sillar
Martin Simovart
Andres Simson
Ene Soop
Cardo Soosaar
Kristina Uuetoa-Tepper
Mari-Ann Veiermann

AUNIMETUSE AASTA ADVOKAAT LAUREAADID

Organisatsiooni ehk advokatuuri kategooria –
vandeadvokaat **Karin Madisson**

Kutsetegevuse ehk nn klassikalise advokaaditöö kategooria –
vandeadvokaat **Küllike Namm**

Ühiskondliku- ja vabatahtliku tegevuse kategooria –
vandeadvokaat **Martin Tamme**

ADVOKATUURI KVALITEEDIJUHTIMISE TUNNISTUS

Advokaadibüroo In Jure (väljastatud 24.11.2015. a)

ÜLIÕPILASTÖÖDE KONKURSI LAUREAADID

Stipendium:

Mailis Meier

„Eesti Advokatuuri roll riigi õigusabi pakkumises kriminaalmenetluses“

IN MEMORIAM

Konrad Mällo
Albert Kazikov
Endel Saadoja
Jüri Aland
Väino-Rein Villik
Vahur Tänav

MAJANDUSAASTA ARUANNE

Nimi	EESTI ADVOKATUUR
Registrinumber	74000027
Address	Rävala pst 3, Tallinn 10143
Telefon	+372 662 0665
Faks	+372 662 0677
Elektronpost	advokatuur@advokatuur.ee
Interneti kodulehekülg	www.advokatuur.ee
Majandusaasta algus	01.01.2015
Majandusaasta lõpp	31.12.2015
Audiitor	Villems & Partnerid OÜ Toomas Villems
Lisatud dokumendid	Sõltumatu vandeaudiitori aruanne

Sisukord

Tegevusaruanne 2015.....	106
Bilanss	111
Tulude ja kulude aruanne	113
Rahavoogude aruanne.....	114
Netovara muutuste aruanne	115
Raamatupidamise aastaaruande lisad.....	116
Lisa 1. Raamatupidamise aastaaruande koostamisel kasutatud arvestusmeetodid ja hindamisalused	116
Lisa 2. Raha ja pangakontod.....	119
Lisa 3. Nõuded liikmete vastu	119
Lisa 4. Riigi õigusabi	119
Lisa 5. Sihtfinantseerimine riigi õigusabiks rahvusvahelise kaitse menetluses.....	119
Lisa 6. Sihtfinantseerimine arengukoostööks.....	120
Lisa 7. Muud lühiajalised nõuded.....	120
Lisa 8. Ettemaksed teenuste eest	120
Lisa 9. Immateriaalne põhivara.....	120
Lisa 10. Lühiajalised laenud.....	121
Lisa 11. Võlad osutatud riigiõigusabi eest	121
Lisa 12. Võlad töövõtjatele.....	121
Lisa 13. Maksukohustused.....	121
Lisa 14. Muud viitvõlad.....	121
Lisa 15. Sihtfinantseerimise kohustus stipendiumiteks.....	121
Lisa 16. Tulud	122
Lisa 17. Tegevuskulude sihtfinantseerimine	122
Lisa 18. Sihtfinantseeritud projektide otsesed kulud	122
Lisa 19. Mitmesugused tegevuskulud.....	123
Lisa 20. Tööjõukulud	124
Lisa 21. Toetused.....	124
Lisa 22. Muud kulud.....	124
Lisa 23. Kasutusrent	124
Lisa 24. Tehingud seotud osapooltega.....	125
Sõltumatu vandeaudiitori aruanne	126
Juhatuse allkirjad 2015. aasta majandusaasta aruandele.....	127

TEGEVUSARUANNE 2015

Sissejuhatus

Eesti Advokatuur on advokaatide omavalitsuslikel põhimõtetel tegutsev kutseühendus õigusteenuse osutamise korraldamiseks era- ja avalikes huvides ning advokaatide kutsealaste õiguste kaitsmiseks. Eesti Advokatuur on avalik-õiguslik juriidiline isik. Oma tegevuses juhindub kutseühendus seadustest, advokatuuri organite õigusaktidest ja headest tavadest, samuti Euroopa Liidu õigusaktidest, CCBE (*The Council of Bars and Law Societies of Europe*) aktidest, mh viimase poolt vastuvõetud eetikakoodeksist Euroopa advokaatidele ning Euroopa õiguskutse tuumpõhimõtete hartast.

Advokatuuri pädevuses on:

- advokatuuri vastuvõtmine ja sealt väljaarvamine;
- järelevalve advokatuuri liikmete kutsetegevuse ja kutse-eeskriitika nõuete täitmise üle;
- järelevalve Eestis tegutsevate välisriigi advokaatide kutsetegevuse ja kutse-eeskriitika nõuete täitmise üle;
- advokaatide täiendusõppe korraldamine;
- riigi õigusabi osutamise korraldamine ning oma liikmete kaudu riigi õigusabi osutamise tagamine;
- advokatuuri vara valitsemine;
- advokaatide muude kutseküsimuste lahendamine.

Advokatuuri struktuur ja liikmeskond

Advokatuur tegutseb oma organite kaudu. Advokatuuri organid on üldkogu, esimees, juhatus, revisjonikomisjon, aukohus ja kutseobivuskomisjon. Advokatuuri kõrgeim organ on üldkogu, kuhu kuuluvad kõik advokatuuri liikmed.

Seisuga 31.12.2015. a oli Eesti Advokatuuris 970 liiget, neist:

vandeadvokaate	626
vandeadvokaadi vanemabisid	101
vandeadvokaadi abisid	233
assotsieerunud liikmeid	10

Seisuga 31.12.2015 oli 212 advokaati, kelle liikmesus advokatuuris on ajutiselt peatatud (õppima asumine, suundumine avalikku teenistusse, rasedus- ja sünnituspuhkusele suundumine jm advokatuuriseaduses sätestatud alused).

Advokatuuri liikmetest oli 31.12.2015. a seisuga naised 45% ning mehi 55%.

Aasta 2015 üldised märksõnad ja eraldi esiletõmmatud sündmused:

- 1) Koostöös Justiitsministeeriumiga valmis riigi õigusabi süsteemi põhjalik analüüs ning töötati välja võimalikud tulevikutsenaariumid; valmis ka vastav poliitikadokument.

- 2) Koostöös Justiitsministeeriumi ja Siseministeeriumiga kaasati riigi õigusabi osutamiseks rahvusvahelise kaitse menetluses ja sellele järgnevas halduskohtumenetluses Euroopa Liidu rahastus (projekti kood AMIF2015-20).
- 3) Eeltoodu alusel kuulutati 2015. aastal välja täiendav konkurs riigi õigusabi osutajate leidmiseks rahvusvahelise kaitse menetluses ja sellele järgnevas halduskohtumenetluses. Töötati välja riigi õigusabi tasude ja kulude korra lisa 2, mis reguleerib tasude väljamaksmist ja kulude kompenseerimist riigi õigusabi osutamisel rahvusvahelise kaitse menetluses ja sellele järgnevas halduskohtumenetluses. Konkursil kandideeris kaks advokaadibürood – Advokaadibüroo Lextal ja Advokaadibüroo LMP –, kes mõlemad kvalifitseerusid ning kelle mõlemaga sõlmiti vastavad lepingud. Riigi õigusabi rahvusvahelise kaitse taotlejate asjades hakkasid osutama kokku kuus advokaati kahest advokaadibüroost. Advokaadibürooga RASK sõlmitud lepingus tehti vastavad muudatused ning büroo jätkab riigi õigusabi osutamist üksnes nn klassikalistes haldusasjades.
- 4) Aasta 2015 möödus advokatuuriseaduse muudatuste ettevalmistamise tähe all, aasta lõpuks said muudatused heakskiidu valitsuses selliselt, et seadusemuudatused esitati kinnitamiseks Riigikogule; advokatuur ootab muudatuste jõustumist alates 01.03.2016, millele järgneb advokatuuri kodukorra muutmine 03.03.2016 üldkogul ning vajalike muude juhendite ja kordade väljatöötamine (nt emeriitadvokaadi statuut).
- 5) AKTi ehk advokatuuri kvaliteedijuhtimise tunnistuste väljaandmise aluste ja korra väljatöötamisele järgnes nende kinnitamine advokatuuri juhatuse poolt ning esimeste AKTi taotlevate advokaadibüroode auditeerimine. Aasta lõpus väljastati esimene tunnistus. Selle sai Advokaadibüroo In Jure (Tartu).
- 6) Tähelepanuta ei saa jätta 2014. aastal alanud kohtuvaidlust riigiga (JuM) riigi õigusabi ja selle rahastamise küsimuste üle, mis 2015. a lahendust ei saanud.
- 7) Tehti kokkuvõtted advokatuuri arengusuundades püstitatud eesmärkide täitmisest. Arengusuundades toodud ülesannete ülevaatamist ning vajadusel täiendamist jätkatakse peale 03.03.2016 toimuvat advokatuuri üldkogu, millel valitakse advokatuuri uus esimees ja juhatus.
- 8) Aasta alguses viidi läbi meediauuring advokatuuri ja advokaatide usaldusvääruse küsimuses. Püstitati eesmärk tõsta advokatuuri ja advokaatide usaldusväärust, mh korraldada uus/võrdlev uuring 2016. a alguses.
- 9) Töötati välja ja kinnitati Eesti Advokatuuri koolitusstrateegia aastateks 2016–2021.
- 10) Advokatuuri juubeliaastal (2014) taastatud aunimetuse „Aasta advokaat“ väljaandmist jätkati ning võitjad kuulutati välja advokatuuri pidulikul jõuluõhtul 18.12.2015 kolmes kategoorias:
  - ❑ organisatsiooni ehk advokatuuri kategooria – laureaat vandeadvokaat Karin Madisson;
  - ❑ kutsetegevuse ehk nn klassikalise advokaaditöö kategooria – laureaat vandeadvokaat Küllike Namm;
  - ❑ ühiskondliku- ja vabatahtliku tegevuse kategooria – laureaat vandeadvokaat Martin Tamme.

Advokatuuri juhtimine

1. märtsil 2013. a toimunud advokatuuri üldkogul valiti järgnevaks kolmeks aastaks advokatuuri uus esimees ja juhatus. Juhatuse koosseisus 2015. aastal muudatusi ei toimunud. 2015. aastal toimus **25 juhatuse istungit, sh 3 elektroonilist istungit**.

Istungitel olid päevakorras advokatuuri kui kutseorganisatsiooni igapäevatööd puudutavad küsimused, advokaadi kutse-eesika põhimõtete järgimine kutsetegevuses, advokatuuri puudutavate eelnõude ja seadusloome küsimused. Suurima osa juhatuse poolt arutatud teemade ringist moodustasid taas riigi õigusabi korraldamisega ning selle rahastamisega seotud küsimused.

Juhendid ja korrad

Välja töötati ja kinnitati:

- **Eesti Advokatuuri konkurentsioiguse komisjoni töökord.** Konkurentsioiguse komisjon on Eesti Advokatuuri kodukorra § 6 lg 1 alusel moodustatud komisjon, mille tegevuse eesmärgiks on advokatuuri organite ning liikmete abistamine ja nõustamine konkurentsioiguse valdkonna õigusloome ja -praktikaga seonduvates küsimustes, vastava seadusandluse ja õiguspraktika analüüsimine ja muudatusettepanekute koostamine.
- **Isiku kinnisesse asutusse paigutamise asjades riigi õigusabi osutamise juhend.** Juhend sätestab advokaadi kohustused riigi õigusabi osutamiseks, kui advokaat osaleb menetluses, mille käigus arutatakse isiku paigutamist kinnisesse asutusse tsiviilkohtumenetluse seadustikus ettenähtud korras.
- **Eesti Advokatuuri kvaliteedijuhtimise tunnistuse taotlemise ja väljastamise kord,** mis reguleerib Eesti Advokatuuri kvaliteedijuhtimise tunnistuse taotlemise ja väljastamise korraldust advokaadibüroode ja nende osakondade poolt.

ISO 9001:2008 kvaliteedijuhtimise standardile vastavus

Eesti Advokatuurile on 2014. aastal väljastatud ISO 9001:2008 kvaliteedijuhtimise sertifikaat. Sertifikaat on väljastatud kehtivusega kuni 25.08.2017 tingimusega, et organisatsioon jätkuvalt täidab heakskiidetud juhtimissüsteemi nõudeid.

17. augustil 2015. a viis Bureau Veritas Estonia Eesti Advokatuuris läbi korralise auditi ning leidis, et Eesti Advokatuuri juhtimissüsteem on loodud ja rakendatud arvestades auditi aluseks olevate standardite nõudeid, juhtimissüsteem aitab kaasa organisatsiooni poliitika ja eesmärkide saavutamisele ning on suunatud pidevale parendamisele, siseaudit ja juhtkonna-poolne ülevaatus on usaldusväärset läbi viidud. Mittevastavusi auditi käigus ei leitud.

Koostööst Lastekaitse Liiduga

Eesti Advokatuuri ja MTÜ Lastekaitse Liit koostööprojekti „Hea nõu lastega peredele“ (alates 01.06.2010) raames nõustasid advokaadid perekonnaõiguse vallas 2015. aastal näost-näkku või Skype' teel (Hiiumaal ning 2015. a sügisel lisandununa Sil-lamäel) nõustamistel kokku 158 fookusgruppi kuuluvat isikut. Advokaadid jätkavad tasuta nõustamisi ka 2016. aastal. Samuti panustatakse jätkuvalt (eeskätt advokatuuri

perekonnaõiguse komisjoni eestvedamisel) seminaride ja õppepäevade korraldamise kohalike omavalitsuste sotsiaal- ja lastekaitsetöötajatele (seminar nimetusega „Samal poolel - lapse poolel“). Jätkatakse nõuandvate artiklite kirjutamist Lastekaitse Liidu ajakirjas „Märka Last“. Uuena alustati koostööd ajakirjaga „Pere ja Kodu“ nõuandartiklite kirjutamiseks igakuiselt.

Tulud, kulud, tulem ja peamised finantssuhtarvud

Eesti Advokatuur ei ole kasumit taotlev organisatsioon. Põhilises osas moodustub advokatuuri eelarve advokaatide liikmemaksudest. 2015. aastal oli tulu liikmemaksudest 506 tuhat eurot.

Võrdlevalt kahe viimase kahe aasta advokatuuri liikmemaksudest saadava tulu kasvu suhtarvud:

	2015	2014
Tulu kasv advokatuuri liikmete liikmemaksudest (%)*	1,0	4,1

Tulu liikmemaksudest suureneb tänu liikmeskonna kasvule ja kvalifikatsiooni muutumisele. Vandeadvokaadi abide liikmemaks on väiksem võrreldes vandeadvokaadi vanemabide ning vandeadvokaatide ning assotsieerunud liikmete kehtestatud liikmemaksudega. Viimati muudeti advokatuuri liikmemaksude suurust 2008. aastal.

Oma eelarvelisi vahendeid kasutab advokatuuri juhatus igapäevaseks majandustegevuseks ja organisatsiooni üldisteks vajadusteks ning ürituste läbiviimiseks.

Tulenevalt riigi õigusabi seadusest on Eesti Advokatuuri teiseks suureks töövaldkonnaks vähekindlustatud isikutele riigi õigusabi osutamise korraldamine, neile advokaatide määramine, õigusabi osutanud advokaadibüroodele tasu väljamaksmine ja arvestus selle üle. 2015. aastal eraldati riigieelarvega õigusabi osutavate advokaatide tasustamiseks ja avalik-õiguslike ülesannete täitmiseks kokku 3 835 tuhat eurot. Riigi õigusabi osutati 2015. aastal mahus 3 608 tuhat eurot, sh rahvusvahelise kaitse menetlus. Avalik-õiguslike ülesannete täitmiseks, s.o riigi õigusabi osutamise korraldamiseks, kulus advokatuuril 234 tuhat eurot.

Võrdlevalt kahe viimase aasta osutatud riigi õigusabi kasvu suhtarvud:

	2015	2014
Osutatud riigi õigusabi kasv (+), kahanemine (-) (%)*	-18,3	3,6

Kutseühenduse tegevuse seisukohalt oluline finantssuhtarv on lühiajaliste kohustuste kattekordaja, mis näitab käibevarade suhet lühiajalistesse kohustustesse:

	2015	2014
Lühiajaliste kohustuste kattekordaja (kordades)*	1,4	1,5

* Suhtarvude arvutamisel kasutatud valemid:

- Tulu kasv (%) = $(\text{tulu } 2015 - \text{tulu } 2014) / \text{tulu } 2014 * 100$
- Osutatud riigi õigusabi kasv (+), kahanemine (-) = $(\text{osutatud riigi õigusabi } 2015 - \text{osutatud riigi õigusabi } 2014) / \text{osutatud riigi õigusabi } 2014 * 100$
- Lühiajaliste kohustuste katekordaja (kordades) = käibevara/lühiajalised kohustused

Personal

Eesti Advokatuuri liikmed töötavad iseseisvates äriühingutes (advokaadibüroodes). Advokatuuris töötas 2015. aasta detsembrikuu seisuga 12 palgalist töötajat ning advokatuuri esimees ja aseesimees, kellede põhitöökoht on advokaadibüroos. Juhatuse liikmete ametikoht ei ole palgaline. Advokatuuri tööorganitele – juhatusele, aukohtule, kutseobivuskomisjonile ja revisjonikomisjonile ning advokatuuri eetika- ja metoodikakomisjonile - on 2015. aastal makstud preemiat. Kogu palgakulu 2015. aastal oli 307 tuhat eurot, mis jaotub vastavalt (tuh / €):

Koosseisuliste töötajate palk	229
<i>sh esimees</i>	12
<i>sh aseesimees</i>	8
Lepinguline töö advokatuuri huvides	12
Puhkusetasud ja haigushüvitised	27
Lisatasud- ja preemiad	39

Bilanss

Varad	Lisa	31.12.2015	31.12.2014
Käibevara			
Raha ja pangakontod	2	311 889	225 770
Nõuded ja ettemaksud			
Nõuded liikmete vastu	3	27 059	28 298
Nõuded riigieelarvest õigusabiks	4	311 618	261 836
Sihtfinantseerimise nõuded arengukoostöök	6	11 350	0
Sihtfinantseerimise nõuded rahvusvahelise kaitse menetluseks		99 867	0
Muud lühiajalised nõuded	5	1 172	1 997
Ettemaksud teenuste eest	7	7 773	6 400
Ettemaksud tarnijatele	8	146	0
Kokku		458 985	298 531
Käibevara kokku		770 874	524 301
Põhivara			
Immateriaalne põhivara			
Tarkvara		48 404	66 913
Kokku	9	48 404	66 913
Vara kokku		819 278	591 214

Kohustused ja netovara		31.12.2015	31.12.2014
Kohustused			
Laenukohustused			
Lühiajalised laenud	10	1 751	404
Võlad ja ettemaksed			
Võlad tarnijatele		3 601	19 661
Võlad advokaadibüroodele osutatud riigi õigusabi eest	4; 5; 11	314 920	261 836
Võlad töövõtjatele	12	14 652	11 790
Maksuvõlad	13	17 396	42 741
Saadud ettemaksed liikmemaksude eest		440	1 845
Muud viitvõlad	14	32	0
Kokku		351 041	337 873
Sihtfinantseerimine			
Sihtfinantseerimise kohustus arengukoostööks	6	11 440	0
Sihtfinantseerimise kohustus rahvusvahelise kaitse menetluseks	5	196 306	0
Sihtfinantseerimise kohustus stipendiumiteks	15	3 333	2 532
Kokku		211 079	2 532
Lühiajalised kohustused kokku		563 871	340 809
Netovara			
Elmiste perioodide akumulieeritud tulem		250 405	249 039
Aruandeaasta tulem		5 002	1 366
Netovara kokku		255 407	250 405
Kohustused ja netovara kokku		819 278	591 214

Tulude ja kulude aruanne

Tulud	Lisa	2015	2014
Annetused ja toetused	16	3 857 425	4 685 096
Tulu liikmemaksudest	16	505 923	501 137
Muud tegevustulud	16	9 158	5 184
Muud tulud	16	0	1 191
Tulud kokku		4 372 506	5 192 608
Riigi õigusabi kulud advokaatidele	4; 16	3 604 492	4 410 730
Sihtfinantseeritud projektide otsesed kulud	18	19 099	7 450
Mitmesugused tegevuskulud	19	306 506	319 194
Tööjõukulud			
Palgakulu		306 547	314 596
Sotsiaalmaksud		103 271	106 351
Tööjõu kulud kokku	20	409 818	420 947
Toetused	21	9 394	15 154
Kulum	9	18 509	18 230
Muud kulud	22	12	18
Kulud kokku		4 367 830	5 191 723
Põhitegevuse tulem		4 676	885
Finantstulud ja -kulud			
Intressitulud		326	481
Finantstulud ja -kulud kokku		326	481
Aruandeaasta tulem		5 002	1 366

Rahavoogude aruanne

	Lisa	2015	2014
Rahavood põhitegevusest			
Põhitegevuse tulem		4 676	885
Põhivara kulum	9	18 509	18 230
Põhitegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus		-160 454	-263 945
Põhitegevusega seotud kohustuste ja ettemaksete muutus		223 062	-606 661
Kokku rahavood põhitegevusest		85 793	-851 491
Rahavood investeerimistegevusest			
Immateriaalse põhivara soetus		0	-9 826
Saadud intressid		326	481
Kokku rahavood investeerimistegevusest		326	-9 345
Kokku rahavood		86 119	-860 836
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses		225 770	1 086 606
Raha ja raha ekvivalentide muutus		86 119	-860 836
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	2	311 889	225 770

Netovara muutuste aruanne

	Tulem	Netovara kokku
Saldo 31.12.2013	249 039	249 039
Aruandeperioodi tulem	1 366	1 366
Saldo 31.12.2014	250 405	250 405
Aruandeperioodi tulem	5 002	5 002
Saldo 31.12.2015	255 407	255 407

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1. Raamatupidamise aastaaruande koostamisel kasutatud arvestusmeetodid ja hindamisalused

Üldpõhimõtted

Eesti Advokatuuri 2015. aasta raamatupidamise aastaaruanne on koostatud kooskõlas Eesti hea raamatupidamistavaga, mis tugineb rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuse ja aruandluse põhimõtetele. Hea raamatupidamistava põhinõuded on kehtestatud raamatupidamise seadusega ning seda täiendavad Raamatupidamise Toimkonna poolt väljaantavad juhendid. Samuti juhindub Eesti Advokatuur avalik-õigusliku juriidilise isikuna riigi raamatupidamise üldeeskirja nõuetest ning tulude ja kulude aruande koostamisel lähtub Raamatupidamise Toimkonna juhendist RTJ 14.

Majandusaasta algas 1. jaanuaril 2015 ja lõppes 31. detsembril 2015. Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud eurodes.

Esitusviisi muudatused

Seoses esitusviisi muutustega mõnede tulu- ja kulukirjete lõikes on 31. detsembril 2015 lõppenud majandusaasta aastaaruande koostamisel tulude ja kulude aruandes korrigeeritud eelmise perioodi võrdlusandmeid alljärgnevalt:

	Saldo 2014. a aasta- aruandes	Muudatuse mõju	Muudetud saldo 2015. a aasta- aruandes
Tulud			
Muud tegevustulud	0	5 184	5 184
Muud tulud	6 375	-5 184	1 191
Tulud kokku	5 192 608	0	5 192 608
Kulud			
Riigi õigusabi kulud advokaatidele	0	4 410 730	4 410 730
Sihtfinantseeritud projektide otsesed kulud	0	7 450	7 450
Mitmesugused tegevuskulud	238 679	80 515	319 194
Muud kulud			
Tegevusega seotud muud kulud	83 499	-83 499	0
Riigi õigusabi kulud advokaatidele	4 410 730	-4 410 730	0
Toetused	19 638	-19 638	0
Toetused	0	15 154	15 154
Muud kulud	0	18	18
Kulud kokku	5 191 723	0	5 191 723
Aruandeaasta tulem	1 366	0	1 366

Eelkirjeldatud korrigeerimised ei avaldanud mõju 31.12.2014. a seisuga koostatud bilansi võrreldavatele arvnäitajatele ega ka võrdlusperioodi tulemile.

Finantsvara ja -kohustused

Finantsvaraks loetakse raha, nõudeid ostjate vastu ja muid lühiajalisi nõudeid. Finantskohustusteks loetakse tarnijatele tasumata arveid, viitvõlgasid ja muid lühiajalisi võlakohustusi.

Finantsvara ja -kohustused võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, milleks on antud finantsvara või -kohustuse eest makstud või saadud tasu õiglane väärtus. Algne soetusmaksumus sisaldab kõiki finantsvara või -kohustusega otseselt seotud tehingukulutusi.

Finantsvara eemaldatakse bilansist siis, kui ettevõtte kaotab õiguse finantsvarast tulevatele rahavoogudele või ta annab kolmandale osapoolle üle varast tulenevad rahavood ning enamiku finantsvaraga seotud riskidest ja hüvedest. Finantskohustus eemaldatakse bilansist siis, kui see on rahuldatud, lõpetatud või aegunud.

Finantsvara oste ja müüke kajastatakse järjepidevalt väärtuspäeval st päeval, mil ettevõtte saab ostetud finantsvara omanikuks või kaotab omandiõiguse müüdüd finantsvara üle.

Finantskohustusena on lühiajaliste laenukohustuse all kajastatud krediitkaardi jäägi kohustus.

Raha ja raha ekvivalendid

Raha ja raha ekvivalentidena kajastatakse raha pangas. Rahavoogude aruandes kajastatakse rahavoogusid põhitegevusest kaudsel meetodil. Saadud panga intressid on kajastatud investeerimistegevuse rahavoo koosseisus.

Nõuded ostjate vastu

Nõudeid ostjate vastu kajastatakse bilansis korrigeeritud soetusmaksumuses. Ostjatelt laekumata arved on bilansis hinnatud lähtudes tõenäoliselt laekuvatest summadest. Seejuures hinnatakse iga kliendi laekumata arveid eraldi, arvestades teadaolevat informatsiooni kliendi maksevõime kohta.

Immateriaalse põhivara ja väikevara arvestus

Immateriaalse põhivara hulka kuuluvad litsentsid, kasutusõigused, tarkvara ja muud füüsilise substantsita varad, mida kutseühendus kasutab teenuste osutamisel või halduseesmärkidel ja kavatab kasutada pikema perioodi jooksul kui üks aasta ja mille soetusmaksumus on alates 25000 eurost. Immateriaalne põhivara võetakse algselt arvele soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnast ja otseselt soetamisega seotud kulutustest. Immateriaalset põhivara kajastatakse bilansis selle soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulieeritud kulum ja võimalikud väärtuse langusest tulenevad allahindlused. Immateriaalse põhivara kulumimäär on 20%, kasuliku eaga 5 aastat.

Väikevara on väheväärtuslik vara, mille soetusmaksumus on kuni 10000 eurot. Väikevara kantakse kulusse soetamise hetkel. Raamatupidamises peetakse väheväärtusliku, pika kasutuseaga väikevarade arvestust bilansiväliselt.

Tulude arvestus

Tulu advokatuuri liikmete liikmemaksudest kajastatakse tekkepõhiselt, see on tuluna perioodis, mille eest liikmemaksud on arvestatud. Tulu teenuste müügist kajastatakse teenuse osutamisel. Tulu kaupade müügist kajastatakse siis, kui olulised omandiga seonduvad riskid ja hüved on läinud üle ostjale ning müügitulu ja tehinguga seotud kulutusi on võimalik usaldusväärselt mõõta. Tulud kajastatakse siis kui tulude laekumine on tõenäoline ja tulu suurus on võimalik usaldusväärselt hinnata. Distsiplinaar-karistusena määratud rahatrahvid kajastatakse tuluna tekkepõhiselt määramise kuupäeval, seejuures võetakse trahvid tuluna arvele ainult juhul, kui tulu laekumine hinnatakse tõenäoliseks. Vastasel juhul kajastatakse trahvid kuni laekumiseni bilansiväliselt.

Välisvaluutas toimunud tehingud ning välisvaluutas fikseeritud finantsvarad ja -kohustused

Eesti Advokatuuri arvestusvaluutaks on euro. Välisvaluutadeks on loetud kõik teised valuutad peale arvestusvaluuta - euro. Välisvaluutas toimunud tehingute kajastamisel on aluseks võetud tehingu toimumise päeval ametlikult kehtinud Euroopa keskpanga valuutakursid.

Sihtfinantseerimine

Sihtfinantseerimisena kajastatakse sihtotstarbelisi ja teatud tingimustega seotud toetusi tegevuskulude katteks. Sihtfinantseerimist ei kajastata tuluna enne, kui eksisteerib piisav kindlus, et toetuse saaja vastab sihtfinantseerimisega seotud tingimustele ja sihtfinantseerimine leiab aset. Tegevuskulude sihtfinantseerimist kajastatakse tuluna tegevuskulude tegemise perioodil, kui sihtfinantseerimise tingimustega ei kaasne sisulisi tagasinõude või laekumata jäämise riske; kui eksisteerib sisuline tagasinõude või laekumata jäämise risk, kajastatakse sihtfinantseerimine tuluna vastava riski kadumisel.

RTJ 14 alusel kajastatakse sihtotstarbeliste stipendiumite jagamiseks laekunud toetused tuluna samal perioodil, kui tehakse otsus vastavate stipendiumite väljamaksmiseks, kajastades samal hetkel väljamakstavad stipendiumid kuluna.

Rahavoogude aruanne

Rahavoogude aruanne on koostatud kaudsel meetodil, kus on kajastatud põhitegevusega seotud nõuete muutused ning lühiajaliste kohustuste saldode muutused.

Rendiarvestus

Kapitalirendina käsitletakse rendilepinguid, mille puhul kõik olulised vara omandiga seonduvad riskid ja hüved kanduvad üle rentnikule. Muid rendilepinguid kajastatakse kasutusrendina.

Kasutusrendimaksed kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt tulude ja kulude aruandes kuluna.

Lisa 2. Raha ja pangakontod

(eurodes)

	31.12.2015	31.12.2014
Arvelduskonto	311 889	225 770
Kokku	311 889	225 770

Lisa 3. Nõuded liikmete vastu

(eurodes)

	31.12.2015	31.12.2014
Laekumata liikmemaksud	27 059	28 298
Kokku	27 059	28 298

Lisa 4. Riigi õigusabi

(eurodes)

	2015	2014
Riigi õigusabi vahendite jääk aasta alguses	-261 836	627 267
Riigieelarveline eraldis õigusabiks aruandeaastal	3 554 710	3 521 627
Advokaadibüroode poolt osutatud riigi õigusabi aruandeaastal (lisa 16)	-3 604 492	-4 410 730
<i>sh 31.12. seisuga advokaadibüroodele välja maksmata riigi õigusabi arved (lisa 11)</i>	<i>312 641</i>	<i>261 836</i>
Riigi õigusabi vahendite jääk aasta lõpus	-311 618	-261 836

Lisa 5. Sihtfinantseerimine riigi õigusabiks rahvusvahelise kaitse menetluses

(eurodes)

	2015	2014
Aasta alguse saldo	0	0
Sihtfinantseerimine riigi õigusabiks rahvusvahelise kaitse menetluses	199 734	0
<i>sellest 31.12. seisuga saadud sihtfinantseerimise eraldis</i>	<i>99 867</i>	<i>0</i>
<i>sellest 31.12. seisuga sihtfinantseerimise nõue</i>	<i>99 867</i>	<i>0</i>
Advokaadibüroode poolt osutatud riigi õigusabi rahvusvahelise kaitse menetluses aruandeaastal (lisa 16; 18)	3 428	0
<i>sh 31.12. seisuga advokaadibüroodele välja maksmata arved (lisa 11)</i>	<i>2 279</i>	<i>0</i>
Sihtfinantseerimise jääk riigi õigusabiks rahvusvahelise kaitse menetluses aasta lõpus	196 306	0

Lisa 6. Sihtfinantseerimine arengukoostöök

(eurodes)

	2015	2014
Aasta alguse saldo	0	0
Moldova arengukoostöö sihtfinantseerimise projekti maksumus	22 700	0
<i>sellest 31.12. seisuga saadud sihtfinantseerimise eraldis</i>	<i>11 350</i>	<i>0</i>
<i>sellest 31.12. seisuga sihtfinantseerimise nõue</i>	<i>11 350</i>	<i>0</i>
Aruandeaastal projektiga seotud kulud (lisa 16; 18)	11 260	0
Moldova arengukoostöö sihtfinantseerimise jääk aasta lõpus	11 440	0

Lisa 7. Muud lühiajalised nõuded

(eurodes)

	31.12.2015	31.12.2014
Töövõtjatega seotud nõuded	50	25
Liikmetega seotud nõue	1 122	1 972
Kokku	1 172	1 997

Lisa 8. Ettemaksed teenuste eest

(eurodes)

	31.12.2015	31.12.2014
Ettemakstud üür (deposiit)	4 994	4 994
Ettemakstud perioodika	1 015	967
Ettemakstud lähetuse kulud	1 404	72
Ettemakstud üldkogu saali üür	360	367
Kokku	7 773	6 400

Lisa 9. Immateriaalne põhivara

(eurodes)

	Tarkvara	Kokku
Saldo seisuga 31.12.2014		
Soetusmaksumus	92 544	92 544
Akumuleeritud kulum	-25 631	-25 631
Jääkmaksumus	66 913	66 913
2015. a toimunud muutused		
Amortisatsioonikulu	-18 509	-18 509
Saldo seisuga 31.12.2015		
Soetusmaksumus	92 544	92 544
Akumuleeritud kulum	-44 140	-44 140
Jääkmaksumus	48 404	48 405

Lisa 10. Lühiajalised laenud

(eurodes)

	31.12.2015	31.12.2014
Krediitkaardi jäägi kohustus	1 751	404
Kokku	1 751	404

Lisa 11. Võlad osutatud riigiõigusabi eest

(eurodes)

	31.12.2015	31.12.2014
Advokaadibüroodele osutatud riigi õigusabi eest (lisa 4)	312 641	261 836
Advokaadibüroodele osutatud riigi õigusabi eest rahvusvahelise kaitse menetluses (lisa 5)	2 279	0
Kokku	314 920	261 836

Lisa 12. Võlad töövõtjatele

(eurodes)

	31.12.2015	31.12.2014
Puhkusereserv	14 652	11 790
Kokku	14 652	11 790

Lisa 13. Maksukohustused

(eurodes)

	31.12.2015	31.12.2014
Kinni peetud füüsilise isiku tulumaks	4 105	13 646
Sotsiaalmaks	8 608	21 671
Töötuskindlustuse maks	516	1 815
Kogumispensioni maks	375	1 116
Ettevõtte tulumaks	3 792	4 493
Kokku	17 396	42 741

Lisa 14. Muud viitvõlad

(eurodes)

	31.12.2015	31.12.2014
Aruandev isik	32	0
Kokku	32	0

Lisa 15. Sihtfinantseerimise kohustus stipendiumiteks

(eurodes)

	31.12.2015	31.12.2014
Riigi eelarveline eraldis üliõpilasele stipendiumi väljamakseks õppeperioodi teisel aastal	3 333	2 532
Kokku	3 333	2 532

Lisa 16. Tulud

(eurodes)

	2015	2014
Annetused ja toetused kokku	3 857 425	4 685 096
tulu riigieelarvest õigusabiks (lisa 4)	3 604 492	4 410 730
tulu riigieelarvest tegevuskulude sihtfinantseerimiseks (lisa 17)	233 834	266 917
tulu arengukoostöö projekti sihtfinantseerimiseks (lisa 18)	11 260	0
tulu riigieelarvest stipendiumite sihtfinantseerimiseks (lisa 18)	4 198	6 804
tulu riigi õigusabiks rahvusvahelise kaitse menetluses (lisa 18)	3 428	0
tulu riigieelarvest õppelaenude sihtfinantseerimiseks (lisa 18)	213	645
Liikmetelt saadud tasud	505 923	501 137
Muud tegevustulud	9 158	5 184
tulu raamatute müügist	32	16
tulu koolitusteenusest	8 975	5 072
tulu liikmetunnistuste müügist	51	58
tulu kvaliteedijuhtimise tunnistuse väljaandmisest	100	0
tulu laualippude müügist	0	38
Muud tulud	0	1 191
Trahvid aukohtu otsuse alusel	0	1 191
Kokku	4 372 506	5 192 608

Lisa 17. Tegevuskulude sihtfinantseerimine

(eurodes)

	2015	2014
Riigieelarveline eraldis avalik-õigusliku ülesande täitmiseks s.o. riigi õigusabi osutamise korraldamiseks (lisa 16)	233 834	266 917
Eraldise kasutamine		
palgakulu (sh sotsiaalmaks ja töötuskindlustusmaks)	89 476	126 515
rendi- ja kommunaalkulud	21 284	21 738
kantselei- ja halduskulud	3 701	9 372
Liivalaia tn kohtumaja ruumi üüriga seotud kulud	1 283	783
riigi õigusabi infosüsteemi halduskulud	118 090	108 509
Kokku	233 834	266 917

Lisa 18. Sihtfinantseeritud projektide otsesed kulud

(eurodes)

	2015	2014
Moldova arengukoostöö projekti kulud (lisa 6; 16)	11 260	0
Ida-Viru arengukava stipendiumifondi kulu (lisa 16)	4 198	6 804
Riigi õigusabi kulud rahvusvahelise kaitse menetluses (lisa 5; 16)	3 428	0
Õppelaenude sihtfinantseerimise kulud (lisa 16)	213	646
Kokku	19 099	7 450

Lisa 19. Mitmesugused tegevuskulud

(eurodes)

	2015	2014
Üür	51 479	49 427
Elekter ja küte	5 328	6 805
Kommunaalkulud	5 227	6 174
Side- ja kommunikatsioonikulud	3 812	4 463
Esinduskulud, trükised	5 066	2 425
Meediakulud	13 200	8 413
Kantselei inventar ja remont	620	3 991
Liivalaia kohtumaja ruumi inventar ja kulud	1 614	1 568
Koolitus- ja kutsevalifikatsioonikulud	21 482	17 787
Advokaadieksami korraldamisega seotud kulud	4 086	5 323
Lähetuskulud	9 773	7 428
Majapidamis- ja bürootarvete kulud	4 792	5 162
IT tarkvara ja hoolduskulud	7 682	5 276
Üldkogukulud	7 926	4 445
Juubeliaasta näituse kulud	265	5 700
Liikmete andmebaasi arenduskulud	330	1 965
Täiendusõppe infosüsteemi arenduskulu	858	2 597
TVT arendus seoses digidokumendi versioonimuutusega	3 528	0
TVT andmebaasi süsteemi majutus- ja sertifikaadikulud	1 120	1 163
Eksamikeskkonna arendus- ja hoolduskulud	2 220	0
Find-A-Lawyer liidestamine advokaatide andmebaasiga	626	19 335
Rahvusvahelised liikmemaksud	10 005	9 706
Nõustamiskulud; rahulolu küsitlus	1 578	4 770
ISO kvaliteedijuhtimise kulud	1 223	2 758
Kvaliteedijuhtimise sertifikaadi väljastamise kulud	3 444	0
Riigi õigusabi infosüsteemi arendustööd	29 988	25 351
Riigi õigusabi toimetuleku analüüs	0	14 362
Riigi õigusabi haldusajadega seotud tegevused	0	3 000
Riigi õigusabi osutamise seotud nõustamiskulud	0	3 874
Tõlkekulud	596	114
Kohtukulud	5 343	9 813
Kodulehe arendus ja hoolduskulud	12 740	2 736
Meiliserveri arenduskulud	2 917	0
Vastuvõtukulud	39 524	46 889
Erisoodustused	7 398	7 773
Kulutused kingitustele ja annetustele	8 305	6 822
Maksukulud	16 497	18 162
Tööjõu otsingukulud	2 866	406
Muud	13 048	3 211
Kokku	306 506	319 194

Lisa 20. Tööjõukulud

(eurodes)

	2015	2014
Koosseisuliste töötajate palgakulu	228 905	230 257
Puhkusetasud	27 087	22 065
Haiguhüvitis	501	1 164
Lepinguline tasu töö eest advokatuuri huvides	11 097	18 724
Lisatasud ja preemiad	38 957	42 386
Sotsiaalmaksud	103 271	106 351
Kokku	409 818	420 947
Aasta keskmine töötajate arv	12	13

Lisa 21. Toetused

(eurodes)

	2015	2014
Pensionäride toetus	4 125	4 304
Juubilaride toetus	2 850	3 790
Üliõpilaste stipendium	2 099	4 740
Eesti õigusteadlaste päevade toetus	0	2 000
Harjutuskohtu Seltsi toetus	320	320
Kokku	9 394	15 154

Lisa 22. Muud kulud

(eurodes)

	2015	2014
Kahjum valuutakursi muutustest ja viivised	12	18
Kokku	12	18

Lisa 23. Kasutusrent

(eurodes)

	2015	2014
Üüripinnad	52 570	49 278
Kasutusrendikulu kokku	52 570	49 278

Eesti Advokatuur rentis aruandeperioodil kasutusrendi tingimustel kontoripinda. Kontoripinna üürileping on tähtjaline ja kehtib:

- III korrusel kuni 31.05.2017. a.
- IV korrusel kuni 01.12.2019. a.

Eesti Advokatuur üürib allüüri tingimustel pinda Liivalaia 24 asuval kinnistul. Üürileping on tähtjaline ja kehtib 22.03.2017. a.

Lisa 24. Tehingud seotud osapooltega

Kõik ostetud teenused advokatuuri liikmetega seotud äriühingutelt on tehtud juhatuse poolt kooskõlastatud hindadega. Kõik advokatuuri liikmed on maksnud üldtingimustel liikmemaksu ja tasunud koolituste eest.

Vastavalt olulisusele on Eesti Advokatuuri aastaaruande koostamisel loetletud seotud osapoolteks:

- tegevjuhtkonda;
- eespool loetletud isikute lähedasi pereliikmeid ja nende poolt kontrollitavaid või nende olulise mõju all olevaid ettevõtteid.

	2015	2014
Juhatuse liikmetega seotud ettevõtete poolt osutatud riigi õigusabi tasu ja kulud	58 527	69 205
Juhatuse liikmetega seotud ettevõtte lähetuskulud	334	3 323
Juhatuse liikmetega seotud ettevõtte poolt osutatud teenuse kulud	0	1 152
Kokku	58 861	73 680

	31.12.2015	31.12.2014
Kohustused juhatuse liikmetega seotud ettevõtetele osutatud riigi õigusabi eest	6 943	6 310
Kohustus juhatuse liikme ees (aruandev isik)	32	0
Nõuded juhatuse liikmetega seotud ettevõtete vastu liikmemaksude osas	5 932	4 009
Kokku	11 907	10 319

Seotud isikute tööjõukulu

	2015	2014
Tegevjuhtkonna tööjõukulu koos sotsiaalmaksudega	105 711	102 680
Kokku	105 711	102 680

SÕLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE

Eesti Advokatuuri üldkogule

Oleme auditeerinud kaasatud Eesti Advokatuuri raamatupidamise aastaaruannet, mis sisaldab bilanssi seisuga 31.12.2015, tulude ja kulude aruannet, netovara muutuste aruannet ja rahavoogude aruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud majandusaasta kohta, aastaaruande koostamisel kasutatud oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ning muid selgitavaid lisasid. Auditeeritud raamatupidamise aastaaruanne, mis on toodud lehekülgedel 7 kuni 20, on kaasatud käesolevale aruandele.

Juhtkonna kohustus raamatupidamisaruannete osas

Juhtkond vastutab raamatupidamise aastaaruande koostamise ja õiglase esitamise eest kooskõlas Eesti hea raamatupidamistavaga ning sellise sisekontrollisüsteemi kujundamise, kehtestamise ja haldamise eest, mida juhtkond peab vajalikuks, et võimaldada kas pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta raamatupidamise aastaaruande koostamist ja õiglast esitamist.

Vandeauditiitori kohustus

Meie kohustuseks on avaldada auditi põhjal arvamust selle raamatupidamise aastaaruande kohta. Viisime oma auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimisstandarditega (Eesti). Nende standardite kohaselt on nõutav, et oleme kooskõlas eetikanõuetega ning planeerime ja viime auditi läbi omandamiseks põhjendatud kindlustunnet, et raamatupidamise aastaaruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi.

Audit hõlmab raamatupidamise aastaaruandes esitatud arvnäitajate ja avalikustatud informatsiooni kohta auditi tõendusmaterjali kogumiseks vajalike protseduuride läbiviimist. Nende protseduuride hulk ja sisu sõltuvad vandeauditiitori otsustustest, sealhulgas hinnangust riskidele, et raamatupidamise aastaaruanne võib sisaldada pettustest või vigadest tulenevaid olulisi väärkajastamisi. Asjakohaste auditi protseduuride kavandamiseks võtab vandeauditiitor nende riskihinnangute tegemisel arvesse raamatupidamise aastaaruande koostamiseks ning õigeks ja õiglaseks esitamiseks juurutatud sisekontrollisüsteemi, kuid mitte selleks, et avaldada arvamust sisekontrolli tulemuslikkuse kohta. Audit hõlmab ka juhtkonna poolt kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasuse, juhtkonna poolt antud raamatupidamislike hinnangute põhjendatuse ja raamatupidamise aastaaruande üldise esituslaadi hindamist.

Usume, et auditi tõendusmaterjal, mille oleme hankinud, on piisav ja asjakohane meie arvamuse avaldamiseks.

Aryamus

Meie arvates kajastab kaasatud raamatupidamise aastaaruanne kõigis olulistes osades õiglaselt Eesti Advokatuuri finantsseisundit seisuga 31.12.2015 ning sellel kuupäeval lõppenud majandusaasta tulemit ja rahavoogusid kooskõlas Eesti hea raamatupidamistavaga.

09. veebruaril 2016.a.

Villems & Partnerid OÜ (Tegevusluba 80) nimel

/digitaalselt allkirjastatud/

Toomas Villems

Vandeauditiitor - vandeauditiitori number 74

Juhatuse allkirjad 2015. aasta majandusaasta aruandele

Juhatus on koostanud ja kinnitanud 2015. aasta raamatupidamise aastaaruande, mis koosneb tegevusaruandest, raamatupidamise aastaaruandest ja sõltumatu vandeaudiitori aruandest. Juhatus on aastaaruande üldkogule esitamiseks heaks kiitnud.

/allkirjastatud digitaalselt/

Esimees

Sten Luiga

/allkirjastatud digitaalselt/

Aseesimees

Hannes Vallikivi

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuse liige

Maivi Ots

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuse liige

Ants Karu

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuse liige

Jüri Leppik

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuse liige

Andrus Lillo

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuse liige

Jaanus Tehver

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuse liige

Katrin Orav

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuse liige

Madis Päts

